

GNOSJÖ KOMMUN I FRAMTIDEN

Översiktsplan 2015

Antagen av kommunfullmäktige 2015-06-25, § 101.

LÄSANVISNING

Denna översiktsplan beskriver kommunens strategi mot år 2025, samtidigt som planen är en upptäcktsresa i vår 422 km² stora kommun. Översiktsplanen och de upplagda strategierna beskriver kommunens utvecklingsmöjligheter inom mark, vatten och den bebyggda miljön.

Upptäcktsresan handlar om vårt samhälles framtid med dess utmaningar och möjligheter. Här kan du läsa om luft- och vattenkvalitet, järnväg, lekplatser, integration, näringsliv, kraftledningar, bostäder och mycket mer.

Hållbar utveckling är ledstjärnan på vår resa som gör kommunen till en fortsatt framgångsrik företagarkommun med sin berömda Gnosjöanda.

Ett varierat landskap karaktäriserar resan med sjöar, vattendrag, skogar och tätorter genom hela kommunen, från den lägsta punkten på 155 meter över havet vid Bäckshult i sydvästra kommundelen, till den högsta punkten på 337 meter över havet vid Gunnilstorp i norra kommundelen.

Resan går igenom våra sju tätorter Gnosjö, Hillerstorp, Kulltorp, Marieholm, Nissafors, Törestorp samt Åsenhöga. Men även lite mindre platser som Albo, Algustorp, Gynnäs, Häryd, Kittlakull, Målskog, Rannebo och Uppebo får besök på vår resa.

Översiktsplanen består av:

- **Översiktsplanedokument**

Dokumentet finns både i en tryckt och i en digital version. Översiktsplanen är indelad i 10 olika kapitel. Varje kapitel inleds med en sammanfattande beskrivning av vad kapitlet innehåller.

- **Underliggande dokument**

I det digitala dokumentet har vi valt att ha klickbara länkar med underliggande dokument som på olika sätt är relevant information för översiktsplanen. Den här granskningshandlingen har låsta länkar. När översiktsplanen antas under 2015 kommer den, med de kopplade länkarna, bli ett levande dokument. Alla underliggande dokument finns att tillgå hos Gnosjö kommun.

- **Miljökonsekvensbeskrivning**

Till översiktsplanen hör en miljökonsekvensbeskrivning, som beskriver den betydande miljöpåverkan som kan uppstå till följd av planens genomförande. Miljökonsekvensbeskrivningen är framtagen som ett separat dokument.

- **Länkregister**

Ett länkregister till översiktsplanen finns som separat dokument.

- **Kartor**

Kommuntäckande karta över markanvändningen finns som separat dokument. Översiktsplanedokumentet innehåller flera olika temakartor.

Så håll nu tillgodo och koppla av, tänd en brasa i den öppna spisen, ordna en mysig belysning, en kopp kaffe, lyssna till skön musik, sätt dig tillrätta i en bekväm fåtölj och följ med på en spännande upptäcktsresa mot Gnosjö kommun i framtiden.

Flygbilder Örjan Carlström

Foto Karin Bengtsson, Jocke de Rooy, Monika Wackhammar, Anna Grunditz, Ann-Christin Bucht, Emma Andrea, Henrietta Isaksson och Smålandsbilder.se.

INLEDNING

1.1 Allmänt om översiktsplanen	8
1.2 Gnosjö kommun i Jönköpings län	8
1.3 Riksintressen i Gnosjö kommun	9
1.4 Nationella och regionala mål samt mellankommunal samverkan	10
1.5 Tematiska tillägg och fördjupningar	13
1.6 Demokratiperspektiv	13
1.7 Projektorganisation och process	14

HÅLLBAR UTVECKLING

2.1 Ekologisk hållbarhet	16
2.2 Social hållbarhet	16
2.3 Ekonomisk hållbarhet	16
2.4 Miljömål	17
2.5 Klimatförändringar	18
2.6 Jämställdhet	19
2.7 Folkhälsa	19
2.8 Integration	20
2.9 Barnperspektiv	21
2.10 Tillgänglighet	21
2.11 Tillgänglighet och funktionsnedsättning	22

TILLVÄXT

3.1 Befolkningsutveckling	24
3.2 Pendling	25
3.3 Generösa boendemiljöer	26

NATUR- OCH KULTURVÄRDEN

4.1 Riksintresse för naturvård	28
4.2 Riksintresse för kulturmiljö	28
4.3 Naturvärden	29
4.4 Nationalpark, Natura 2000 och Naturresevat	30
4.5 Våra kulturarv	33
4.6 Kulturhistoriskt intressanta miljöer	34
4.7 Fornminnen och kulturmiljöer	36
4.8 Kulturturism	36

MARK OCH VATTEN

5.1 Riksintresse för friluftsliv	38
5.2 Riksintresse för vindbruk	39
5.3 Stora opåverkade områden	39
5.4 Miljökvalitetsnormer	39
5.5 EU:s vattendirektiv	41
5.6 Ytvatten	43
5.7 Grundvatten	43
5.8 Dagvatten	43
5.9 Vatten- och avloppsförsörjning	44
5.10 Enskilda avlopp	45
5.11 Fiskevårdsområden	46
5.12 Förnyelsebar energiproduktion	46
5.13 Vattenkraft	47
5.14 Vindkraft	47
5.15 Förorenad mark	49
5.16 Ras- och skredrisker	49
5.17 Lågfrekventa elektriska magnetfält	49
5.18 Berg och grus	50
5.19 Torv	50

BEBYGGELSE OCH BOENDE

6.1 Tätortsutveckling	52
6.2 Attraktivt boende	57
6.3 Fritidshusbebyggelse	58
6.4 Sammanhållen bebyggelse	59
6.5 Odling	60
6.6 Bebyggelse idag	60
6.7 Utformning av bebyggelse	60
6.8 En levande landsbygd	61
6.9 Strandskydd	62
6.10 Landsbygdsutveckling i strandnära lägen	63
6.11 Trygghet	69
6.12 Radon	70

SAMHÄLLSSERVICE

7.1 Handel, hotell och restauranger	72
7.2 Drivmedel	72
7.3 Förskolor	73
7.4 Utbildning	74
7.5 Kultur- och folkbildning	74
7.6 Krisberedskap och krishantering	74
7.7 Skydd mot olyckor	75
7.8 Renhållning	76
7.9 Socialtjänst	77
7.10 Fritid och idrott	79
7.11 Kultur	79
7.12 Lekplatser	81
7.13 Badplatser	81
7.14 Lantbrevbärare, postkontor och utlämningsställen	82

INFRASTRUKTUR

8.1 Riksintresse infrastruktur	84
8.2 Kommunikationer	84
8.3 Gång- och cykelstråk	85
8.4 Järnväg	85
8.5 Vägar	87
8.6 Hamnar, flygplatser och godsterminaler	88
8.7 Kraftledningar	88
8.8 Telekommunikationer	88
8.9 Bredband	89
8.10 Ledningsnät för gas	90

NÄRINGSLIV OCH SYSSELSÄTTNING

9.1 Näringsliv	92
9.2 Mark för näringslivet	92
9.3 Jord- och skogsbruk	93
9.4 Turism- och besöksnäring	94
9.5 Besöksmål	94
9.6 Nya näringar	96
9.7 Fördjupad samverkan	96

MARKNADSFÖRING

10.1 Gnosjöandan	98
10.2 Livskvalitet	99

YTTRANDE LÄNSSTYRELSEN	100
------------------------	-----

ORDLISTA	102
----------	-----

INLEDNING

Denna översiktsplan pekar på de utvecklingsområden och förbättringar som politiker och medborgare ser som möjligheter för den framtida användningen av mark, vatten och den bebyggda miljön inom Gnosjö kommun. Översiktsplanen ska bidra till att hela Gnosjö ska leva och att kommunen ska utvecklas mot ett hållbart samhälle.

Den övergripande strategin för Gnosjös utveckling är att kommunen ska växa, både vad gäller befolkning och antalet etablerade företag. Detta kan delvis grundas på att befolkningen är välmående och att Gnosjö kommun, enligt undersökningar, anses vara bra att bo i. Dessutom anses företagsklimatet, enligt flera utförda enkäter, ligga i topp bland de svenska kommunerna.

Plangruppen i Gnosjö kommun, som också är styrgrupp, har i direktiv för den nya översiktsplanen baserat det vidare arbetet på en jämn befolkningsökning.

En översiktsplan är ett strategiskt dokument för att forma kommunens långsiktiga utveckling på ett hållbart sätt.

1.1 Allmänt om översiktsplanen

Varför behöver man göra en översiktsplan? Dels så säger Plan- och bygglagen att varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, men översiktsplanen är även ett utmärkt medel för att forma kommunens långsiktiga och strategiska utveckling på ett hållbart sätt. Planen ska visa hur kommunens framtida mark- och vattenanvändning kan tänkas se ut och hur de fysiska strukturerna kan komma att utvecklas.

Av översiktsplanen ska det framgå hur kommunen i den fysiska planeringen tänker ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling. Den ska beskriva hur kommunen hanterar riksintressen, miljö kvalitetsnormer och allmänna intressen i övrigt. Alla delar är beroende av varandra. Viktiga frågor ska prioriteras där alla kommundelar är lika viktiga för att främja en bättre miljö, ett enklare vardagsliv och samtidigt skapa en attraktiv kommun. Planen ska även främja en god kommunal ekonomi och vara utformad så att det finns en beredskap för det oplanerade och oväntade.

För att översiktsplanen ska fungera som ett vägledande dokument och underlätta för detaljplanering, bygglov- och annan tillståndsprövning måste den hållas aktuell. Översiktsplanen är ett levande dokument och ska därför enligt gällande lagstiftning aktualitetsprövas en gång under varje ny mandatperiod. Detta innebär inte nödvändigtvis att den måste omarbetas, men däremot ska en bedömning göras om den behöver uppdateras eller kan vara tillämplig under kommande mandatperiod.

Det som redovisas i denna översiktsplan regleras i tredje kapitlets fjärde och femte paragrafer, [plan- och bygglag \(2010:900\)](#) 3 kap 4-5 §.

1.2 Gnosjö kommun i Jönköpings län

Gnosjö kommun är en småländsk kommun med cirka 9 400 invånare. Kommunen ligger i västra delen av Jönköpings län och gränsar i väster och norr till Gislaveds kommun, i öster till Vaggeryds kommun och i söder och öster till Värnamo kommun. Tillsammans utgör dessa fyra kommuner Gnosjöregionen som är ett av Sveriges starkaste industridistrikt.

Gnosjö är kommunens centralort med cirka 4 500 invånare. Utöver centralorten finns tätorterna Hillerstorp, Kulltorp, Marieholm, Nissafors, Törestorp och Åsenhöga. Cirka 2 000 av kommunens invånare bor på landsbygden.

Landskapet är kuperat och kännetecknas av skogar och sjöar. I sydöstra delen av kommunen ligger nationalparken Store Mosse med fågelrika sjöar, kärr och en av Sydsveri- ges största högmossar.

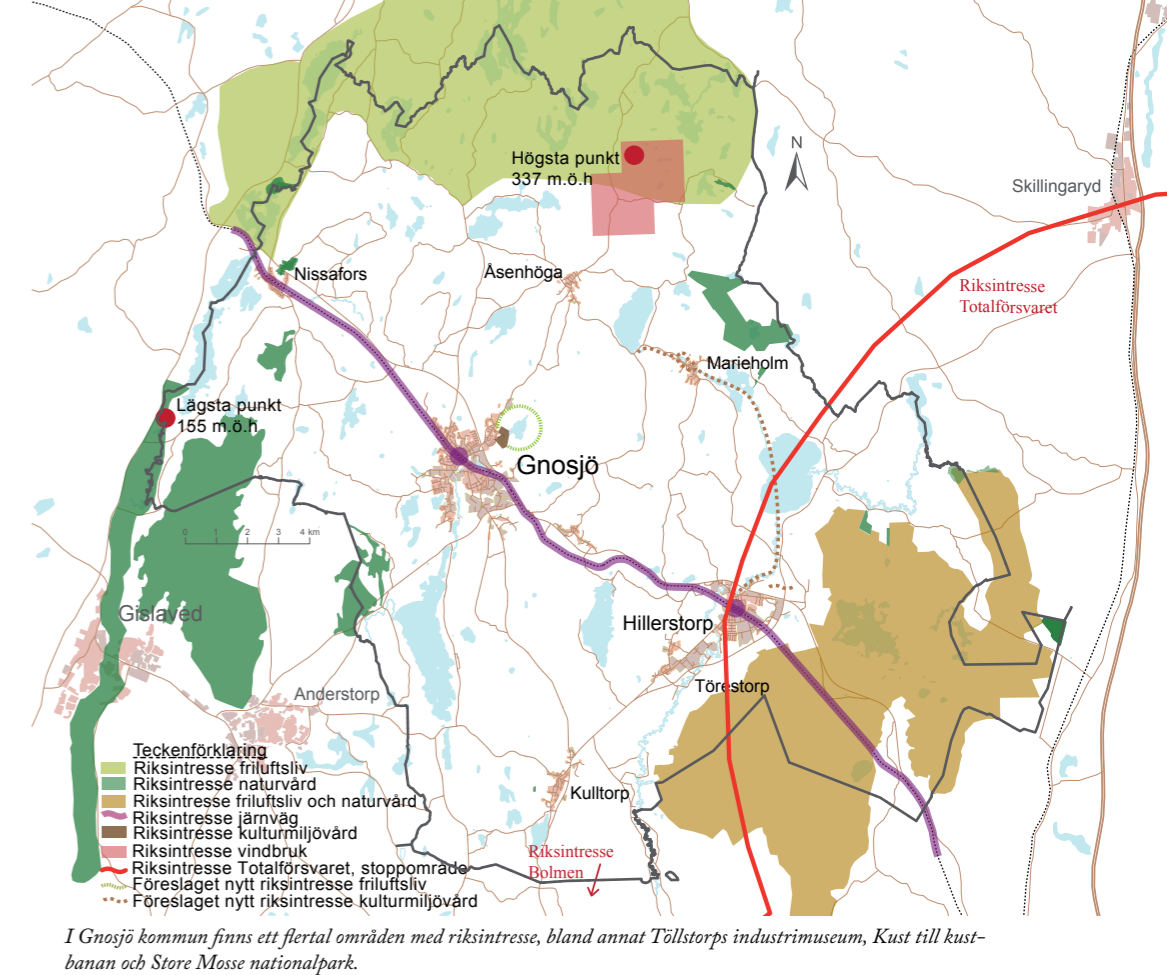
Antalet sjöar i kommunen (som är större än 1 hektar) uppgår till 111 och utgör 5 % av de som finns i Jönköpings län.

Kommunens landareal uppgår till drygt 422 km².

Gunnilstorp, 337 meter över havet, är kommunens högsta punkt. Den lägsta punkten ligger i närheten av Bäckshult. Där är det 155 meter över havet.

[I Fakta om Gnosjö](#) finns ytterligare information från SCB.

FAKTA

1.3 Riksintressen i Gnosjö kommun

Riksstintesse är ett mark- eller vattenområde som är skyddat och anses viktigt ur en nationell synvinkel. Riksstintesset ska långsiktigt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada det värde som konstituerat riksintesset. Riksstintessen skyddas enligt hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kapitlet i miljöbalken.

Riksstintesse för kulturmiljövård: [Töllstorps industrimuseum](#).
Riksstintesse för friluftsliv: [Bolmen](#), [Isaberg-Rannebo](#), [Store Mosse nationalpark](#).

Riksstintessen inom Trafikverkets verksamhetsområden: Järnvägen Kust till kust-banan från Göteborg till Kalmar och Karlskrona. Även stationsområdena i Gnosjö och Hillerstorp är av riksintesse.

Riksstintesse för vindbruk:

Gnosjö har i norra delen av kommunen ett område som är utpekad som riksintesse för vindbruk.

Totalförsvarets riksintesse: Riksstintesset för totalförsvarets militära del kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen, i andra fall inte. Dels finns områden i form av övnings- och skjutfält och flygflottiljer som redovisas öppet, dels områden som av sekretessskäl inte kan redovisas öppet. De senare har ofta koppling till spaningskommunikations- och underrättelsesystem. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksintesset. Stoppområdet till Hagshults flygplats, som

Kommunens strategi:

- När det gäller områden som har statliga skydd föreslår kommunen inga förändringar som kan skada intressena och kommunen ska dessutom bevaka och säkerställa dess i sin lovgivning.

är riksintesse för totalförsvarets militära del, finns i Gnosjö kommun. Riksstintesset har en omgivningspåverkan dels i form av buller, dels i form av hinderfrihet. I övrigt finns inga riksintessen som kan redovisas öppet. De riksintessen för totalförsvaret som inte kan redovisas öppet kan påverkas av uppförande av höga byggnadsobjekt som master och vindkraft.

Riksstintesse för naturvård (Natura 2000): [Ettö](#), [Källeryds ekhage](#), [Längelaggen](#), [Nissan nedströms Nissansjöarna](#), [Store Mosse](#), [Anderstorps Stormosse](#), [Härydsmossen och Rövamossen](#), [Marieholmsskogen](#), [Aggarp-Åshuvud](#), [Ingarp, Mo](#), [Stråkeved-Nässja](#) och [Uppebo](#).

Följande nya riksintessen föreslås:

Töllstorps fritidsområde - riksintesse för friluftsliv.
Marieholms bruksmiljö med Skärvån, Marieholmsskanalen och Hillerstorps hamn - riksintesse för kulturmiljövård.
Gnosjöandan - riksintesse för kulturmiljö.

1.4 Nationella och regionala mål samt mellankommunal samverkan

Vissa områden och verksamheter är beroende av eller ger effekter på angränsande kommuner. För en god planering krävs därför en god samverkan och att markanvändningen samordnas över kommungränserna. Gnosjö kommun ska anpassa sin planering efter nationella och regionala mål och riktlinjer. Kommunen måste också se sig själv i ett större sammanhang för att vara med och skapa ett hållbart samhälle.

Nationella mål

I Boverkets rapport [Vision för Sverige 2025](#) redovisas de nationella mål, planer och program som statsmakterna har fastställt inom olika områden och som bör beaktas i kommunernas, länsstyrelsernas och regionernas samhällsplaneringsverksamhet.

[Miljökvalitetsmålen](#) beskriver det tillstånd i den svenska miljön som ska nås. Preciseringar av miljökvalitetsmålen förtydligar dem och används i uppföljningen av målen. Det svenska miljömålssystemet består av ett generationsmål, nitton etappmål och sexton miljökvalitetsmål.

[Målet för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet](#) är att ge människor i alla delar av landet en från social synvinkel god livsmiljö. En långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samtidigt som bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

Den ska också ge möjlighet till en hållbar utveckling av tätorter och landsbygd där rättssäkerhet och medborgerligt inflytande säkerställs. Goda förutsättningar för byggande av bostäder och lokaler, etablering av företag och annat samhällsbyggande ska främjas, samtidigt som en god livsmiljö tryggas.

[Målet för bostadsmarknadspolitik](#) är en långsiktig väl fungerande bostadsmarknad där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.

[Målet för kulturpolitiken](#) är att främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas.

[Målet för folkhälsopolitiken](#) är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

[Målet för funktionshinderspolitiken](#) innebär att samhället ska utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet.

Skön kultur- och naturmiljö vid Valån på gränsen mellan Gnosjö och Gislaveds kommuner.

[Målet för integrationspolitiken](#) är att alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund har lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter.

[Miljökvalitetsnormer](#) reglerar den kvalitet på miljön som ska eller bör uppnås. Normerna för vatten uttrycker den kvalitet en vattenförekomst ska ha vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå normen god status till år 2015 och att statusen inte får försämrats. Miljökvalitetsnormerna för luft reglerar ett antal normer för olika ämnen som inte ska överskridas. Enligt miljökvalitetsnormerna för omgivningsbuller ska det eftersträvas att buller inte medför skadliga effekter på människors hälsa. Med omgivningsbuller avses buller från vägar, järnvägar, flygplatser och industriell verksamhet.

[Det transportpolitiska målet](#) siktar på att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Målet innebär att skapa möjligheter och förutsättningar för att medborgare och näringsliv ska kunna göra

hållbara transportval. Transportsystemets utformning, funktion och användning ska också anpassas så att ingen dödas eller skadas allvarligt i trafiken.

Regional samverkan

Som en viktig grund till kommunens översiktsplan har ett regionalt kunskapsunderlag använts och planen har anpassats efter regionala mål.

Länsstyrelsen har tagit fram en [regional klimat- och energistrategi](#) som omfattar vision, strategiska överväganden, åtgärder samt klimatmål för Jönköpings län. Visionen innebär att Jönköpings län år 2050 ska vara ett plusenergilän, vilket betyder att behovet av energi har minskat, och att den förnybara energin ger ett överskott. Vägen till att förverkliga visionen är strategiskt arbete på alla nivåer i samhället. Visionen åtföljs av mål och etappmål som utgår från följande åtgärdsområden: effektivare energianvändning, förnybar energi, transporter, planering, jord- och skogsbruk, konsumtion och livsstil samt anpassning

till klimatförändringar. Som en del i denna strategi ska Jönköpings län till år 2020 vara det klimatsmarta länet. Visionen innebär att alla samhällssektorer har utvecklat ett strategiskt tänkande med energieffektivisering och klimatsmart som ledord, och att utsläppen av växthusgaser minskar i snabb takt. Ett regionalt klimatråd med företrädare för kommuner, landstinget, regionförbundet, statliga myndigheter, näringslivet med flera samverkanspartner är bildat för en långsiktig samverkan. Klimatrådet organiserar samarbetet och gör en årlig prioritering av gemensamma åtgärder.

I den [Regionala utvecklingsstrategin för region Jönköping \(RUS\)](#) finns det tre mål som utgår från länets vision. Tillgång till snabb och säker IT, tillgängligheten till regionens alla delar med många tvärförbindelser med snabba, enkla och effektiva transporter ska bidra till att vi blir den snabba regionen. En enad, tolerant och gränslös region som tillsammans agerar kraftfullt och där tillgänglighet är ett nyckelord ska bidra till att vi blir den öppna regionen. Ny grön teknik, utbildning och forskning som

tar tillvara den potential och livskraft som finns i regionen och använder resurser smart och effektivt för att minimera negativa effekter på klimat och miljö ska bidra till att vi blir den smarta regionen. Två områden som ska vara vägledande i utvecklingsarbetet mot målen är näringsliv och livsmiljö. Region Jönköping 2025 är en konkurrenskraftig industriregion och har ett breddat näringsliv med betoning på kunskapsintensiva företag. Regionen ska även bli en global livsmiljö som präglas av ekologiskt, socialt och kulturellt ansvarstagande.

Länsstyrelsen har tagit fram en sammanfattande redogörelse, [en aktuell översiktsplan, \(2014-12-10 meddelande nr 2014:29\)](#) med tillgänglig och aktuell information för användning i översiktsplaneringen. En översiktsplan förväntas spegla, om inte alla, så i varje fall många politiskt uppsatta mål. För att stå upp mot förväntningarna på översiktsplanens innehåll, behöver översiktsplanen också vara mer strategisk, det vill säga utformad på ett sätt så att den kan ligga till grund för beslut om mark, vatten och bebyggd miljö, kopplade till olika ämnesområden. Sammanfattningen utgör också en del av det lagstadgade kravet på Länsstyrelsen att minst en gång per mandatperiod lämna en redogörelse till kommunen, som tillika kan utgöra ett viktigt och värdefullt underlag inför kommunens aktualitetsprövning av översiktsplanen. Redogörelsen utgår främst från de frågor där Länsstyrelsen har särskilt tillsynsansvar, det vill säga frågor om riksintressen, miljö kvalitetsnormer, områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, mellankommunal samordning och bebyggelsens lämplighet i förhållande till hälsa och säkerhet samt risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Gnosjö ingår i [Region Jönköpings län](#) sedan 1 januari 2015. Syftet med regionen är att stärka Jönköpings län och samverka för utveckling och effektivt resursutnyttjande. Regionen verkar inom områdena Arbetsmarknad och kompetensförsörjning, Internationell samverkan, Kommunikationer, Kurs och konferens, Livsmiljö och attraktivitet, Miljösamverkan F, Näringsliv, Utbildning till och med gymnasienivå, Projektstöd, Regional utvecklingsplanering och Sjukvård.

Entreprenörregionen

[Entreprenörregionen](#) är ett samarbetsprojekt mellan elva kommuner i Hallands-, Kronobergs-, Västra Götalands- och Jönköpings län. Ett samarbete som syftar till att skapa tillväxt i regionen. De kommuner som ingår i Entreprenörregionen är Gislaved, Gnosjö, Halmstad, Hylte, Laholm, Ljungby, Markaryd, Tranemo, Vaggeryd, Värnamo samt Älmhult.

Gnosjö kommun bildar tillsammans med tolv andra kommuner Region Jönköpings län.

Fler mellankommunala områden

Flera vägstråk är av gemensamt intresse för Gnosjö och angränsande kommuner. Det gäller väg 151 mellan Värnamo och Hestra och väg 152 mellan Skillingaryd och Bredaryd. Vägarna är viktiga för arbetspendling och godstransporter mellan Gnosjö och grannkommunerna. Även utveckling av järnvägen är nödvändig för att skapa bra och snabba kommunikationer. [Kust till kust-banan](#) är en elektrifierad järnväg mellan Göteborg och Kalmar/Karlskrona med en viktig förgrening i Emmaboda. Banan utgör en mycket viktig matarbanan till södra stambanan i knutpunkten Alvesta.

En ny transportkorridor, [Baltic-Link](#), håller på att skapas i ett av de största infrastrukturprojekten i Europa. Korridoren sträcker sig ca 1 700 km från Göteborg/Oslo i norr, via Gdynia, till viktiga hamnar i Adriatiska havet i söder. När den är klar år 2030 kommer gods att kunna transporteras i 160 km/tim på järnvägar genom Europa. Genom Baltic-Link ansluts Skandinavien, via färjelinjen Karlskrona–Gdynia, till Centraleuropa och hamnarna i norra delen av Adriatiska havet. Det blir Sveriges och Skandinaviens nya transportled genom östra Centraleuropa. Baltic-Link omfattas i Sverige av riksväg 27, Kust till kust-banan och färjorna Karlskrona–Gdynia.

Flera områden med riksintresse och vissa naturreservat omfattar även delar i angränsande kommuner. Det gäller till exempel Store Mosse nationalpark och Isaberg-Ranneboområdet. Inom dessa områden är det viktigt att kommunerna samverkar om skötsel och eventuella förändringar.

Åarna Lagan och Nissan är gemensamma resurser, kring vilken vattenfrågor samordnas. Det sker genom [Lagans](#) respektive [Nissans vattenråd](#).

Övriga mellankommunala frågor omfattar utbildningsfrågor, räddningstjänst, länstrafiken, socialtjänst, vindkraftsbyggnaden med mera.

1.5 Tematiska tillägg och fördjupningar

Fördjupningar och tematiska tillägg till översiktsplanen är en viktig del i att hålla översiktsplanen aktuell och skapa ett mellansteg mellan den kommuntäckande översiktsplanen och detaljplanering. En fördjupning eller tillägg ska användas då en situation eller problematik måste ses i en helhet för att få en bra lösning.

Följande tre fördjupningar gäller tillsammans med översiktsplanen:

- [Landsbygdsutveckling i strandnära lägen \(LIS\)](#): i översiktsplanen redovisas avgränsade områden.
- Nordbäckens industriområde
- [Fördjupning av översiktsplanen för Isabergsområdet](#).

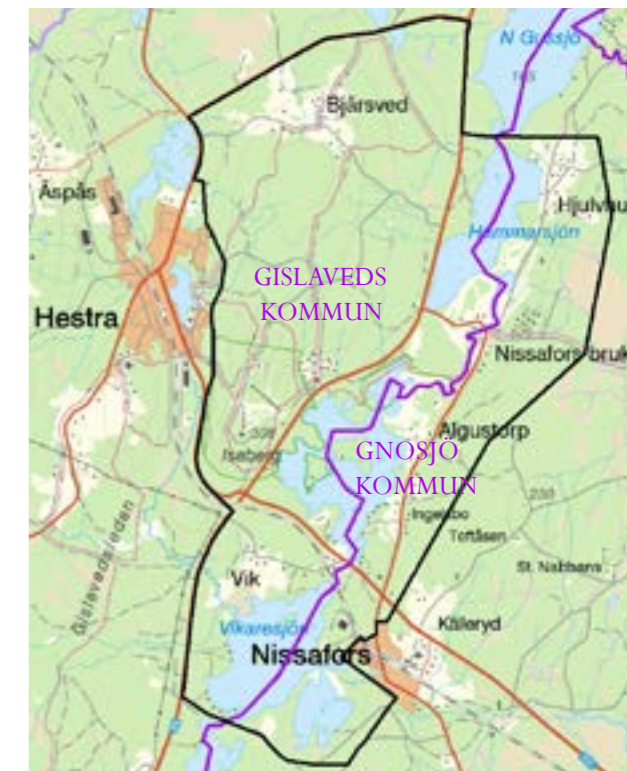
Isabergsområdet

I december 2012 antogs en gemensam fördjupad översiktsplan för Isabergsområdet i Gislaveds och Gnosjö kommuner. Syftet med planen är att förstärka och bibehålla karaktären men ändå ge möjlighet för utveck-

Kommunens strategi:

- Ta fram en fördjupad översiktsplan för varje tätort.

ling i området runt Isaberg. Planförslaget innehåller utvecklingsområden och områden som ska värnas för att attraktiviteten inte ska gå förlorad. Fördjupningen av översiktsplanen är ett underlag för vidare planläggningar och tillståndsgivning.

1.6 Demokratiperspektiv

I arbetet med att ta fram en ny översiktsplan är ambitionen att alla invånare ska känna sig delaktiga och betydelsefulla. Därför har också en tidig medborgardialog startat genom att i november och december 2012 bjuda in alla kommuninvånare till öppna dialogmöten runt om i kommunens tätorter. Då har mer ingående information lämnats om arbetet med översiktsplanen.

I samband med detta har också alla uppmanats att muntligt eller skriftligt lämna idéer, synpunkter och åsikter. På samma sätt har kommunens hemsida använts för att på ett enkelt sätt göra det möjligt att påverka arbetet med en ny översiktsplan. Medverkan i tidigt skede har varit en viktig aspekt under arbetets gång.

Kommunens strategi:

- Verka för ökad demokrati genom öppna dialogmöten och enkla möjligheter till påverkan.
- Större samhällsförändringar ska föregås av dialogmöte med kommunmedborgaren.
- I en normal planprocess ska alltid möte med kommunmedborgaren hållas där förändringen på platsen kan tydliggöras på ett enkelt sätt.
- Årliga möten ska hållas med kommunmedborgaren angående kommunens utveckling.

1.7 Projektorganisation och process

Projektorganisationen utgörs av en projektgrupp och en styrgrupp.

Projektgruppen har bestått av Ingemar Svensson, projektledare, Rasmus Leo, stadsarkitekt, Henrietta Isaksson, stadsarkitekt, Stefan Larsson, samhällsutvecklare, Gunnar Johnsen, strateg, Karin Bengtsson, informatör, Therese Ebbesson, informatör, Pär Svensson, IT-chef, och Marie Nilsson, kartingenjör.

Styrgruppen har politiskt bestått av Arne Ottosson, kommunstyrelsen, Markus Kauppinen, kommunstyrelsen, Niklas Huuva, kommunstyrelsen, Kennet Josefsson, samhällsbyggnadsnämnden.

Utöver projektgruppen och styrgruppen har en grupp referenspersoner från kommunens olika förvaltningar bidragit med sina specifika ämneskunskaper inom respektive område.

Planprocess

Arbetet med en översiktsplan kan indelas i olika steg; aktualitetsprövning, samråd, granskning och antagande. Kommunstyrelsen beslutade 2012-03-06 ([§ 71 Dnr. 2012-00066](#)) att en ny översiktsplan ska tas fram.

2014-03-04 § 45 beslutade kommunstyrelsen att godkänna upprättat förslag till samrådshandling av översiktsplan för kommunen samt att ställa ut förslaget för samråd. Samrådshandlingar upprättade 2014-03-10 ställdes ut för samråd under tiden 19 mars – 31 maj 2014. Samrådsmöten hölls i kommunens tätorter, Hillerstorp, Kulltorp, Nissafors, Marieholm, Åsenhöga och Gnosjö.

Kommunstyrelsen beslutade, 2014-10-07, § 247, att godkänna upprättad samrådsredogörelse och granskningshandling att låta dessa gå ut på granskning.

Granskningshandling, upprättad 2014-09-18, ställdes ut för granskning 15 oktober – 19 december 2014 i kommunhuset och på kommunens hemsida, www.gnosjo.se.

Granskningsutlåtande upprättades 2015-01-21.

[Kommunfullmäktige beslutade att anta förslag till ny översiktsplan 2015-06-25, § 101.](#)

FAKTA

ÖVERSIKTSPLAN - ÖP

En kommuntäckande plan som anger hur kommunens markanvändning (bebyggelse, transporter, jord- och skogsbruk m.m.) ska utvecklas på sikt. Översiktsplanen introducerades med plan- och bygglagen (PBL) år 1987 och ersatte flera äldre översiktliga planformer. Översiktsplanen är, till skillnad från detaljplanen, inte juridiskt bindande.

HÅLLBAR UTVECKLING

I FN-rapporten "Vår gemensamma framtid" från 1987, kallad Brundtlandrapporten, definieras hållbar utveckling som en utveckling som "...tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov".

Hållbar utveckling handlar om att långsiktigt bevara vattnens, jordens och ekosystemens produktionsförmåga och att minska negativ påverkan på naturen och människors hälsa.

2.1 Ekologisk hållbarhet

Ekologisk hållbarhet handlar om att tillväxt inte får ske till priset av ett segregerat och ojämlikt samhälle och en förstörd miljö. Bestämmelserna i miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Den fysiska planeringen ska hushålla med naturresurser och samhället bör anpassas efter vad miljön och människors hälsa tål.

2.2 Social hållbarhet

Social hållbarhet handlar om att bygga ett långsiktigt stabilt samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls. Samhällsplanering syftar till att ge människor i alla delar av landet en, ur social synpunkt, god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

Att planera för social hållbarhet innebär att bygga upp ett långsiktigt stabilt och flexibelt samhälle med jämlika och goda levnadsförhållanden. Människans behov av gemenskap, delaktighet, trygghet och identitet behöver i större utsträckning genomsyra planeringen av den fysiska miljön.

2.3 Ekonomisk hållbarhet

Ekonomisk hållbarhet handlar om att långsiktigt hushålla med mänskliga och materiella resurser. Att skapa en långsiktigt hållbar samhällsstruktur ger inte bara miljömässiga och sociala fördelar utan också ekonomiska. Kommunens fysiska struktur innebär att vi har relativt korta avstånd mellan bostäder, service och arbetsplatser vilket skapar förutsättningar för ekonomisk hållbarhet. Långsiktig ekonomisk hållbarhet bygger bland annat på följande fokusområden: befolkning, regional utveckling, näringslivsklimat, nyföretagande och kvalitet.

Kommunens strategi:

- Översiktsplanen ska bygga på en naturlig koppling till [kommunens vision](#) och det långsiktiga och löpande [budgetarbetet](#).

Ett hållbart samhälle byggs från grunden.

Översiktsplanen är en plan för den fysiska miljön och är framförallt kopplad till miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö.

2.4 Miljömål

Arbetet med miljö kvalitetsmålen grundar sig i tanken om att vi till 2020 ska ha löst de stora miljöproblemen. Detta innebär bland annat att främja människors hälsa, värna om den biologiska mångfalden och naturmiljön, ta till vara de kulturhistoriska värdena, bevara ekosystemets långsiktiga produktionsförmåga samt trygga en god hushållning med naturresurserna. Utöver detta generationsmål består det svenska miljömålssystemet av nittionio etappmål och sexton miljö kvalitetsmål.

Etappmålen är steg på vägen för att nå generationsmålet och ett eller flera miljö kvalitetsmål. De visar vad Sverige kan göra och tydliggör var insatser bör sättas in. Miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Preciseringar av miljö kvalitetsmålen förtydligar dem och används i uppföljningen av målen.

Länsstyrelsen har ansvaret för att samordna miljömålsarbetet i regionen. De ska anpassa, precisera och konkretisera miljömålen utifrån de förutsättningar som finns i länet. [Kommunens uppgift är sedan att anpassa miljömålen efter våra förutsättningar](#) och vara med och arbeta för ett hållbart samhälle. Översiktsplanen är ett viktigt strategiskt dokument och vägledande för hela kommunens mark- och vattenanvändning. Det är därför viktigt att översiktsplanens riktlinjer ska vara kopplade till miljö kvalitetsmålen och medverka till deras uppfyllelse.

Eftersom översiktsplanen är en plan för den fysiska miljön blir den särskilt kopplad till [miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö](#). Flera andra miljö kvalitetsmål påverkas indirekt av hur den fysiska miljön utformas. Genom att översiktsplanen strävar efter att målet God bebyggd miljö ska uppfyllas så tas i stort sett hänsyn till alla de miljö aspekter som en plan över den fysiska miljön kan tänkas påverka.

Miljö kvalitetsmålet för God bebyggd miljö innebär att städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god

regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Tillsammans med miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö så har elva andra mål beaktats när översiktsplanen har utformats. Det gäller miljö kvalitetsmålen för Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Giftfri miljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap samt Ett rikt växt- och djurliv (se separat miljökonsekvensbeskrivning).

Kommunens strategi:

- Lokala miljö mål för Gnosjö kommun överensstämmer med de [nationella](#) och [regionala miljö målen](#), samt med de åtgärdsprogram som har upprättats av Länsstyrelsen i Jönköpings län.
- Kalkning i sjöar och vattendrag samt efterbehandling av förorenade mark- och vattenområden är särskilt viktiga fokusområden att bevaka.
- Anta en ny miljö målsstrategi senast 2016.

Klimatförändringarna kommer att påverka oss i framtiden.

2.5 Klimatförändringar

Ett robust samhälle byggs till stor del redan i planeringsstadiet. Dagens analyser och klimatmodeller pekar alla mot att frekvensen av mer extrema väderförhållanden kommer att öka i Sverige. Krisberedskapen inom samhällsplaneringen behöver därför ha ett tydligt klimatfokus genom utredningar och hantering av till exempel översvämningsrisker och dagvattenavledningar.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har tagit fram rapporten [Klimatanpassning i fysisk planering](#) vilken används som kunskapsunderlag i arbetet både under och efter planprocessen. Som regionalt kunskapsunderlag har Länsstyrelsen även beställt en [klimatanalys](#) som beskriver en trolig utveckling av klimatet i länet. Analysen och rapporten har tagits fram av SMHI och utgör ett underlag för framtida planering och riskbedömning. Länsstyrelsen redovisar också en kartläggning av [klimatförändringarnas konsekvenser](#) inom olika samhällssektorer.

Omsorgen om människors hälsa ska alltid prioriteras i samband med anpassningar till ett förändrat klimat. Bedömning av möjliga risker som orsakas av klimatförändringar ska göras när nya områden planeras för bebyggelse. Det är även viktigt ur ett klimatanpassningsperspektiv att analysera risker med översvämnings-, ras och erosion för befintliga byggnader och markområden. Miljöfrågorna är också viktiga eftersom översvämningsrisker alltid innebär en risk för att farliga ämnen urlakas till omgivningen och påverkar exempelvis vatten- och avloppsförsörjning, som är en samhällsviktig kommunal verksamhet. Resultatet av bedömningarna kan peka på planeringsproblem och därigenom bidra till rekommendationer för både befintlig och planerad bebyggelse samt som strategiska överväganden eller vidare utredningar.

Pågående klimatförändring har medfört ett ökat tryck på skydd mot översvämningsrisker. För Gnosjö kommun har detta inneburit en del störningar i tätorterna Gnosjö, Hillerstorp och Marieholm. Vid stor nederbörd som sommaren 2004 och vid extremt kraftigt skyfall har fastigheter i Gnosjö, Hillerstorp och Marieholm drabbats av inträngande spill- och dagvatten. Dock berördes ett relativt litet antal fastigheter vilka också kan vidta åtgärder för att förhindra skador i framtiden. Vid kommunens pumpstationer, som ligger nära områden som bräddar över vid riklig nederbörd, har invallningar ordnats.

Kommunens strategi:

- Förebygga negativa effekter av ett förändrat klimat genom att beakta de konsekvenser som kan ske på grund av temperatur, nederbörd och vattenföring.
- Omvärldsbevaka klimatfrågor genom att till exempel använda [Klimatanpassningsportalen](#) som är ett webbaserat stöd i arbetet med anpassning till klimatförändringarna.
- Vid planering, nyexploatering samt för befintlig bebyggelse och anläggningar ska det undersökas vilka eventuella klimatanpassningsåtgärder som behöver genomföras.

2.6 Jämställdhet

Jämställdhet i den fysiska planeringen handlar om att främja kvinnors och mäns lika rätt till delaktighet i samhället och vardagslivets olika aktiviteter. Det offentliga rummet och resvägen till och från olika aktiviteter måste upplevas som trygg och säker för alla.

Det är viktigt att jämställdheten kommer in tidigt i planeringen så att kvinnors och mäns olika behov kan klarläggas och ett jämställt samhälle byggas. Genom att ta hänsyn till invånarnas olika intressen och behov skapar vi förutsättningar för gemenskap och social sammanhållning.

[Ett jämställt samhälle](#) kan uppnås genom att planera för bra boendemiljöer, trygga offentliga miljöer, bra skolor med god tillgänglighet, brett kulturutbud, goda kommunikationer med trygga och tillgängliga hållplatser, ett rikt utbud av fritidsaktiviteter och annan service.

Kommunens strategi:

- Beakta alla invånares behov så att likvärdiga möjligheter skapas för jämställdhet i vardagslivets olika situationer.

Jämställdhet är grundläggande för det hållbara samhället.

2.7 Folkhälsa

Ett övergripande mål för folkhälsa är att tillhandahålla goda förutsättningar för fysisk aktivitet i vardagen. Detta kan tillgodoses genom att skapa tillgänglighet till olika aktiviteter som passar alla invånare. Även andra mötesplatser, där inte fysisk aktivitet står i centrum, kan utgöra en viktig del för folkhälsan eftersom det finns ett samband till effekterna av social samvaro. Planeringen ska ge förutsättningar för att kunna leva ett sunt och hälsosamt liv där både friska och sjuka, barn, ungdomar och vuxna ska beredas möjlighet till ett varierat utbud av aktiviteter på fritiden.

Med en god folkhälsa minskar riskerna för olika sjukdomar som till exempel övervikt, depression, diabetes och hjärt- och kärlsjukdomar.

Kommunens strategi:

- För att skapa en god folkhälsa ska medborgarna motiveras att delta i olika sammanhang där information om kost och motion ges.
- Tillhandahålla goda förutsättningar för fysisk aktivitet i vardagen, genom bland annat ett väl utbyggt gång- och cykelvägnät och god tillgänglighet till friluftsområden.

2.8 Integration

Som nyanländ kan det vara svårt att hitta sin roll i samhället. Det övergripande syftet med integrationspolitik är att riva hinder och öppna möjligheter för alla, och att frigöra människors inneboende kraft och bryta utanförskap. Frånsett den första tiden i landet skall det inte finnas någon särpolitik för invandrare.

Den viktigaste insatsen för integration är att skapa bättre möjligheter för försörjning och egenmakt genom att underlätta arbete och företagande. De nationella integrationspolitiska målen skall genomsyra alla politikområden. Gnosjö är en kommun som vuxit och byggt sin storhet på att vara en öppen och välkomnande kommun, som med öppna armar tagit emot nya kommuninvånare från andra länder och världsdelar. Genom invandring har kommunens industrier kunnat fortsätta att utvecklas, producera och växa. Genom invandring har också kommunen kunnat öka sin befolkning och därigenom möjliggjort för oss att förbli en egen kommun med en god kommunal service och infrastruktur. [Gnosjö arbetar för att fortsatt vara en öppen kommun och vill skapa ett mer integrerat samhälle.](#)

Kommunen har en hög andel utrikesfödda, ca 21 % (2013).

Motsvarande siffra för riket 15 % och för länet 13 %.

Idag finns närmare 80 nationaliteter representerade i kommunen.

FAKTA

Kommunens strategi:

- Verka för att mötesplatser skapas och därigenom underlätta för människor att skapa nätverk och finna gemenskap.
- Sträva efter en styrning av boendet för nyanlända mellan kommunens orter och därmed en jämnare fördelning av nyanlända mellan kommunens skolor och förskolor, detta för att underlätta språkinläringen.
- Vid planering av nya bostadsområden ska blandade boendeformer eftersträvas.
- Satsningar på utemiljön görs i alla orter.
- Bra kommunikationer i och till samtliga bostadsområden möjliggörs.
- Skapa en känsla av trygghet i hela samhället.

Barnperspektivet ska vara en naturlig del i den fysiska planeringen.

2.9 Barnperspektiv

Barnens bästa ska alltid komma i främsta rummet vid åtgärder som rör barn, enligt [FN:s barnkonvention](#). Detta gäller också vid fysisk planering. Barn ska kunna röra sig i en trafiksäker miljö, ha närhet till grönområden och tillgång till lekplatser. Gnosjö ska fortsatt vara en barnvänlig kommun där det finns bra tillgång till säkra gång- och cykelvägar mellan skola, bostad och fritidsaktiviteter.

Kommunens strategi:

- Den fysiska planeringen ska alltid ske utifrån ett barnperspektiv.

2.10 Tillgänglighet

Tillgänglighet handlar om den demokratiska rätten att alla ska kunna vistas i vårt samhälle. Det handlar om att överbrygga såväl fysiska som mentala hinder i det offentliga rummet. Det kan vara att rent fysiskt kunna ta sig fram i samhället men också en känsla av trygghet och acceptans.

En viktig del i människors vardagsliv är tillgång till väsentlig samhällsservice, som exempelvis vård, skola, omsorg och polis. Kommunen har därför en skyldighet mot medborgaren att skapa tillgänglighet till sådan samhällsservice. Mycket samhällsservice kommer i framtiden att finnas tillgängligt via det digitala nätet. För att skapa framtidens goda samhälle måste kommunen verka för att tillgängliggöra dessa tjänster för medborgaren.

Kommunens strategi:

- Tillgänglighetsperspektivet ska vara med i all planering och det offentliga rummet ska göras tillgängligt för alla.
- Viktig samhällsservice ska ges förutsättningar att kunna finnas centralt i tätorter och på landsbygd. Tillgänglighet och funktionsblandning är viktiga aspekter för att kunna understödja längre oppethållanden.
- Tillgängliggöra offentlig information digitalt och göra den allmänt känd.
- Skapa förutsättningar för en god tillgänglighet till digitala tjänster.

I Gnosjö kommun bor människor som har sitt ursprung från länder över hela världen. Flest personer kommer från Vietnam och länderna på Balkanhalvön.

2.11 Tillgänglighet och funktionsnedsättning

En funktionsnedsättning kan begränsa utnyttjandet av samhället om tillgänglighet inte prioriteras. Tillgänglighet till rekreationsområden eller möjligheten till att välja ett aktivt liv ska vara lika självklart för alla.

Personer med funktionsnedsättning ska, liksom alla andra, på ett enkelt sätt kunna röra sig genom samhället såväl på dagen som på kvällen.

Naturområden är viktiga för människors välbefinnande och rehabilitering och ska göras tillgängliga för alla. Tätortsnära strövområden, rekreation och turistmål är något som ska vara tillgängligt för alla, oavsett förutsättningar.

Vistelsen i en offentlig lokal ska alltid kännas trygg och möjlighet till deltagande ska vara lika för alla. Vid uppkomst av nödsituationer är lokalens frångänglighet livsavgörande och ska inte äventyra säkerheten för en person med funktionsnedsättning.

Kommunens strategi:

- Arbeta för en tillgänglig turism där fortsatt satsning sker på att göra våra största turistmål anpassade för funktionsnedsatta.
- Strövområden och platser för rekreation ska finnas tillgängliga för funktionsnedsatta.
- [Offentliga lokaler ska alltid vara tillgängliga för funktionsnedsatta och hjälpmedel ska finnas.](#)
- Frångängligheten ska i offentliga lokaler vara anpassade för funktionsnedsatta.

TILLVÄXT

Översiktsplanens vision är att skapa en positiv befolkningsutveckling, där målet är att invånarantalet ska uppgå till 10 356 personer år 2025.

Genom sin strategiska plats mitt i södra Sverige, med sina många arbetsplatser och med sin storslagna natur har Gnosjö kommun goda förutsättningar för tillväxt.

Attraktiva boendemiljöer, ett starkt näringsliv, en förbättrad infrastruktur samt bibehållen och utvecklad samhällsservice är starka grundförutsättningar för att nå befolkningsmålet.

3.1 Befolkningsutveckling

De senaste tio åren har befolkningen i kommunen minskat. Detta är en trend som gäller de allra flesta av Sveriges mindre kommuner. Enligt befolkningsprognosen för kommunen kommer denna trend att hålla i sig även i framtiden.

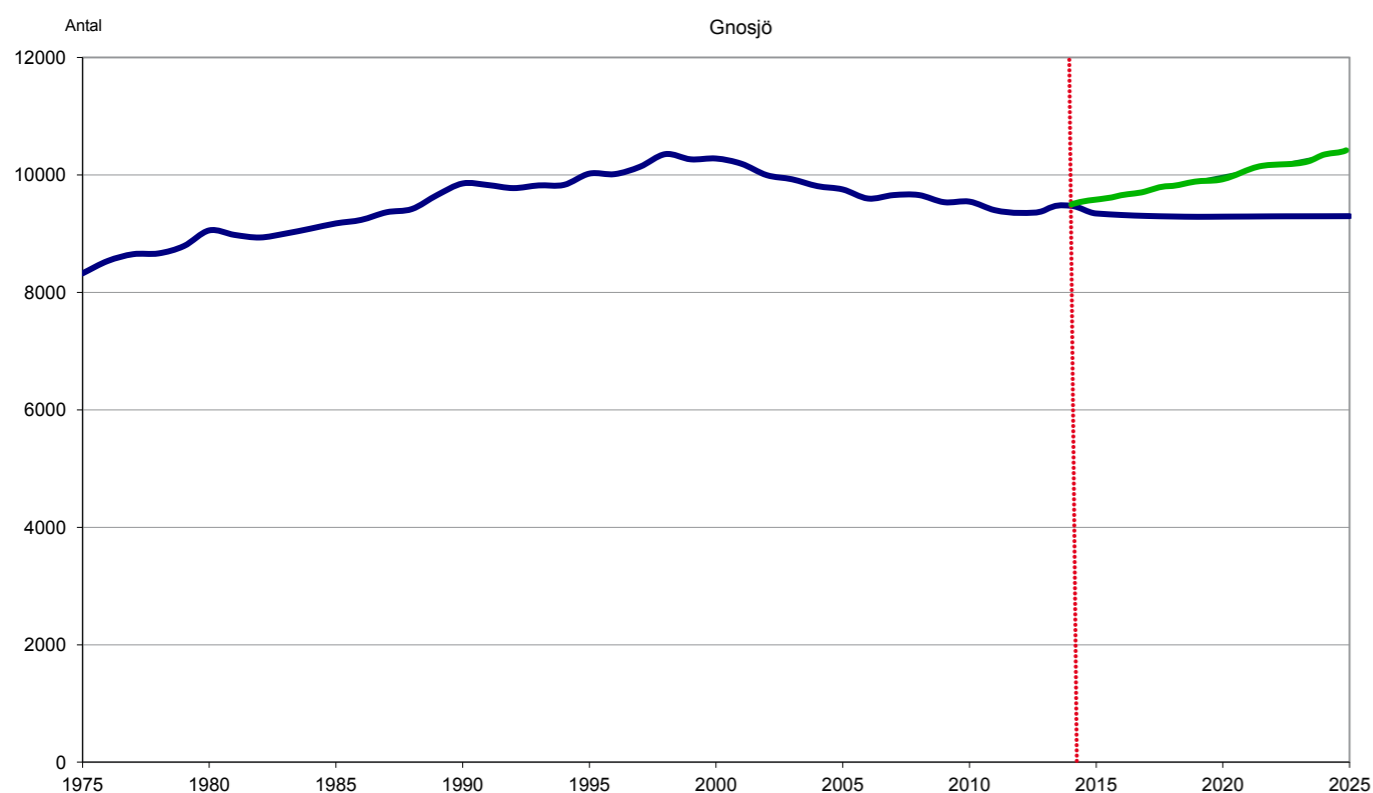
Gruppen 20-29 år är den som i större utsträckning flyttar ut än in. Ett visst överskott av män finns i kommunen. Kommunens centralort och vissa delar av den södra kommundelen klarar av att hålla sin befolkning och i vissa fall till och med att öka den.

För att vända den negativa befolkningsutvecklingen måste aktiva åtgärder sättas in. Arbetsstillfällen måste värnas och nya skapas, attraktiviteten i boende och tätorter öka och en god samhällsservice garanteras i kommunen. Denna översiktsplan ska vara vägledande i ett sådant arbete.

Kommunens strategi:

- Arbeta för en befolkningsökning så att invånarantalet uppgår till 10 356 personer år 2025.
- Verka för nybyggnation av bostäder.
- Verka för ett attraktivt samhälle.
- Marknadsföring av kommunen som etablerings- och bostadsort.

Folkmängd vid årets slut 1975-2014 samt prognos 2015-2025

Till höger om det röda strecket visas SCB:s prognos som svart kurva. Den gröna kurvan visar kommunens målsättning med befolkningsutvecklingen.

Varje dag pendlar omkring 2000 personer in till arbeten i Gnosjö kommun. Samtidigt pendlar ca 1000 personer från Gnosjö kommun till sina arbetsplatser i främst Gislaved, Jönköping, Vaggeryd och Värnamo kommuner.

3.2 Pendling

Många människor reser dagligen mellan hem och arbete och passerar en kommungräns. Pendlingen in och ut ur Gnosjö kommun är omfattande. Ungefär 2000 personer pendlar dagligen in i kommunen och ca 1000 personer pendlar ut. Detta gör att befolkningen under dagtid är knappt 1000 personer större än på natten. Mycket av pendlingen går till de stora industrierna i Hillerstorp.

Den större dagbefolkningen är en potential för att kunna bevara handel och arbetsplatser med mera som på sikt kan locka nya invånare. Men det blir ett hinder för utvecklingen om allt fler väljer att pendla istället för att bosätta sig i kommunen.

De flesta pendlarna åker till eller kommer ifrån kommunerna Gislaved, Jönköping, Vaggeryd och Värnamo. Detta ställer stora krav på infrastruktur och kollektivtrafik. Näringslivets behov av kvalificerad personal tillgodoses i många fall med inpendlare. Med bättre och snabbare kollektivtrafik kan arbetsmarknadsområdet utökas och kompetensbrister lättare åtgärdas.

Kommunens strategi:

- Verka för bättre och snabbare pendlingsmöjligheter så möjlighet ges att arbeta eller studera i Borås, Göteborg, Halmstad, Jönköping eller Växjö.
- Arbeta för ett minskat pendlingsnetto och att fler ska bosätta sig i kommunen.

3.3 Generösa boendemiljöer

Naturen och landskapet är viktigt för människors välbefinnande. Upplevelsen och njutningen av tätortens grönska och landskapets vidder påverkar oss positivt. Det gröna har många positiva hälsoeffekter.

Vid nybyggnation är det viktigt att tillgången och närheten till natur blir en faktor som bevakas i plan- och byggprocessen. Särskilt betydelsefullt är det vid anläggandet av ny verksamhet för vård och omsorg. Mängden och kvaliteten är viktiga för upplevelsen av en grön miljö men framförallt är det tillgängligheten till och från ett grönområde som har betydelse. Om få barriärer behöver korsas på vägen till ett grönområde så upplevs tätorten som grön. Att direkt kunna blicka ut över ett grönområde har en påvisat positiv effekt på hälsan.

Villabebyggelse kan till viss del kompensera sin brist på tillgängliga grönområden med sin trädgård, men vid anläggandet av flerbostadshus så är tillgången till och utformningen på de allmänna grönområdena viktiga. Från kommunen ställs det därför stora krav på exploitören vid utformningen av dessa ytor.

Kommunens strategi:

- Verksamheter riktade till vård och omsorg ska ha direkt tillgång till grönområde.
- Flerbostadshus ska ha tillgång till mindre grönområden där även möjlighet till odling bör kunna ges.
- Natursköna områden ska kunna erbjudas för byggnation.
- Markanvändningen sker med hänsyn till naturvärden, och påverkan för varje projekt vägs in i en helhet, där effekten av all exploatering värderas.

Ett urval av fantastiska boendemiljöer i vår kommun. Boendemiljöerna har kvaliteter för den som uppskattar naturen, vidderna, topografin, sjöarna samt växt- och djurlivet.

NATUR- OCH KULTURVÄRDEN

Gnosjö kommun har många unika områden med höga natur-, kultur- och friluftsvärden.

Vår kommun består av ett fantastiskt naturlandskap med stor variation i form av sjöar och vattendrag, höjder och dalgångar samt ett öppet odlingslandskap. Det öppna odlingslandskapet har formats av generationernas behov av förnödenheter samt kärlek till naturen och hembygden.

Kulturvärdena är i stor del kopplade till framväxten av gnosjöindustrin och dess historia. Gnosjöandans identitet med yrkeskunskande, respekt, nätverk och klurighet har ofta sin utgångspunkt vid våra starka kulturarv.

Vandringsled i det vidsträckt området på Store Mosse nationalpark. Store Mosse är dessutom riksintresse för naturvård och friluftsliv samt ett Natura 2000-område.

4.1 Riksintresse för naturvård

Områden av [riksintresse för naturvård](#) är urval av områden med de bästa exemplen på landskapstyper, naturtyper och andra naturvärden karakteristiska för landets olika naturgeografiska regioner. Riksintressena kan också uppvisa mycket sällsynta företeelser i ett nationellt eller internationellt perspektiv.

I Jönköpings län finns 143 områden av riksintresse för naturvård, med en sammanlagd areal av drygt 147 000 hektar. I Gnosjö kommun finns åtta av dessa riksintressen helt eller delvis inom kommungränsen. Den totala sammanlagda arealen av dessa är drygt 12 000 hektar.

[Ettö](#) är en smal udde vid Nissans utlopp i Algustorpasjön där det finns välbevarade strandängar och en björkhage. I området trivs många olika sorters växter.

[Källeryds ekhage](#) är ett välbevarat odlingslandskap med naturbetesmarker i form av kommunens största ekhage.

[Längelaggen](#) har mycket höga naturvärden och en stor artrikedom. Området består av mosse, sumpskog och artrik myr som är mycket ovanligt i regionen.

[Nissan nedströms Nissansjöarna](#) är ett meanderlandskap med tydliga spår av hur geologiska processer har format landskapet.

[Store Mosse](#) är Sveriges största högmosse och landets största myrmarksområde söder om Lappland.

[Anderstorps Stormosse](#) är en av Sydsvriges största och mest värdefulla myrkomplex. Mossen är i stora drag orörd och är ett bra exempel på en sydvästsvensk högmosse.

[Härydmossen och Rövamossen](#) är ett värdefullt myrkomplex med höga naturvärden.

[Marieholmsskogen](#) är en för södra Sverige ovanligt stor gammelskog. Området är omväxlande med en stor del urskogsartad granskog. Dock har stora delar av granskogen dött på grund av barkborreangrepp.

4.2 Riksintresse för kulturmiljö

[Töllstorps industrimuseum](#) ligger i anslutning till Gnosjö tätort och är av [riksintresse för kulturmiljövård](#). Industrimiljön här är representativ för Gnosjöbygdens tidiga småindustri som tillverkade bruksföremål av järntråd. Området innefattar en rad byggnader, så som träddrageri, kruköronhammare, husbehovskvarn samt några mekaniska verkstäder, placerade utmed Töllstorpaån. Placeringen längs åsträckningen är viktig då de utnyttjar vattenkraften. Området har särskilt höga kvaliteter som kulturmiljö.

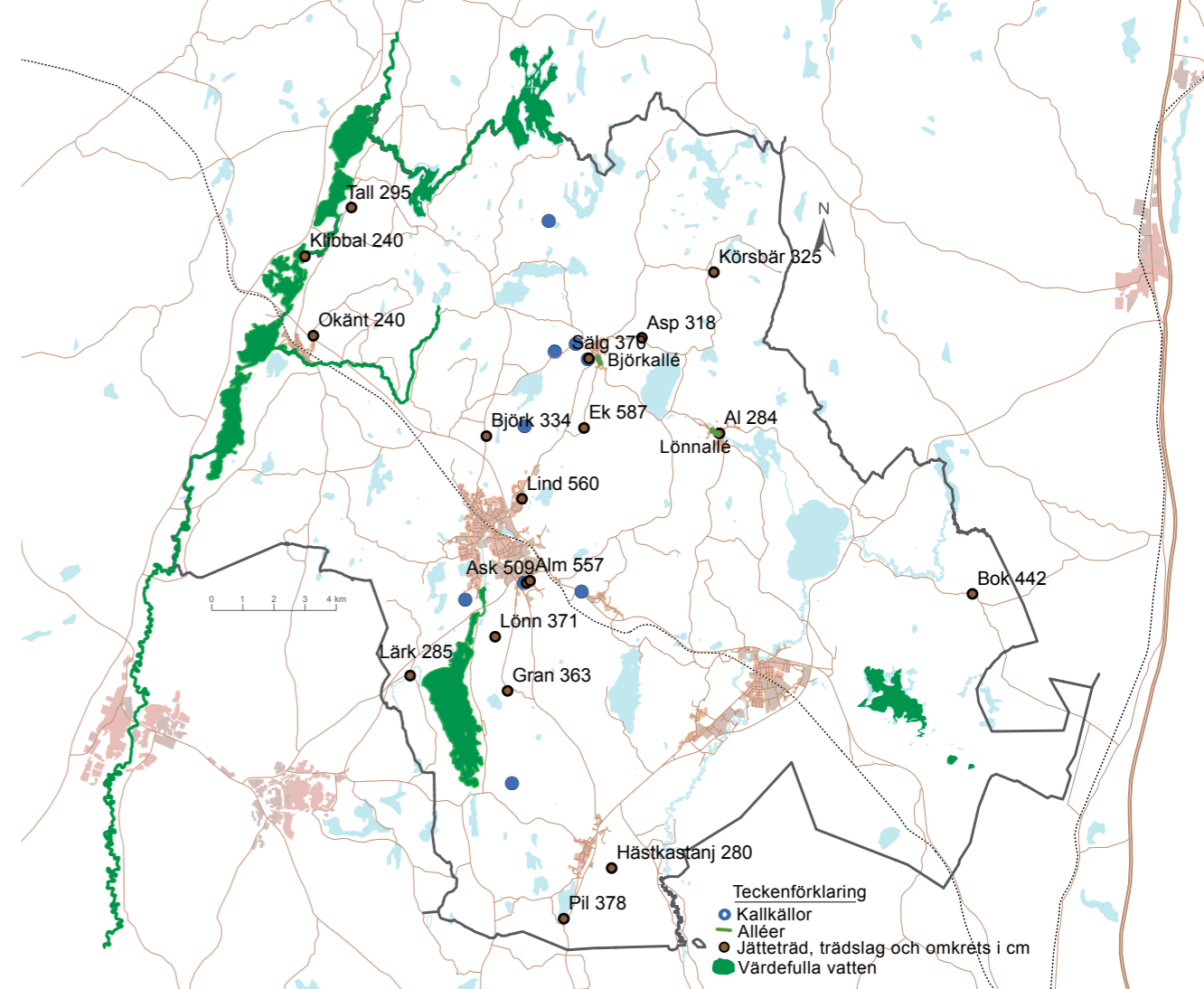
Nya föreslagna riksintressen

[Marieholms bruksmiljö med Skärvån, Marieholmskanalen och Hillerstorps hamn](#) är en kulturmiljö som är en viktig del av kommunens historia och identitet. Området för kulturmiljövård sträcker sig från Skärvåns utlopp, via Skärvån med sina dammar ner till Marieholms bruksmiljö, där Gamla fabriken är centralt belägen. Här finns ett unikt pärlband av dammar. Från Marieholms hamn sträcker sig Marieholmskanalen till Hillerstorps hamn. Marieholmskanalen försörjde Marieholms bruk med råvara samtidigt som de färdiga produkterna transporterades till Hillerstorps hamn, för transport ut i världen via järnvägen i Hillerstorp. Verksamheten på Marieholmskanalen startade 1910 och pågick in på 1940-talet. Den samlade kulturmiljön i området består av kvaliteter som är av stort värde, vilket kvalificerar området som ett riksintresse för kulturmiljövård.

[Gnosjöandan](#) är idag ett välkänt begrepp, både nationellt och internationellt som bör stärkas och lyftas fram som ett riksintresse. Gnosjöandan är benämningen på den företagsanda som råder i den småländska kommunen Gnosjö och dess grannkommuner. Den är unik i Sverige och ur många synpunkter av stort intresse för riket. Regionen har blivit ett framgångsrikt småföretagarområde. Den företagsamhet och initiativkraft som finns här idag, har under många år växt fram genom ett nätverk som står för kunskapsöverföring, kvalitet och modern industriteknologi. Samarbete och gemenskap är viktigt i regionen.

Kommunens strategi:

- När det gäller områden som har statliga skydd föreslår kommunen inga förändringar som kan skada intressena och kommunen skall dessutom bevaka och säkerställa dessa i sin lovgivning.

4.3 Naturvärden

Gnosjö natur är i flera avseenden unik och har därför utpekats som områden med riksintresse för naturvård, men här finns även andra objekt som kan betecknas som intressanta och skyddsvärda naturvärden.

[Alléer.](#) I kommunen finns ett antal alléer. Bland annat har en björkallé i Åsenhöga och en lönnallé i Marieholm återskapats på senare tid.

[Skyddsvärda träd.](#) I kommunen finns flera träd som är skyddsvärda. Naturskyddsföreningen har inventerat jätteträd i Gnosjö kommun.

[Kalkällor.](#) En studiecirkel har i samarbete med Naturskyddsföreningen i Gnosjö inventerat kalkällor i Gnosjö kommun. Dessa har markerats med skyltar och märkts ut på karta.

[Landskapsvyer.](#) Gnosjö kommun är en plats där ett varierat landskap kan upplevas. Ett landskap som med sina sjöar, skogar och ängs- och hagmarker får anses ha höga värden.

[Värdefulla vatten.](#) I kommunen finns flera värdefulla vatten.

[Ängs- och betesmarker.](#) I kommunen finns flera värdefulla ängs- och betesmarker.

[Nyckelbiotop](#) är ett kvalitetsbegrepp inom naturvård som anses ha en mycket stor betydelse för flora och fauna. Nyckelbiotop omfattar ofta känsliga och sällsynta djur- och växtarter, bland annat rödlistade arter.

[Våtmarker.](#) I kommunen finns flera värdefulla våtmarker.

Kommunens strategi:

- Områden med höga naturvärden ska göras tillgängliga för människors upplevelser i samspel med naturen.
- Stötta och stimulera brukare som på sin fritid ser till att hålla ängs- och hagmarker öppna.

4.4 Nationalpark, Natura 2000 och Naturreservat

Överallt i kommunen är det nära till natur. Här finns mest skog, men även öppna åkerlandskap, sjöar och myrar. I kommunen finns flera värdefulla naturområden, en tillgång att vara stolta för och rädda om.

Nationalpark

Marken i en nationalpark ägs av staten som också fattar beslut om att inrätta dessa. Nationalparker är stora orörda områden som representerar svenska landskapstyper som också ska vara tillgängliga för friluftslivet.

I Jönköpings län finns en nationalpark, [Store Mosse nationalpark](#), som förvaltas av Länsstyrelsen i Jönköpings län. Mossen ligger till största del i Gnosjö kommun. Store Mosse har utsetts till nationalpark eftersom den består av den största orörda myrmarken söder om Lappland. Parken är 7 740 hektar. Växtligheten liknar den norrländska vildmarken. Här finns mer än 40 km vandringsleder på stigar och spångar.

Nationalparken är också ett riksintresse för naturvård och friluftsliv.

Natura 2000

[Natura 2000](#) är ett nätverk av värdefulla naturområden inom Europeiska Unionen. Syftet är att värna om naturtyper, fåglar, arter och livsmiljöer samt vissa arter som EU-länderna har kommit överens om är av gemensamt intresse.

Natura 2000 har tillkommit med stöd av [EG:s habitat- och fågeldirektiv](#). Sverige och övriga EU-länder har föreslagit områden med berörda naturtyper och/eller arter som nämns i art- och habitatdirektivet.

I Gnosjö kommun finns följande Natura 2000-områden helt eller delvis inom kommungränsen.

- [Aggarp-Åshuvud](#), [Anderstorps Stormosse](#), [Ettödeltat](#), [Hädinge](#), [Ingarp](#), [Källeryds ekhage](#), [Längelaggen](#), [Marieholmsskogen](#), [Mo](#), [Store Mosse nationalpark](#), [Stråkeved-Nässja](#) och [Uppebo](#).

Naturreservat

Naturreservat är ett naturområde som skyddats via miljöbalken. Det kan beröra områden som är betydelsefulla för människa, flora och fauna eller är intressant ur ett geologiskt perspektiv. Naturreservat är en effektiv och använd-

bar skyddsform för bevarande av större naturområden.

I Gnosjö kommun finns sju naturreservat helt eller delvis inom kommungränsen.

- [Anderstorps Stormosse](#), [Brokullen](#), [Ettö](#), [Klosjön](#), [Längelaggen](#), [Marieholmsskogen](#) och [Uppebo](#).

Övriga områden med skydd

[Djur och växtskyddsområden](#) innebär vanligtvis tillträdesförbud under en viss period. Oftast är det för att skydda föryngring av arter.

[Biotopskydd](#) är ett skydd mot exploatering för särskilt skyddsvärda biotoper vilket kan omfatta mindre områden som utgör livsmiljö för hotade djur- eller växtarter. Dessa är skyddade enligt kapitel 7 § 11 i miljöbalken. Biotopskydd kan inrättas för nyckelbiotoper med mycket höga naturvärden.

[Naturminnen](#) är särpräglade naturföremål såsom träd, flyttblock och liknande. Dessa kan skyddas som naturminne. I Gnosjö kommun finns ett naturminne; Hjulhult 2:1 (tall).

[Ramsarkonventionen](#) har som mål att skydda värdefulla våtmarker och bevara de speciella biologiska värden som finns i grunda vegetationsrika områden. I Gnosjö kommun finns Store Mosse nationalpark som är ett Ramsarområde.

Kommunens strategi:

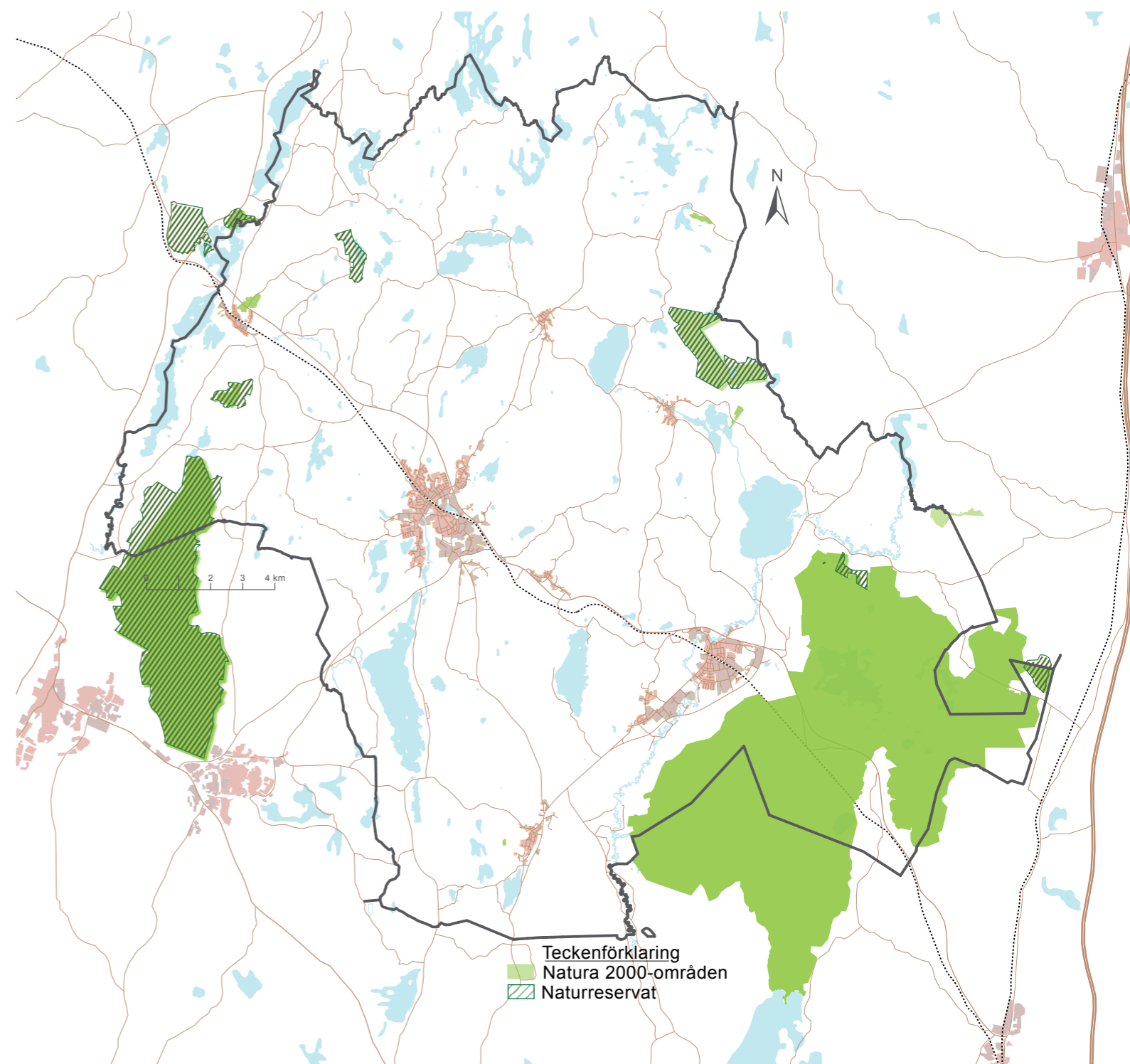
- Vid bildandet av nya skyddade områden och reservat ska tidigt samråd med markägare ske.
- Reservat och områden med skydd ska inte påverka angränsande marker.

Fantastiska möjligheter till friluftsliv på Store Mosse nationalpark.

Källeryds ekhage i Nissafors är både riksintresse för naturvård och ett Natura 2000-område.

Bilder
Överst: Häryds bruk, en kulturhistoriskt intressant miljö i Gnosjö kommun som haft stor betydelse för Gnosjöbygdens industrialisering. På bilden syns masugnen.

Mitten: Skiss över ett framtida Kulturum vid Nissafors Bruk.

Nederst: En fantastisk stenmur vid Saxhyttan som är en del av Marieholms bruksmiljö. Muren som utgjorde dammfäste innebär historiskt även en akvedukt.

4.5 Våra kulturarv

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader, miljöer och anläggningar kan skyddas som [riksintresse för kulturmiljövärd](#) och [byggnadsminne](#). Syftet med byggnadsminnen är att bevara spår av historien som har stor betydelse för förståelsen av dagens och morgondagens samhälle och att garantera människors rätt till en viktig del av kulturarvet.

Byggnadsminnen

[Hylténs metallvarufabrik](#) är ett levande industrimuseum som instiftades 1974. Denna industri hade då varit i bruk i 100 år.

[Bärebo missionshus](#) är uppfört 1906 och byggt av trä med en stomme av stående plank. Exteriören är mycket enkel men formspråket talar om att byggnaden har en religiös funktion. Invändigt är missionshuset bevarat i ursprungligt skick.

Kulturmiljöer

[Töllstorps industrimuseum](#) vid Töllstorpsån är med sina gamla byggnader en viktig kulturmiljö. Området är även av riksintresse för kulturmiljövärd.

[Gäröströms industrimuseum](#) samlar in, renoverar och visar gamla maskiner i drift. Tyngdpunkten ligger på metallbearbetning med ett maskinellt tråddrageri, automatiska trådbearbetningsmaskiner, automatsvarvar, hydraul-, skruv- och excenterpressar med mera.

[Häryds bruk](#) består av en bebodd gård i anslutning till en masugnsruin som är av stort kulturhistoriskt intresse. Masugnen har brukats för att förädla sjömalm från den intilliggande sjön Hären.

[Nissafors bruk](#) spelade en mycket stor roll för den industriella utvecklingen i regionen. Planer finns för vidareutveckling av ett Kulturum som beskriver småföretagarrikets framväxt och dagens industri.

[Järnbärrleden](#) som var en transportled för stångjärn från stångjärnsmedjan i Nissafors till tråddragerierna i Gnosjö är en viktig kulturväg.

[Marieholms bruk](#) är en bruksmiljö och ett kulturarv som omfattar Skärvån, gamla fabriken i Marieholm samt Marieholmskanalen till Hillerstors hamn.

[Götarps brunn](#) är en privatägd kulturmiljö som har intressanta byggnader och miljöer.

Kommunens strategi:

- Befintliga kulturarv ska bevaras, användas och utvecklas.
- Verka för att Sveriges första Kulturum etableras vid Nissafors bruk.
- Verka för att området kring Marieholms bruksmiljö med Skärvån, Marieholmskanalen och Hillerstors hamn pekas ut som riksintresse för kulturmiljövärd.
- Knyta samman Gäröströms industrimuseum, Hylténs metallvarufabrik och kulturmiljön vid Töllstorps industrimuseum.
- Samordna och utveckla kulturarven vid Gäröströms industrimuseum, Hylténs metallvarufabrik, Töllstorps industrimuseum, Nissafors bruk samt kulturarv Marieholm.
- Verka för att området kring Götarps brunn utvecklas och att den kulturhistoriska miljön tillvaratas.

FAKTA

KULTURUM

Ett kulturum ska fungera som ett nav för beskrivning av industrihistorien i bygden.

4.6 Kulturhistoriskt intressanta miljöer

Länsstyrelsen kan besluta att kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer ska skyddas som byggnadsminnen. [Kulturmiljölagen](#) anger att en särskilt värdefull byggnad, bebyggelsemiljö, kyrkomiljö, park, trädgård eller liknande kan skyddas som ett byggnadsminne. Byggnader kan även skyddas av kommunen enligt plan- och bygglagen.

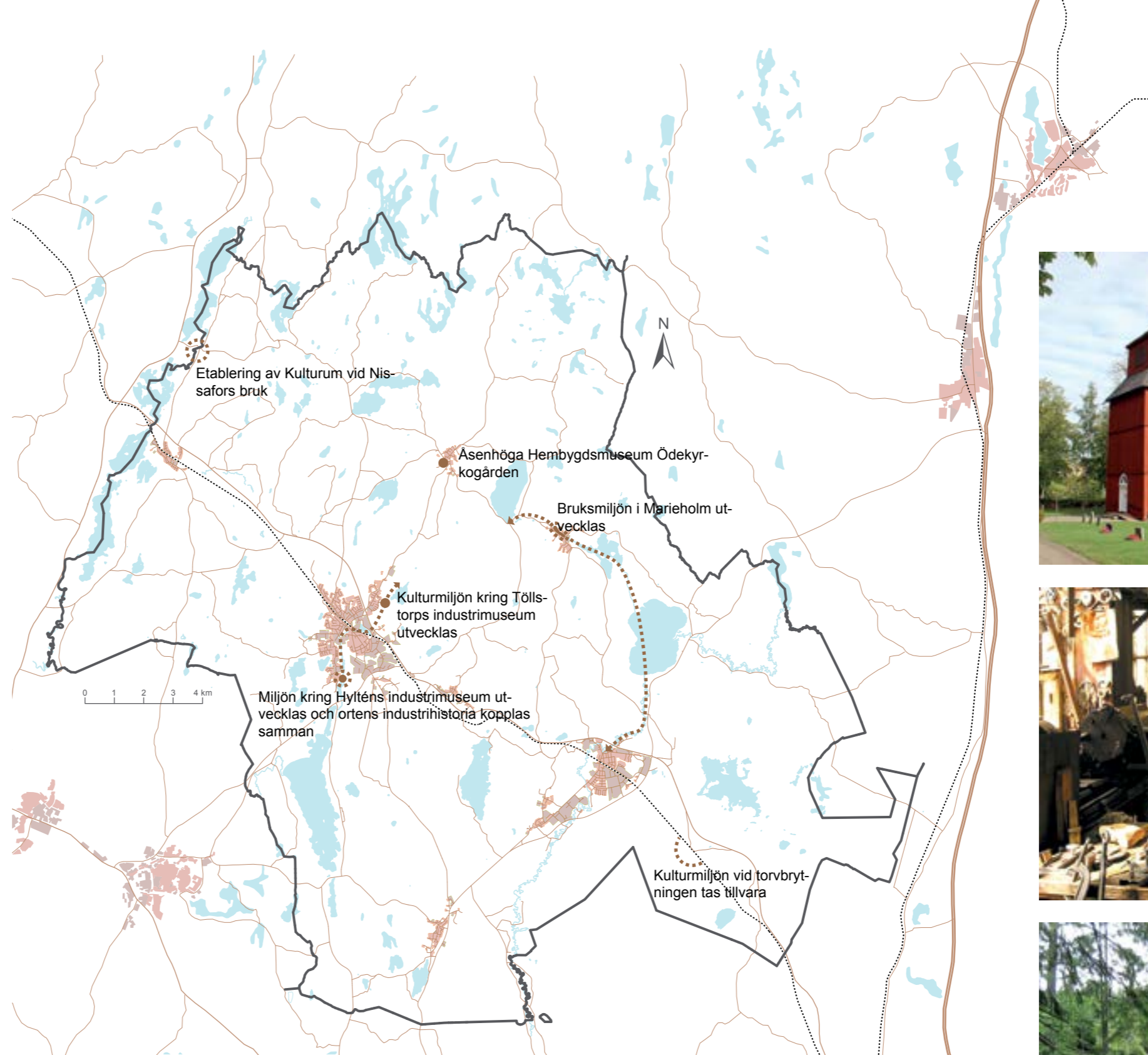
Historiskt har även ett [kulturminnesvårdsprogram](#) för Gnosjö kommun tagits fram (daterat januari 1990). I denna skrift framgår hur programmet kan utgöra ett underlag för kommunens beslut om hur kulturhistoriskt intressanta miljöer och byggnader skall bevaras för framtiden. Programmet är ett underlag i den översiktliga planeringen.

Under år 2013 har projekten "Industrins kulturarv i Gislaveds och Gnosjö kommuner" och "Människors mötesplatser" genomförts. Projekten har drivits av länsstyrelsen tillsammans med Gislaveds och Gnosjö kommuner samt Jönköpings läns museum. Syftet med projektet "[Industrins kulturarv i Gislaveds och Gnosjö kommuner](#)" är att aktualisera och förbättra underlagen gällande kulturmiljöns riksintressen i länet. Här förs även diskussioner om att forma ett nytt riksintresse för Gnosjöandan. Intressanta objekt är t ex Hyltans metall, Pelly industri AB, f d AB Hillerstorps metallverk och Kallfeldts läder.

Syftet med projektet "[Människors mötesplatser](#)" är att inventera och belysa sociala bebyggelsemiljöer där människor möts på olika sätt.

Kommunens strategi:

- Kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer ska skyddas och vårdas så att de även fortsättningsvis bevaras och utvecklas.
- Samordna det kulturhistoriska intresset med friluftslivet.
- Vidareutveckla underlaget för "Industrins kulturarv i Gislaveds och Gnosjö kommuner" som stöd för att forma riksintresset Gnosjöandan.
- Fortsättningsvis inventera och belysa sociala bebyggelsemiljöer.

Bilder

Överst: Kävsjö kyrka, träkyrka byggd på 1700-talets senare del men med anor från 1200-talet.

Mitten: Hyltens industrimuseum, ett byggnadsminne, är en metallfabrik som drevs mellan 1874 och 1974.

Nederst: Töllstorps industrimuseum är ett riksintresse för kulturmiljövård som visar framväxten av småindustrin i Gnosjö.

Åsenbögas ödekyrkogård där de äldsta gravstenarna är från 1600-talet.

4.7 Fornminnen och kulturmiljöer

Alla kända fornminnen finns registrerade i [Riksantikvarieämbetets databas](#) samt i kommunens GIS-databas. Vid planläggning ska i första hand lokaliseringen ske så att inga fornminnen påverkas. Endast i undantagsfall och om ingen annan lösning finns tas fornlämningen bort. Detta måste då ske i samråd med Länsstyrelsen, som även beslutar om tillstånd i ärendet.

Kommunen ska arbeta för att lyfta fram och göra fornminnen och kulturmiljöer mer tillgängliga. Detta kan ske genom upprustning av stråk och leder samt uppskyllning. Att få historien att leva i symbios med nutiden är ett sätt att få historien att komma närmare människors vardagsliv. Om inte kulturmiljön beaktas så kommer den att falla i glömska och förvanskas. Kommunen ser därför positivt på att föra in modern arkitektur och pröva nya användningar för äldre kulturmiljöer så länge det kan ske på historiens villkor.

Kommunens strategi:

- Vid detaljplanering och annan tillståndsprövning ska alltid skyddsvärdet för fornminnen och kulturmiljöer beaktas i sitt sammanhang.
- Fornminnen och kulturmiljöer ska göras tillgängliga och intressanta för allmänheten. Nya och moderna angreppssätt används med fördel men alltid på historiens villkor.

4.8 Kulturturism

Kulturturism utgörs av besök som helt eller delvis motiveras med intresset för attraktioner och aktiviteter knutna till historien, konsten, livsstilen eller kulturarvet på destinationen.

Ett ökat resande medför också ett ökat intresse för kulturturism vilket innebär att Gnosjö kommun kan kombinera kulturarv och industriturism på ett nytt och attraktivt sätt.

Kommunens strategi:

- Arbeta för att vidareutveckla kulturturismen som en del i turismarbetet.
- Verka för samordnad paketering av attraktiva besöksmål.

MARK OCH VATTEN

Vatten är grunden till allt liv! Arbetet med att säkerställa god status på våra vattentillgångar i form av grund- och ytvatten samtidigt som vatten- och avloppsförsörjningen säkras, är viktiga beståndsdelar för att trygga försörjningen till medborgarna.

Olika intressen skall samordnas på den markyta som är vår gemensamma resurs. Avvägningar och bedömningar ligger till grund för beslut om det bästa alternativet för aktuell markanvändning.

Omställning till förnyelsebar energi som exempelvis solenergi, biobränsle och vattenkraft är ett betydelsefullt arbete för att nå målet om en långsiktig hållbar kommun.

5.1 Riksintresse för friluftsliv

Ett viktigt [riksintresse för friluftsliv](#) är [Isaberg-Rannebo](#). Isabergsområdet är starkt exploaterat med anläggningar för friluftslivet. Till de större anläggningarna hör Isabergs golfbana och Isabergs skidanläggning. De stora värdena för friluftslivet i Ranneboområdet är istället den orörda naturen. Rannebo är ett av länets större skogsområden som endast i mindre omfattning är berört av bebyggelse och genomgående vägar. Landskapet består av skog, mossmarker och många sjöar och beskrivs som opåverkat och fritt från större anläggningar och störande buller. Området utgörs av kuperade moränmarker med en del högre bergspartier. Här och var finns markanta tvära bergskanter, trånga dalstråk, blockskrammel och grovblockiga partier. De lägre delarna är till stor del utfyllda av myrmarker, kärr, bäckar och åar. Området är rikt på större och mindre sjöar. Som oaser i barrskogen ligger byar och gårdar omgivna av ett småskaligt, ålderdomligt präglad odlingslandskap med mindre åkrar, hagmarker och rester av ängsmark. Området är rikt på fåglar och vilt. En örninventering gjord 2012 visar att området är mycket viktigt för kungsörn, för häckning, övervintring och flytning. Det är viktigt att karaktären i Ranneboområdet kan bevaras så att det även framöver kan stötta de allt mer frekvent använda anläggningarna kring Isaberg. I framtiden kan stora opåverkade områden bli en unik tillgång och friluftsliv bör även kunna förekomma i miljöer med lugn och harmoni.

[Store Mosse](#) är förutom en nationalpark även ett riksintresse för friluftsliv och naturvård, och av stor vikt för kommunen. Store Mosse är Sveriges största högmosse och landets största myrmarksområde söder om Lappland. Här bedrivs ett aktivt friluftsliv och området har utvecklats för att skapa en god tillgänglighet.

Sjön [Bolmen](#) ligger några mil söder om Gnosjö kommun. Sjön är av stor betydelse för friluftslivet och har bra vatten, stränder och bottnar vilket lämpar sig bra för bad, fritidsfiske, båtsport och kanoting. Naturen runt Bolmen har en stor mångfald och variationsrikedom. Bolmen är även en färskvattenkälla till flera sydsvenska kommuner och det är viktigt att den inte påverkas av miljögifter, metaller eller allt för hög närsaltbelastning. Storån rinner genom Gnosjö kommun och tätorten Hillerstorp via tätorten Forsheda och vidare ut i Bolmen. Det är därför av stor vikt att begränsa utsläppen i och i anslutning till Storån.

Även [Töllstorps fritidsområde](#) är ett värdefullt område för friluftsliv. Området kan som riksintresse för friluftsliv komplettera de industrihistoriska kulturvärden som omgivningarna besitter. Fritidsområdet sträcker sig runt Töllstorpsjön och består huvudsakligen av karakteristisk småländsk natur. Området är med sin natur tillsammans med kulturmiljön ett unikt inslag i våra bygder. Skogen, vattnet och träddragerierna skapar stora värden för

friluftslivet. Här finns elbelyst spår för skidåkning och löpträning vilket gör att området är av stor betydelse för tätortens invånare och dess besökare. Genom vandringsleder knyts området samman med både riksintresset Store Mosse och riksintresset Isaberg-Rannebo. Alla dessa parametrar skapar en uniktet som bör vara av intresse att bevara för riket i stort.

Kommunens strategi:

- Bevara de opåverkade områdena för framtiden då dessa utgör unika naturmiljöer i landskapet och länet.
- Utveckla anläggningar för friluftslivet och göra riksintressena tillgängliga.
- Föreina olika riksintressen så att positiva synergieffekter uppstår.
- Verka för ett riksintresse för friluftsliv inom Töllstorps fritidsområde.

Friluftsliv i stora opåverkade områden är enligt Gnosjö kommun viktigt för människors välbefinnande.

5.2 Riksintresse för vindbruk

Inrättandet av [riksintresse för vindbruk](#) har stor betydelse för värderingen av vindkraften i förhållande till andra intressen i den fysiska planeringen. Två riksintressen för vindbruk pekades ut 2008 av Energimyndigheten. För att förbättra planeringsverktyget riksintresse för vindbruk och för att bistå kommuner och länsstyrelser i deras uppgift att planera för den lokala mark- och vattenanvändningen reviderade Energimyndigheten riksintresse vindbruk under åren 2011-2013. Inget av de tidigare utpekade riksintresseområdena för vindbruk uppfyller de nya kriterier som ställts upp av Energimyndigheten under denna revidering. Ett område av riksintresse för vindbruk ligger dock kvar på grund av en påbörjad projektering.

Halva arean av område som är utpekad som riksintresse för vindbruk sammanfaller med område utpekad som riksintresse för friluftsliv. Vindkraftverkens inverkan på landskapsbildningen och ljudmiljön samt infrastrukturens påverkan på naturen och friluftslivet är inte förenligt med riksintresse för friluftsliv och de särskilda kvaliteterna som området har. I området riksintresse för vindbruk finns även en hel del bebyggelse. Därför anser kommunen inte att uppförande av vindkraftverk kan ses som lämplig markanvändning för området avsatt som riksintresse för vindbruk.

5.3 Stora opåverkade områden

Nationalparken Store Mosse, liksom Isaberg-Ranneboområdet är ett mycket stort opåverkat område i Gnosjö kommun, därutöver redovisas även mycket stora områden i de norra delarna av kommunen som relativt opåverkade av störande buller.

Det kan finnas anledning att bevara stora opåverkade landsbygdsområden utan störningar i form av större anläggningar och verksamheter. I framtiden kanske sådana områden kan gagna ekologin, den biologiska mångfalden och användas som unika rekreatiomsområden.

Kommunens strategi:

- Bevara de opåverkade områdena för framtiden då dessa utgör unika naturmiljöer i landskapet och länet.

5.4 Miljökvalitetsnormer

[Miljökvalitetsnormer](#) anger vilken kvalitet som mark, vatten och luft ska ha för att den inte ska vara skadlig för människors hälsa eller för miljön. Miljökvalitetsnormer regleras i miljöbalken. I Gnosjö kommun uppfylls miljö-kvalitetsnormerna för luft med god marginal. Åtgärder mot förorening samt sänkning av tungmetallhalter och miljöskadliga ämnen är exempel på åtgärder som behöver vidtas för att nå miljö-kvalitetsnormerna för vatten.

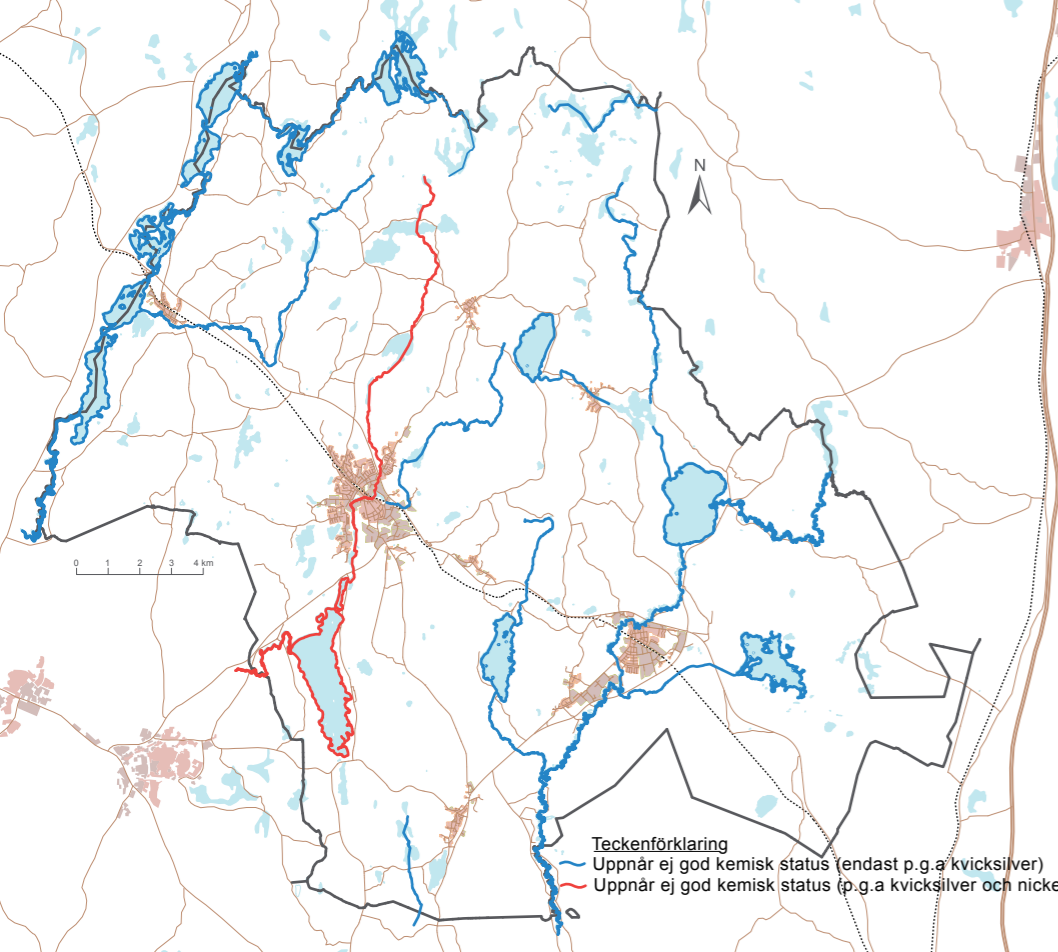
Kommunen har inga större bekymmer med omgivningsbuller från vägar och järnvägar då dessa inte trafikeras särskilt frekvent. För en större kommun finns krav om att kartlägga bullersituationen. Detta är något som Gnosjö inte berörs av. Vid uppförande av miljö-tillstånd för industriell verksamhet ställs krav på bullernivåer. Om dessa överskrids måste åtgärder vidtas.

För grundvatten, sjöar och vattendrag finns, om de uppnår en viss storlek, miljö-kvalitetsnormer som är beslutade av vatten-delegationerna. I Gnosjö kommun uppnår i dagsläget inte alla vattendrag denna målsättning.

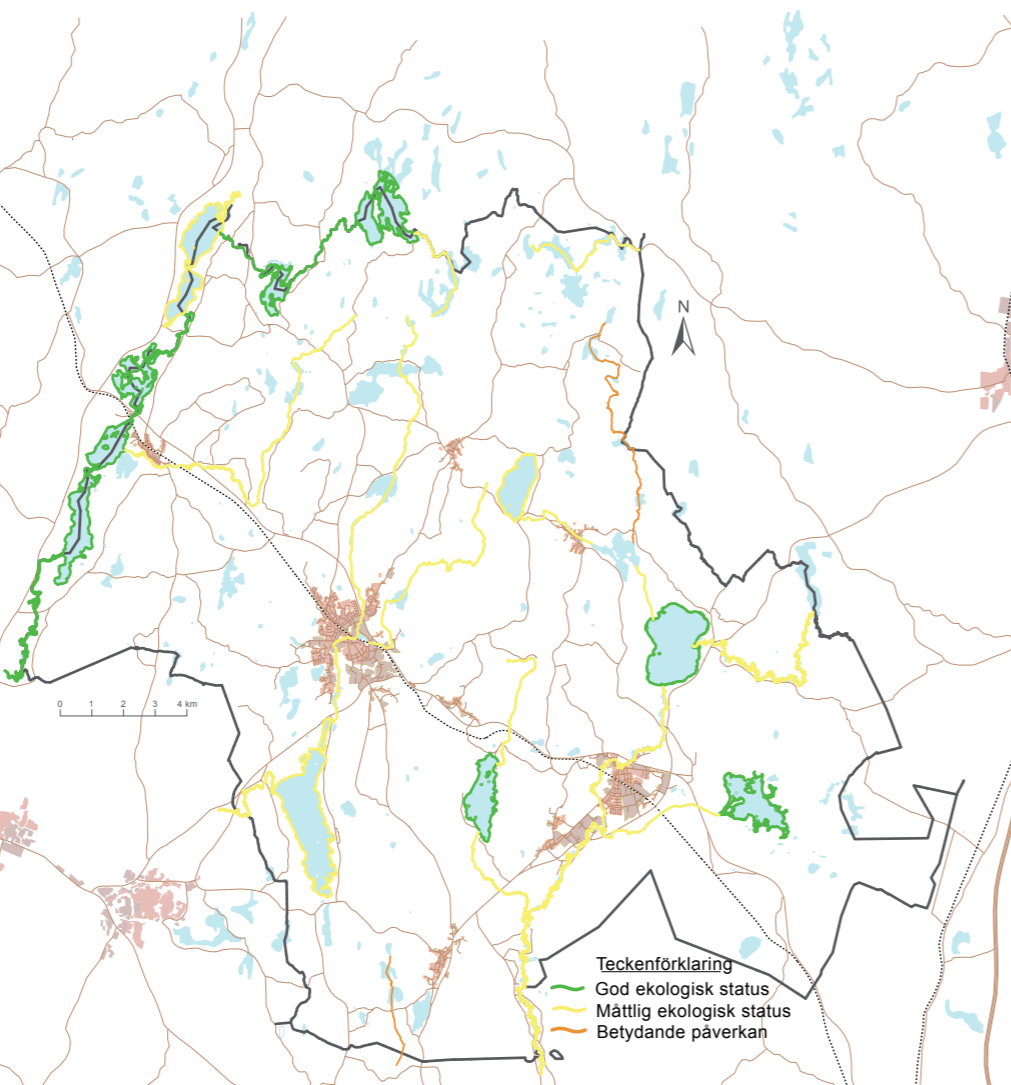
Länsstyrelsen har gjort bedömningen av statusen för respektive sjö och vattendrag. För att se till att miljö-kvalitetsnormerna uppfylls har vattenmyndigheterna beslutat om åtgärdsprogram för kommuner och myndigheter. Åtgärdsprogrammet pekar ut de åtgärder kommunen behöver vidta, bland annat att inrätta vattenskyddsområden, ta fram vatten- och avloppsplåner och i övrigt genomföra sin planläggning och prövning så att miljö-kvalitetsnormerna för vatten inte överträds.

Kommunens strategi:

- Lokala åtgärdsprogram ska utvecklas för vattenförekomsterna.
- För att motverka förorening av sjöar och vattendrag ska kalkning ske.
- Vid överskridande av miljö-kvalitetsnormerna ska åtgärdsprogram upprättas.

Kemisk status. Klassning utförd under hösten 2013 av Vattenmyndigheten.

Ekologisk status. Klassning utförd under hösten 2013 av Vattenmyndigheten.

God status på vårt vatten är betydelsefullt för kommunens utveckling.

5.5 EU:s vattendirektiv

Inom EU finns det sedan år 2000 ett gemensamt regelverk, [vattendirektivet](#), som ska säkra en god vattenkvalitet i Europas yt- och grundvatten. Direktivet ställer krav på att EU:s medlemsländer arbetar på ett gemensamt sätt med inriktning på att minska föroreningar, främja hållbar vattenanvändning och förbättra tillståndet för vattenberoende ekosystem.

Sverige är indelat i fem vattendistrikt. En vattenmyndighet i varje vattendistrikt har ansvaret för vattenkvaliteten. Denna är förlagd vid en av länsstyrelserna i varje distrikt som samordnande vattenmyndighet. Det är vattenmyndigheterna som är ansvariga för genomförandet av vattendirektivet.

En vattendelegation i respektive vattendistrikt har utsetts av regeringen. Det är vattendelegationerna som fattat beslut om miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram.

Gnosjö kommuns sjöar och vattendrag tillhör [Västerhavets vattendistrikt](#) genom Lagan och Nissans huvudavrinningsområde. Lagans och Nissans vattenråd är en viktig sammanhållande länk inom respektive avrinningsområde för att myndigheter, kommuner, verksamhetsutövare, ideella organisationer och allmänheten ska kunna genomföra EU:s vattendirektiv.

Vattendirektivet omfattar alla sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten. Av praktiska skäl har en nedre storleksgräns satts för vilka vatten som fått fastställda miljökvalitetsnormer. Det övergripande målet är att alla vattenförekomster ska ha [god vattenstatus](#) år 2015. Tidsfrist kan ges till 2021 eller som längst till år 2027. Detta gäller både biologiska och kemiska förhållanden i ytvatten.

I [Gnosjö kommun har ett antal sjöar och vattendrag kvalitetsklassats enligt miljökvalitetsnormerna](#) och i vilken grad de bedöms kunna uppnå god vattenstatus till år 2015. Kommunen arbetar kontinuerligt med att förbättra

VATTEN

Vatten består av väte och syre och det vetenskapliga namnet på vatten är diväteoxid.

En vattenförekomst utgörs av en avgränsad volym vatten i en eller flera geologiska bildningar som lagrar vatten.

Ytvatten är det vatten som är synligt i form av sjöar, vattendrag och hav. Grundvatten är det vatten som tränger djupt ned i marken och fyller hålrum i jord och berg. Råvatten är råvara till dricksvatten som har sitt ursprung i grundvatten eller ytvatten.

Dagvatten är regnvatten, smältvatten och spolvatten som rinner av från exempelvis vägar och hustak, och som via diken eller ledningar rinner ut i sjöar, vattendrag eller till olika reningssystem.

FAKTA

Kommunens strategi:

- Arbeta för att sjöar och vattendrag ska uppnå god ekologisk och kemisk status år 2018.

situationen i Storån och Anderstorpsån tillsammans med bland annat Länsstyrelsen.

5.6 Ytvatten

Sverige är gynnat vad gäller sötvattentillgångar. Nederbörden är relativt stor och jämnt fördelad över året, medan avdunstningen är måttlig. Landytan består till stor del av våtmarker, skogsmarker och sjöar vilket fördröjer avrinningen och därmed minskar risken för översvämningar, samtidigt som det utgör en naturlig del i reningsprocessen. Trots detta uppstår brist på sötvatten i vissa delar av landet, då efterfrågan inte alltid stämmer överens med naturens resurser.

Omsättningstiden i Gnosjö kommuns sjöar beror naturligtvis på in- och utflödets storlek i förhållande till sjöns volym. Större sjöar i kommunen har en omsättningstid på tre till fyra år medan de små ofta har en mycket snabb omsättning på ner till ett fåtal veckor. En sjö har ofta en viktig funktion som en utjämnande och fördröjande funktion i vattenkretsloppet.

Kommunens strategi:

- Verka för att tillgången på ytvatten av god kvalitet säkras genom det miljöarbete som bedrivs. Inspektioner, provtagning och information är viktiga delar i detta arbete.
- Vid fysiska förändringar i form av dikning, dämning, rätning och kanalisering som påverkar den ekologiska statusen ska alltid samråd ske med Länsstyrelsen i ett tidigt skede.

5.7 Grundvatten

Generellt sett har vi en god vattenkvalitet på vårt grundvatten. Mäktiga sandlager på mellan 5 och 30 meter till berg i sydvästra delen av kommunen ger en god och långsam rening av grundvattnet.

Det kommunala dricksvattnet innehåller låga halter fluor. Grundvattnet i sydöstra kommunen innehåller däremot förhöjda fluoridhalter vilket kan ge missfärgningar eller fläckar på tänderna.

I Gnosjö kommun finns relativt många bergborrade dricksvattenbrunnar. Dessa ger i allmänhet ett gott dricksvatten av hög kvalitet. Det finns dock ett antal brunnar som borrar i sprickzoner i berget som tillför radon till dricksvattnet. Dessa sprickzoner är så lokala att två brunnar intill varandra kan ha helt olika radonhalt.

Radon som är en gas kan tas bort genom ett dricksvattenfilter. Radon är enbart ett problem i bergborrade brunnar och berör inte grävda eller stensatta brunnar.

Kommunens strategi:

- Verka för att tillgången på grundvatten av god kvalitet säkras genom det miljöarbete som bedrivs. Inspektioner, provtagning och information är viktiga delar i detta arbete.
- Bidra med information och råd vad gäller risk med försurning, radon och förhöjda floridhalter i dricksvattentäkter samt verka för att nya bergborrade brunnar radontestas innan de tas i bruk.

5.8 Dagvatten

Gnosjö kommun har liksom landet i övrigt påverkats av det förändrade klimatet som innebär mer nederbörd och då framförallt i större mängder under kortare tid. Hilerstorp, som har en lägre topografi, påverkas, men dock måttligt. En kartläggning över effekten för ett hundraårsregn har genomförts av SMHI och visar att ett begränsat antal fastigheter närmast Storån ligger i riskzonen.

För Gnosjö tätort kan också vissa fastigheter utmed Hovmannakullbäcken genom centrum påverkas. Dessa fastighetsägare kan dock med relativt enkla medel anordna mindre vallar med mera. Detta för att säkerställa för inträngande ytvatten.

Kommunens strategi:

- På sikt ska dagvattenlösningar tillhandahållas i samtliga tätorter, bland annat i syfte att möta framtida klimatförändringar.
- Dagvattenlösningarna ska ha en renande effekt.
- Dagvatten ska tillvaratas genom till exempel gröna tak och andra ekologiska åtgärder som en del i ett hållbart byggande.

5.9 Vatten- och avlopps-försörjning

Gnosjö kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggningar utgörs av nio fastställda verksamhetsområden. Dessa är Brännehylte, Gnosjö, Hillerstorp, Kultorp, Marieholm, Marås, Nissafors, Törestorp och Åsenhöga.

Kommunens dricksvatten är grundvatten från brunnar med Bäckshult som den största vattentäkten. Söder om denna täkt finns också kommunens reservvattentäkt. I Bäckshult finns också en reservvattentäkt för Gislaveds kommun. Alla kommunala vattenverk har utrustats med UV-ljus för att säkerställa en bra vattenkvalitet.

Kommunen har sex reningsanläggningar som omhändertar det avloppsvatten som kommer från respektive verksamhetsområde. Dessutom finns två mindre anläggningar i Brännehylte och Marås.

På flera platser i kommunen är avloppshantering bristande. Detta är en miljöbelastning som bör undvikas då kommunen har god kapacitet på sina reningsverk. På dessa platser bör incitament skapas för en utbyggnad. Vid nybyggnation ska alltid kommunalt vatten och avlopp prioriteras.

I [kommunens vatten- och avloppsplan \(VA-plan\)](#) prioriteras följande områden för utbyggnad: Brännehylte och Marås-Käringagårde.

[Kommunens vattenförsörjningsplan](#) visar på att kommunen har goda förutsättningar för vattenförsörjning i framtiden. Reningsverken runt om i tätorterna klarar också nuvarande och en ökande befolkningsutveckling på samtliga orter. Ökade krav från myndigheter och medborgare kommer dock även i framtiden kräva investeringar för utbyggnad av kommunens vatten- och avloppssystem.

Samtliga vattentäkter har beslutade [vattenskyddsområden](#) med föreskrifter. Syftet med vattenskyddsområdet är att ge vattenförekomster ett tillräckligt gott skydd så att råvattentillgången säkras i ett långsiktigt perspektiv.

Specifika krav för enskilda avlopp ställs till exempel för att minimera risker och öka förutsättningarna för att uppnå en god ekologisk status i vattenförekomster.

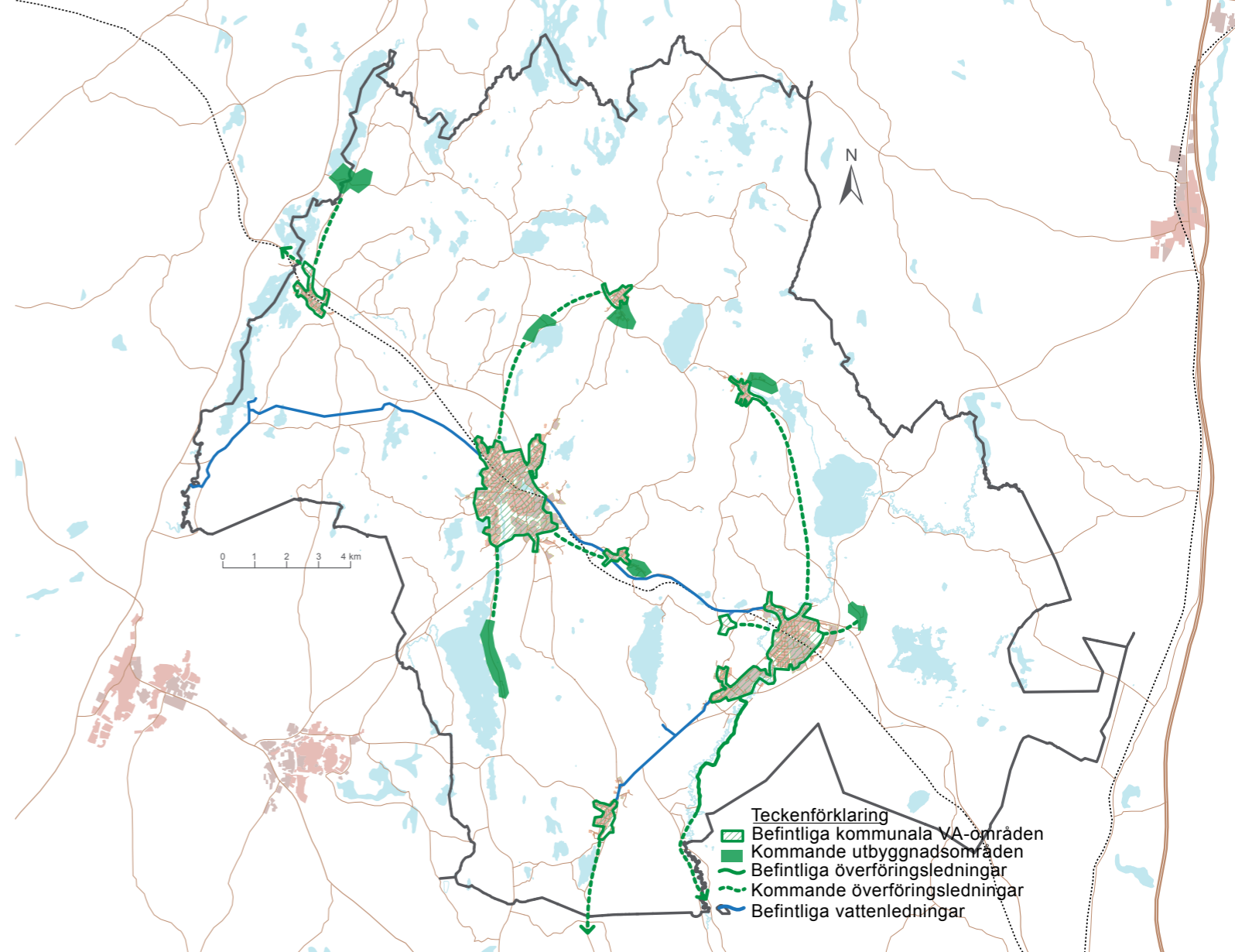
För att öka säkerheten finns även ett samarbete med gemensam överföringsledning mellan Gislaveds och Gnosjö kommun. Kommunövergripande samarbete är fortsatt viktigt för att säkerställa och underlätta vatten- och avloppsförsörjning.

Vatten är vårt viktigaste livsmedel.

Kommunens strategi:

- Säkra framtida vattenreserver och en god avloppsförsörjning, om så erfordras i samverkan med andra kommuner.
- Vatten- och avloppssystemet ska bedömas utifrån behov av förebyggande underhållsåtgärder och utbyggnad.
- Ekologiska lösningar ska nyttjas i så stor utsträckning som möjligt.
- Dricksvatten av god kvalitet ska kunna erbjudas till alla kommuninvånare.
- Föreskrifter ska uppdateras kontinuerligt och följas upp så att ett gott vattenskydd kan säkerställas.

5.10 Enskilda avlopp

I kommunen finns det cirka 1 400 enskilda avlopp. För att bibehålla och uppfylla regionala miljömål och miljökvalitetsnormerna enligt Vattendirektivet bedöms ytterligare åtgärder att vara nödvändiga, bland annat utöka verksamhetsområden för VA och åtgärda enskilda anläggningar, speciellt i känsliga områden.

Kommunen har tillsammans med Jönköpings läns övriga kommuner tagit fram riktlinjer för enskilda avlopp ["Riktlinjer för arbetet med små avlopp i Gnosjö kommun"](#). Riktlinjerna innehåller tolkningar av särskilt viktiga punkter i de allmänna räden för små avlopp (NFS 2006:7).

Riktlinjerna är inte bindande, utan endast vägledande. I varje enskilt ärende måste en individuell bedömning göras utifrån miljöbalkens bestämmelser, kommunens VA-planering och de ovan nämnda allmänna räden.

Kommunens strategi:

- Verka för att fler ska ansluta sig till det kommunala nätet för vatten och avlopp eller uppföra gemensamhetsanläggning.

5.11 Fiskevårdsområden

Fiskevårdsområdesföreningar är viktiga aktörer med lokal kännedom som arbetar för att säkerställa en god vattenförvaltning. [Fiskevårdsområdesföreningar](#) sköter fiskevården och säljer fiskekort till allmänheten.

I dagsläget finns en sammanfattande [broschyr](#) med [karta](#) över samtliga fiskevårdsområden. Fiskekort säljs centralt i Gnosjö och på platser spridda i kommunen. I utvecklingen framåt bör det eftersträvas att sälja ett gemensamt fiskekort för samtliga fiskevårdsområden i kommunen, både i digital form och i fysiskt utförande. Syftet med detta är förutom att motverka tjuvfiske även att underlätta för våra fiskegäster, samt att få dem att besöka fler av våra fiskevårdsområden.

Kommunens strategi:

- Samordna och stödja fiskevårdsområden för att säkerställa en god vattenförvaltning.
- Skapa ett gemensamt fiskekort för alla fiskevårdsområden.

5.12 Förnyelsebar energi- produktion

Förnybara energikällor är energikällor som hela tiden förnyas sig och som därför inte kommer att ta slut inom en överskådlig framtid.

Exempel på förnybara energikällor är solenergi, vattenkraft, vindkraft, biobränsle och geotermisk energi.

I kommunen finns stor tillgång till biobränsle som är en förnybar energikälla med möjlighet till stor utvecklingspotential.

Solen är en naturlig, miljövänlig och kostnadsfri energikälla. Varje timme tar jorden emot lika mycket energi från solen som vi människor gör av med på ett helt år. Många forskare menar att solen är den energikälla som ger störst möjlighet till att utveckla ett hållbart energisystem. En utmaning inom området är att hitta effektiva lagringsmetoder, så att man kan spara den infångade energin och även transportera den till andra platser.

Geotermisk energi kallas den värme som finns lagrad i berggrunden. Genom att borra djupt kan man med olika tekniker tillvarata energin i berggrunden.

Gasnätet är utbyggt till Gnosjö och Hillerstorps tätorter där biogas kan levereras. Gnosjö kommun köper stor andel biogas samt vindkraftproducerad el till sina anläggningar. Utsläppen av växthusgaser från kommunens egna anläggningar har därmed i stort sett upphört.

Kommunen är positiv till uppförande av småskalig förnyelsebar energiproduktion. En småskalig energiproduktion som försörjer enstaka eller ett fåtal fastigheter tar ett

litet utrymme och kan ofta integreras med fastigheten. Det finns stora möjligheter till att använda förnyelsebar energiproduktion i småskaliga system där flera olika energikällor kan komplettera varandra och på sikt skapa självförsörjande system.

Kommunens strategi:

- Verka för en tryggad energiförsörjning som, i så stor utsträckning som möjligt, säkerställs genom förnybara energikällor.
- Stödja utvecklingen av solenergin, biobränsle, geotermisk energi och biogas som förnybara energikällor.
- Aktivt följa utvecklingen och stötta projekt för nya förnyelsebara energikällor.
- Solenergi ska prioriteras som energikälla vid ny-, om- eller tillbyggnad av kommunala byggnader.
- Kommunen installerar solenergi vid minst en av sina fastigheter avsedda för verksamhet eller bostäder före 2018.

I Gnosjö kommun finns flera exempel på förnyelsebara energikällor, bland annat vindkraft, vattenkraft och solenergi.

5.13 Vattenkraft

Vattenkraften har under mycket lång tid varit landets viktigaste energikälla. Denna förnybara kraftproduktion står för nästan halva Sveriges energibehov. I Gnosjö kommun har kraften från vattendragen historiskt sett, varit en viktig del för industrins utveckling och framgång. Den energiframställning som sker i nutid är några mindre elproduktionsanläggningar vid bland annat Skärvån i Marieholm, Hultaström vid Storån, Skogsström vid Ekhultaån, samt vid Hylténs industrimuseum.

Vid vårt största vattendrag, Nissan, finns förutsättningar för byggnation av ett mindre vattenkraftverk vid Nissafors bruk, detta under förutsättning att vattennivåerna inte förändras i förhållande till nuvarande situation. Vattenkraftens utbyggnad sker i kombination med ett kulturum som skall utgöra ett nav för beskrivning av industrihistorien i bygden. Denna utbyggnad beskrivs mer utförligt i den [fördjupade översiktsplanen för Isabergsområdet](#). Planen är framtagen i samarbete med Gislaveds kommun och beskriver utvecklingen av området kring Isaberg fram till 2020.

Kommunens strategi:

- Utreda möjlighet till vattenkraftsutbyggnad vid Nissafors bruk.
- Stödja småskalig vattenkraftsproduktion som uppfyller miljöbalkens krav.

5.14 Vindkraft

Vindkraft är en förnybar elproduktionsteknik som är på stark frammarsch världen över. Riksdagen har i juni 2009 beslutat om en nationell planeringsram för vindkraft motsvarande en årlig produktionskapacitet på 30 TWh till 2020 varav 20 TWh till lands och 10 TWh till havs.

För närvarande finns åtta vindkraftverk inom kommunen med totalt 16 MW installerad effekt. Inom länet har Gnosjö kommun en hög andel utbyggd vindkraftsenergi och ligger även nationellt på en hög nivå, relaterat till kommunens storlek.

Vindkraftverk är stora anläggningar som påverkar såväl landskapsbilden som ljudmiljön. Det är viktigt att respektera landskapets utformning och boendemiljön för de i närområdet.

För att motverka störningar bör ett generellt avstånd av minst 1000 meter hållas till närmsta bebyggelse. Detta ska ses som en rekommendation av kommunen och bör inte underskridas för att kommunen ska stödja en etablering. I vissa undantagsfall kan kommunen ställa sig positiv till en etablering som underskrider detta utifall förhållandena är sådana att störningarna minimeras trots ett mindre avstånd. Detta kan till exempel bero på topografi och vindriktning.

Gnosjö har flera unika och vackra miljöer som gör kommunen attraktiv. De områden som med sin orörda natur eller tilltalande landskapsbild bidrar till detta ska kunna utvecklas men inte på ett sätt som förvanskar värdena i området. Dessa bör lämnas fria från vindkraftsetablering då verken förändrar landskapsbilden väsentligt och kan anses bidra till andra störningar i form av buller och utbyggnad av infrastruktur. Områden som detta berör är naturreservat, nationalpark och riksintressen utpekade

för naturvård. Även riksintresset för friluftsliv, Isaberg-Rannebo, bör ej vara aktuellt för storskalig vindkraftsutbyggnad då området bör hållas ostört från andra verksamheter för att områdets värden ska kunna bestå.

En småskalig energiproduktion är något kommunen ser positivt på och det gäller även vindkraft. Det finns många olika typer av småskaliga verk och de kan med fördel komplettera fastighetens energiförsörjning.

Kommunens strategi:

- Verka för utvecklingen och uppförande av småskalig vindkraftsproduktion.
- Inte tillåta eller stödja storskalig vindkraft i känsliga områden där kraftverken skadar de befintliga värdena för området.
- Inte tillåta eller stödja uppförandet av storskalig vindkraft med ett enligt kommunen bristande skyddsavstånd vilket kan leda till störningar för de boende i närområdet.

5.15 Förorenad mark

Olika typer av verksamheter har gett upphov till att föroreningar spridits till omgivningarna. Förorenade områden kan vara mark, grundvatten, ytvatten, sediment samt även byggnader och anläggningar.

Genom [länsstyrelsens inventering](#) enligt MIFO-metoden, har många av de förorenade områdena identifierats, men detta är ett ständigt pågående arbete där nya förorenade områden upptäcks kontinuerligt. De förorenade områdena registreras i en databas hos länsstyrelsen, som även är tillgänglig för kommunen (Länsstyrelsens GIS-tjänst). I samband med exploatering av fastigheter upptäcks ofta förorenade områden. Kommunen ska genom sitt miljöarbete verka för långsiktigt hållbara åtgärder i arbetet med återställande och bevarande av ekologiskt känsliga områden och naturmiljöer.

Kommunens strategi:

- Markundersökning och eventuell sanering ska alltid utföras där misstanke om förorening finns innan området planläggs eller exploateras.
- En handlingsplan för förorenad mark tas fram för att öka kunskapen och för att identifiera områden som måste saneras så att föroreningar inte ska spridas ytterligare i miljön. Som underlag i arbetet används Länsstyrelsen i Jönköpings läns meddelande nr 2011:06.

5.16 Ras och skredrisker

Enligt Länsstyrelsens dokument "[Klimatanpassning i fysisk planering – Vägledning från länsstyrelserna](#)" är 2012, finns det inga identifierade risker för erosion, skred och ras inom kommunen.

Kommunens strategi:

- Följa utvecklingen och skapa förutsättningar för tidiga åtgärder vid risk för erosion, skred och ras.
- Risk för erosion, skred och ras ska alltid undersökas och klargöras i detaljplaneprocessen.

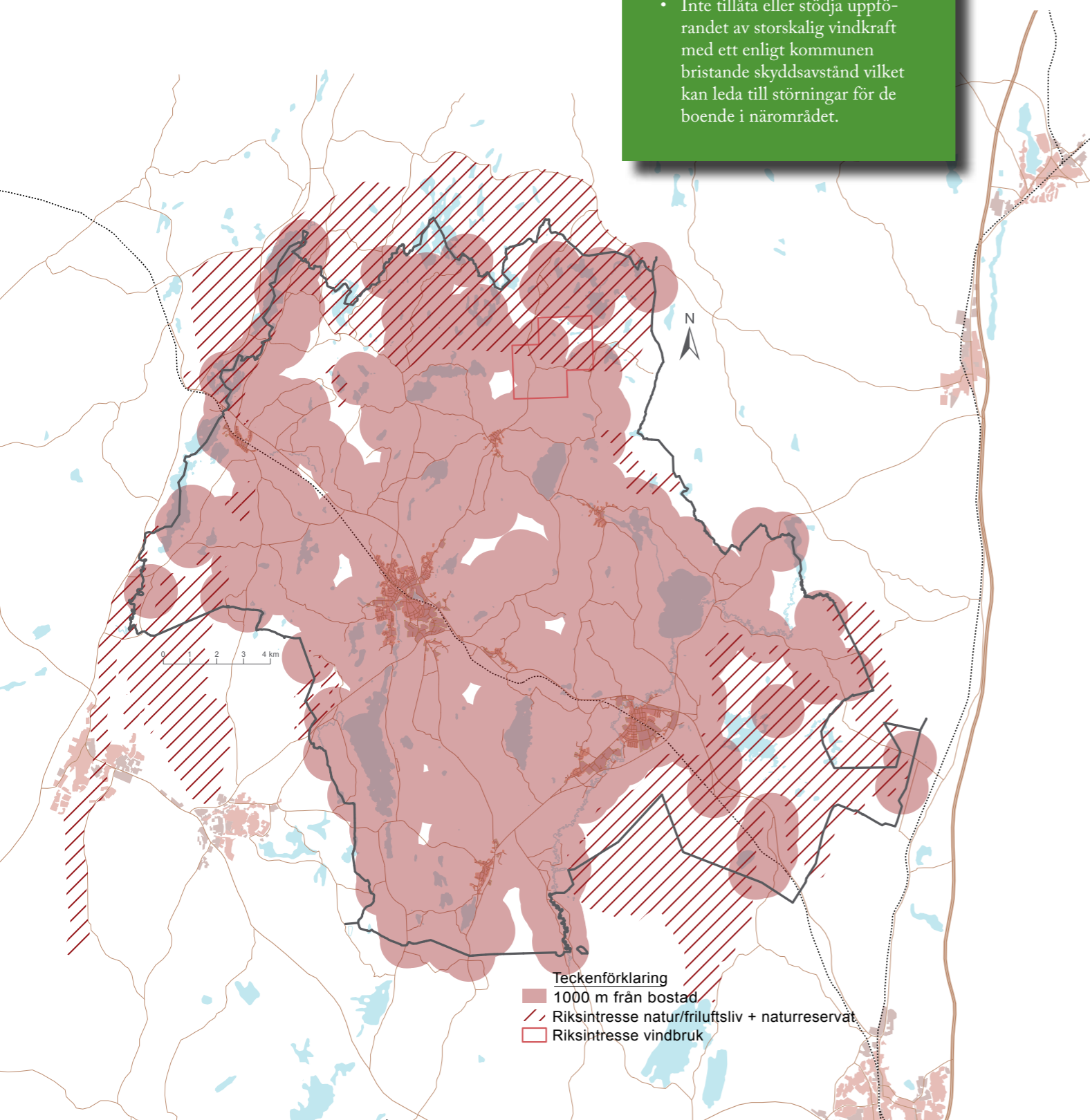
5.17 Lågfrekventa elektriska magnetfält

De av människan skapade magnetfälten uppkommer överallt där elektrisk ström finns, det vill säga utmed kraftledningar, kring transformatorstationer, maskiner i industri och hushåll. Batteridrift och även högspänning i form av likström anses inte ge upphov till några hälsoproblem. Då sambandet mellan hälsorisk och exponering ännu inte är helt klarlagt ska av försiktighetsskäl vissa begränsningar vid exploatering gälla. Den totala samhällskostnaden måste dock ställas i relation till de fördelar man kan vinna i varje enskilt fall.

Det är viktigt att följa aktuell forskning och tekniska framsteg inom området, särskilt i verksamheter som är riktade till barn och ungdomar, så att inte negativa hälsoproblem uppstår som en följd av den digitala teknikutvecklingen.

Kommunens strategi:

- Följa aktuell forskning inom området så att negativa hälsoeffekter kan minimeras.

5.18 Berg och grus

I kommunen finns tre större bergtäkter: Gynnås, Mjogaryd samt Söderby. Dessa täkter täcker med god marginal kommunens behov för framtiden. Beträffande grustäkter är det troligt att någon befintlig täkt fasas ut, då naturgrus inte längre framstår som ett alternativ eftersom allt mer restriktioner läggs på materialet.

Kommunens strategi:

- Nuvarande bergtäkter ska behållas.
- Vara restriktiv vid utökande av antal grustäkter och bergtäkter (förutom husbehovstäkter).

5.19 Torv

Torv består delvis av förmultnade växtdelar i mossar och kärr, som har bildats på grund av syrebrist.

Sydost om Store Mosse finns en torvtäkt med tillverkning och försäljning av torvströ och torvmull. I övrigt finns endast mindre husbehovstäkter inom kommunen.

Torvbrytning innebär omfattande ingrepp i naturen som tar lång tid att återställa, därför är det särskilt viktigt att behålla de värden som alla befintliga torvmossor har. Viktigt turistmål utgörs av Store Mosse nationalpark och naturreservatet Anderstorps Stormosse.

Anderstorps Stormosse och Store Mosse nationalpark ingår i ett [EU projekt Ad\(d\)mire](#) som renoverar och återställer gamla torvtäkter till riktig högmosse.

Kommunens strategi:

- Till viss del bevara gamla torvtäkter som kulturmiljö och lyfta fram dess historia.

BEBYGGELSE OCH BOENDE

För att kommunen ska kunna uppfylla sin vision om att vi år 2025 ska vara 10 356 personer, så krävs det att vi kan erbjuda attraktiva boendemiljöer. Vad som är ett attraktivt boende beror på vem som tillfrågas. Trygghetsboende, ungdomsbostäder, hästgårdar eller sjönära boende, ja listan kan göras lång på olika typer av attraktiva boendeformer.

Tätorterna i kommunen och dess omland har kvaliteter som kan utvecklas vidare, för att få den levande landsbygden att leva vidare.

Tryggheten som är en kvalité väl värd att lyfta fram, säkerställs genom ett aktivt arbete med förbyggande åtgärder som exempelvis säkra stråk för barn, ungdomar och funktionshindrade samt att skapa gaturum som är aktiva och levande.

6.1 Tätortsutveckling

För att en tätort skall utvecklas krävs en helhetssyn på många olika samspelande funktioner. Det måste finnas bostäder, arbetsplatser, handel, service, offentliga miljöer och kommunikationer. När familjer väljer vart de vill bosätta sig är barnomsorg och fritidsaktiviteter mycket viktiga delar. Genom att ta fram utvecklingsområden i alla tätorter skapas en beredskap och möjlighet för en växande befolkning. Alla tätorter ska kunna utvecklas på sitt unika sätt och samtidigt fungera som komplement för varandra där hela samhället får leva.

Viktigt för alla tätorter är att genom de befintliga strukturerna utveckla en tydlig centumbildning. Ett område som kan associeras med tätorten och förstärka känslan av att vara just en tätort. Genom att prioritera de gående så skapas en plats för möten i ett aktivt och tryggt gaturum.

En del av kommunens utvecklingsbehov kan lösas genom förtätning och omvandling av mark. Förtätning är en kostnadseffektiv lösning eftersom befintlig infrastruktur kan nyttjas. Om bebyggelsen förtätas eller omvandlas skapas också ett större underlag för service och handel på orten. Samtidigt måste kommunen bevara gröna värden, så att värdefull mark för rekreation sparas och inte bebyggs.

Kommunens strategi:

- Skapa attraktiva tätorter i samspel med sitt omland.
- Prioritera centrala delar för gående och skapa offentliga rum anpassade för människan.
- Ta fram en strategi för fastighetsköp i tätorter och verka för lösningar där investeringar för framtiden säkerställer en långsiktig och hållbar utveckling.

Utvecklingen för varje enskild tätort är viktig för kommunen som helhet. Det är också viktigt att de kan utvecklas i samspel och med gemensamma grunder där tätorterna kan stötta och fungera för varandra. Översiktsplanen ger här i grova drag den samlade utveckling som kan ske i kommunens tätorter. För att mer i detalj se på utvecklingen av varje tätort och vilka möjligheter och vilken problematik man står inför så ska en fördjupad översiktsplan tas fram för varje tätort.

Gnosjö

Gnosjö kommer att förstärka sin roll som centrum och huvudtätort i kommunen. Huvudtätorten ska fungera som ett stöd där landsbygden och de andra tätorterna inte har tillräckligt med underlag för vissa typer av service.

Att centrum kan utvecklas och göras mer sammanhängande är av stor vikt för tätortens attraktivitet. Viktiga stråk utvecklas för att koppla samman hela tätorten. I Gnosjö kan en förtätning ske med både tätare och högre byggnation utan att tätortens karaktär förvanskas. Här finns ett antal lediga tomter i centrala delar som kan bebyggas och tillsammans med att flera nya bostadsområden kan tillkomma i anslutning till tätorten ges förutsättningar för en expansiv ort. Det är viktigt att det i centrala lägen kan tillskapas en blandning av bostäder och verksamheter. Här finns även möjlighet för flera nya icke störande verksamheter att etableras.

Järnvägen har en viktig del i utvecklingen där stationsområdet behöver utökas samt göras mer attraktivt och tillgängligt. Förlängning av perrongen på stationen, tillsammans med ny gång- och cykeltunnel och stängning av Smedjegatan är viktiga åtgärder för centrumutvecklingen. Götarpsvägen används i huvudsak för gång- och cykeltrafik där anslutning till väg 151 stängs av för biltrafik. Gnosjö måste göras mer synligt ut mot väg 151 och i anslutning till Gnosjöandans kunskapscentrum (GKC) kan ett industriellt utvecklingscentrum tillskapas.

Industrihistorien har flera spår och viktiga platser i och omkring Gnosjö tätort. Dessa bör utvecklas och sammankopplas för att ytterligare kunna tydliggöras. Kulturmiljöerna och deras historia är viktigt för ortens identitet och skapar intressanta besöksmål som bör utvecklas för turismen.

Område för förtätning av bostäder i centrala Gnosjö.

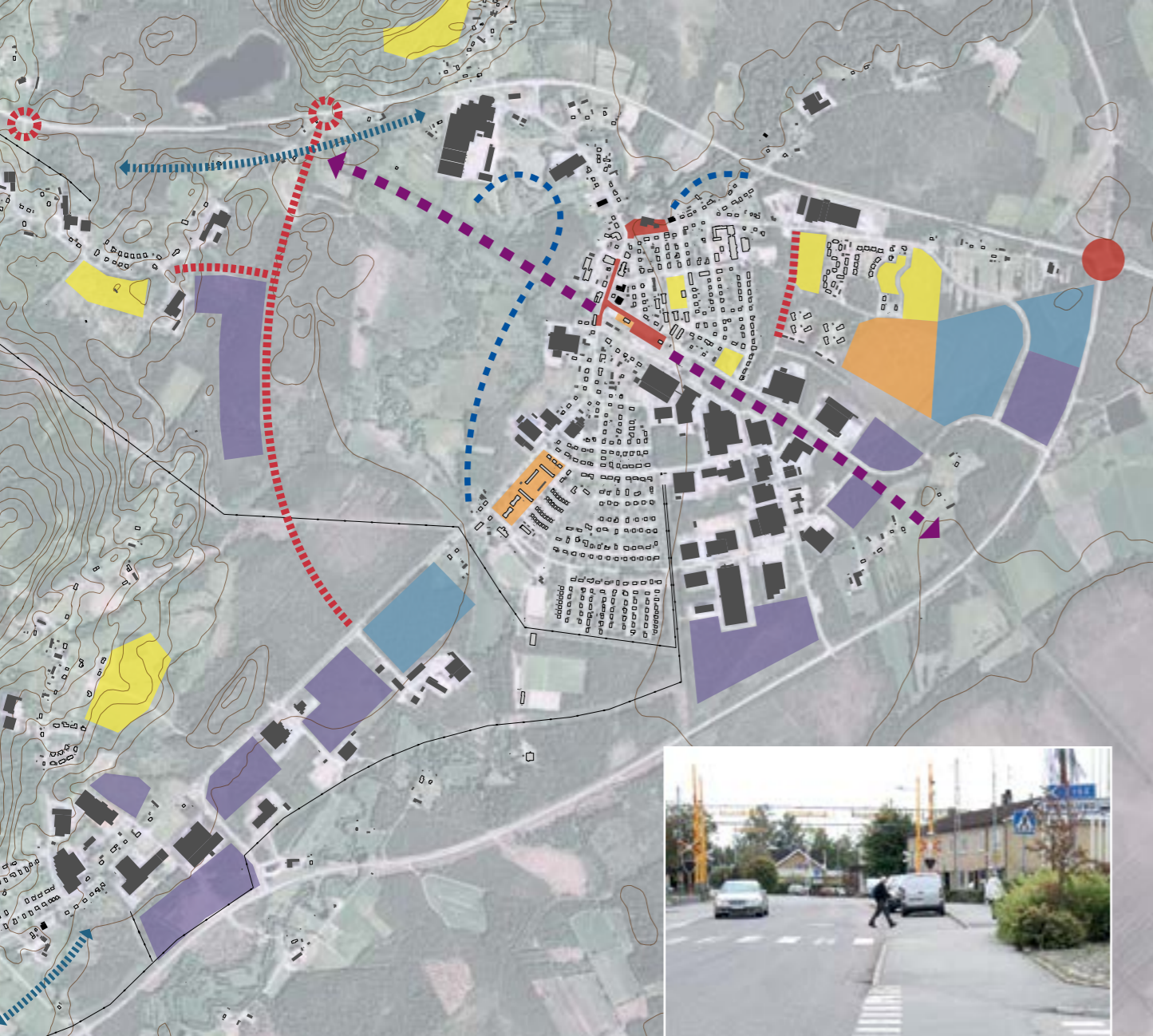

Teckenförklaring

Utveckling

	Turism		Bostäder
	Kulturmiljö		Industri
	Gång och cykel		Tätortsutveckling
	Väg		Funktionsblandning
	Järnväg		Verksamhet
	Trafiklösning		Turism
	Grönstruktur		Grönstruktur
	Översvämningståtgärd		

Fördjupad översiktsplan
Nordbäcks industriområde

Gatubild från centrala Hillerstorp.

Hillerstorp och Törestorp

Hillerstorp och Törestorp spelar en viktig roll i utvecklingen av industrin. Här finns ett strategiskt bra läge och mycket mark tillgängligt. Hamnen kommer att utvecklas till en attraktiv mötesplats samtidigt som stationsområdet tillsammans med Storgatan blir ett viktigt centrumstråk. Övergången vid järnvägen måste förbättras och järnvägen får en viktig roll för tätortens fortsatta utveckling.

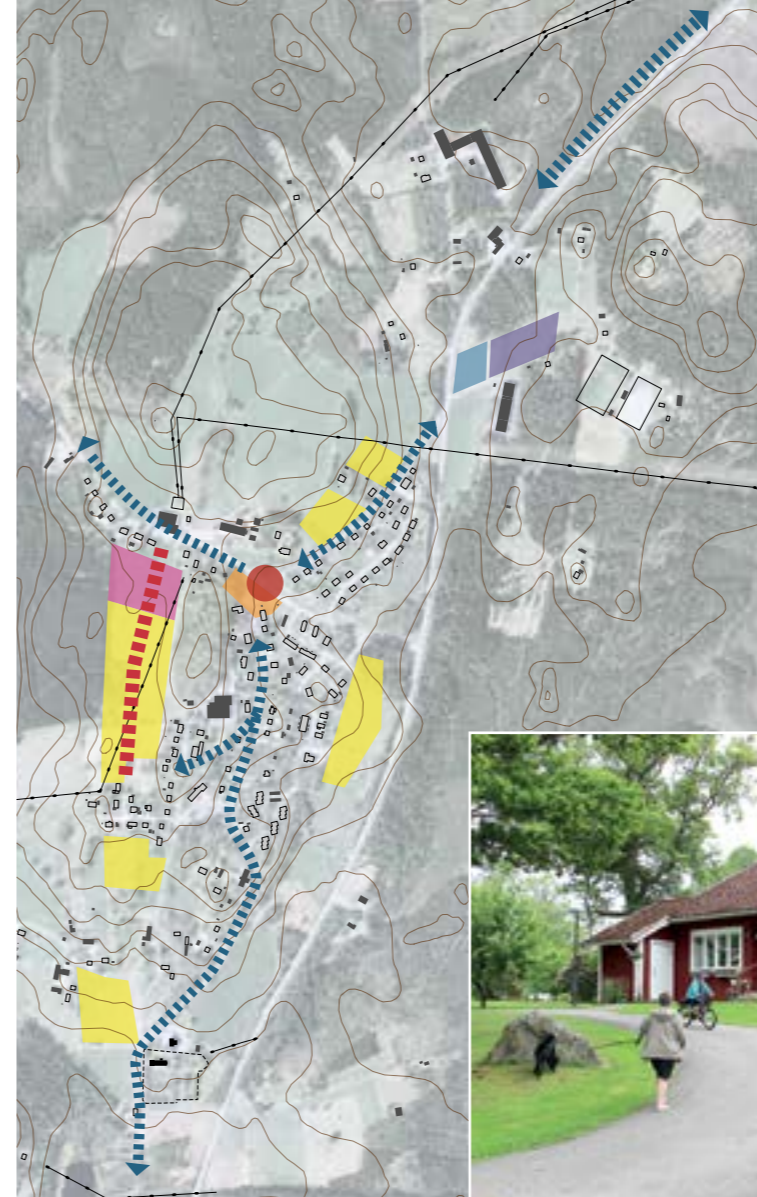
Storån som slingrar sig genom tätorten är en tillgång men även en stor risk som måste hanteras. Befintlig bebyggelse måste kunna skyddas mot översvämningar.

Cirkulationsplatsen där väg 151 och 152 korsas bör få en mer strategisk roll där tätorten görs synlig. Tätorten bör på lång sikt utvecklas mot denna plats genom bostäder

och verksamheter och utnyttja den knutpunkt som finns här till tätortens fördel. I anslutning till tätorten finns möjlighet för bostadsbebyggelse i attraktiva lägen.

En ny väg tillskapas för att göra industriområdena på Nyhem och i Törestorp mer lättillgängliga från väg 151 och avlasta de centrala delarna. Vägen ansluter även till Brännehylte och kommer användas som in- och utfart när de befintliga vägarna stängs av.

Det är angeläget att tätorterna kan kopplas samman med de stora turistmål som finns i dess närhet. Detta gynnar både tätortens attraktivitet och möjlighet för turistanknyten verksamhet.

Vacker boendemiljö i Kulltorp.

Kulltorp

Kulltorps är en ort som med sin natursköna omgivning har stora möjligheter att utvecklas för att fortsatt locka boende. Framförallt ska fler bostäder byggas. Detta skapar ett större underlag för service, som kan utvecklas kring en centrumbildning där Kyrkvägen och Anderstorpsvägen korsar varandra, och ge orten en tydlig identitet. Tätorten ska genom detta göras mer attraktiv för rörelse till fots och ett aktivt liv.

Tätorten kan byggas med olika sorters turismanläggningar för att stödja verksamheten kring High Chaparral. Viktigt blir även att koppla samman orten och besöksmålet med gång- och cykelväg.

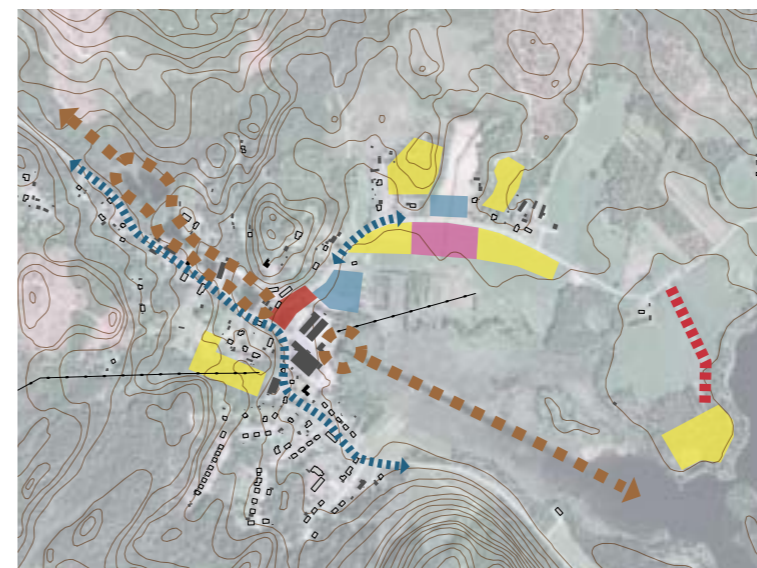
Natur och kultur i skön förening vid bruksmiljön i Marieholm.

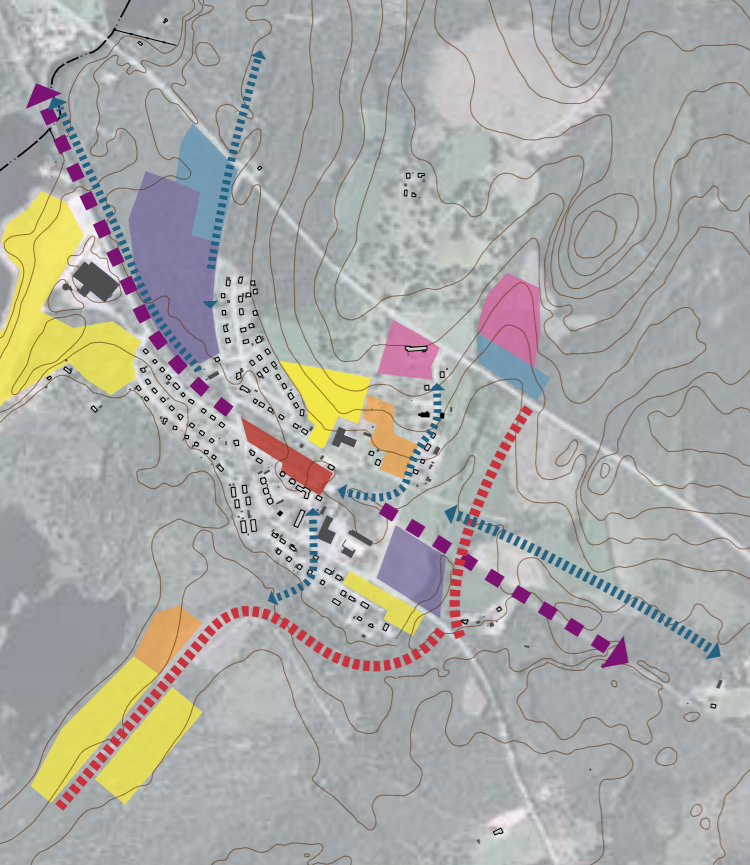
Marieholm

Kulturmiljön kring dammarna och bruket i Marieholm skapar en unik miljö som måste tas tillvara och utnyttjas. Här finns en stor potential att kunna ge tätorten en ännu tydligare identitet och gynna den turistiska verksamheten. I anslutning till kulturmiljön skapas en centrumbildning som kan fungera som ett nav för tätortens funktioner där trygghet blir en viktig faktor.

Tätorten kan kompletteras med flera nya bostadsområden som blir en del av det skogs- och lantbrukslandskap som finns här. Tätorten ska vara en del av sitt omland och fungera tillsammans med starka kopplingar till jordbruket.

Cykelstråk kan byggas ut som binder samman orten med Åsenhöga och Gnosjö åt ena hållet och Hillerstorp och Store Mosse åt det andra. Detta skapar en förbättrad tillgänglighet i vardagslivet och blir en del av ett upplevelsestråk.

Nissafors

Med närhet till Hestraviken och Isaberg har Nissafors tätort stor potential att utvecklas och utnyttja dessa besöksmål. Gång- och cykelstråk kommer att sammanbinda tätorten med besöksmålen och skapa förutsättningar för en aktiv livsstil.

Flera bostadsområden kan tillkomma i anslutning till tätorten där flera av dessa har ett strandnära läge. Tätortens centrum bildas kring stationen som kommer att få en större betydelse för orten. Här finns möjlighet för etablering och utveckling av service när tätorten växer.

Tätorten kompletteras också med områden för industri, kontor och turistisk verksamhet. Tätorten kan stödja den turistiska verksamheten som bedrivs i området genom tillgång till boende och service.

Härlig vy över Nissafors samhälle.

Åsenhöga tätort med kyrkan mitt i byn.

Åsenhöga

Åsenhöga har närhet till opåverkad natur och kan fungera som en bas för den naturturism som området har potential att bedriva.

Kopplingen till naturen är viktig men för att få fler att bosätta sig här krävs en attraktiv tätort. En tydlig samlingsplats centralt i orten ska utvecklas med möjlighet till service.

Cykelstråk kan byggas ut som binder samman orten med Gnosjö åt ena hållet och Marieholm, Hillerstorp och Store Mosse åt det andra. Detta skapar en förbättrad tillgänglighet i vardagslivet och blir en del av ett upplevelsestråk.

Attraktiv boendemiljö i strandnära läge med respekt för allmänhetens tillträde till stränder och de biologiska värdena.

6.2 Attraktivt boende

Det finns många olika definitioner av vad ett attraktivt boende är. För någon är det en hyreslägenhet centralt i tätorten och för någon annan är det en villa med bara naturen som granne. Gnosjö kommun ska erbjuda boende för alla människor. Det ska alltid finnas en beredskap med byggklara tomter i attraktiva lägen, såsom natursköna landsbygdstomter men med närhet till tätorten, och lediga hyreslägenheter i olika lägen. Det finns även möjlighet att tillsammans med den tänkta villabyggnationen kunna upprätta olika former av verksamheter i form av verkstäder eller djurhållning i lägen mindre känsliga för störningar.

Det ska även finnas möjlighet att bo naturnära utan att äga sin egen bostad. De olika boendeformerna ska inte enbart kunna erbjudas inne i tätorten utan det ska även gå att hyra sin bostad ute på landsbygden.

Ett attraktivt boende handlar om både bostad och omgivning. Där kommunen har rådighet över fastighet och omgivning ska dessa hållas i bra skick.

Det finns många möjliga utvecklingsområden för attraktivt boende inom Gnosjö kommun.

Kommunens strategi:

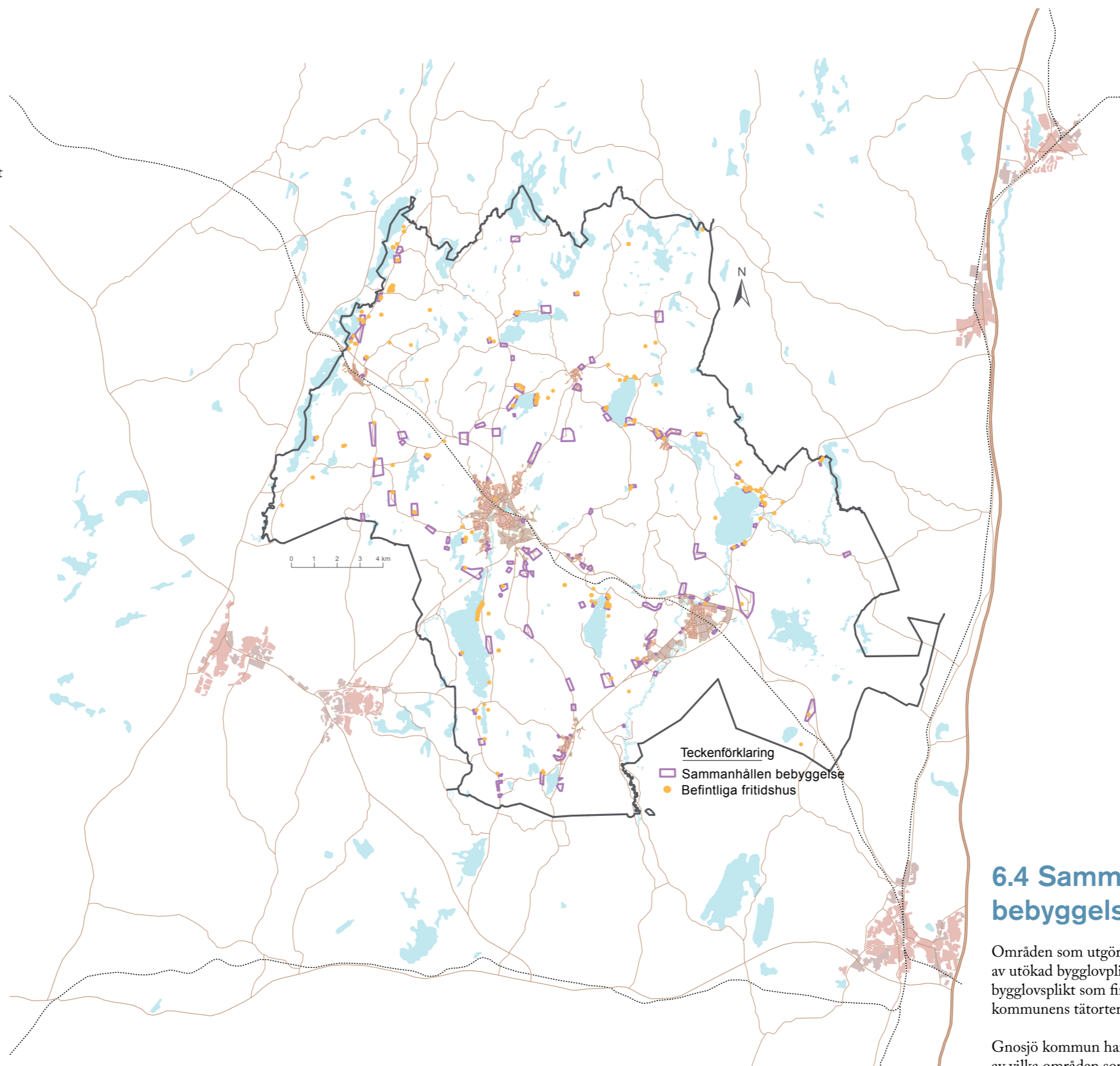
- Ha en planeringsberedskap med möjlighet till omedelbar byggnation i olika delar av kommunen.
- Bostäder ska finnas för alla skeden i livet, från ungdomsbostäder till trygghetsboende.
- Tomma lokaler ska i första hand renoveras eller anpassas för annan användning.
- En rivningstomt ska i möjligaste mån bebyggas omgående eller tillfälligt markberedas som parkmark.
- Inventera tomma och lediga bostäder för att öka möjligheten till cirkulation i boendet inom bostadsbeståndet.

6.3 Fritidshusbebyggelse

Fritidshusbebyggelse är bebyggelse av sådan karaktär att den inte kan anses vara permanent. För att kunna ses som fritidshus ska byggnaden endast vara ianspråktagen delar av året. På sikt bör kommunen arbeta för att fritidshusbebyggelse ska få förutsättningar för att kunna användas som permanentboende. Detta för att miljön och samhället inte ska påverkas negativt när allt fler väljer att bo större delar av året i sitt fritidshus.

Kommunens strategi:

- Viktiga samhällsstrukturer och tekniska försörjningssystem ska byggas ut i möjligaste mån även till områden med fritidshusbebyggelse.
- Vid nybyggnation ska alltid möjligheten med utbyggnad av tekniska försörjningssystem undersökas och områden prioriteras där det finns bäst förutsättningar.
- Marknadsföra fritidshusbebyggelse som potentiella permanentboenden.

6.4 Sammanhållen bebyggelse

Områden som utgör [sammanhållen bebyggelse](#) omfattas av utökad bygglovplikt, vilket i princip är lika med den bygglovplikt som finns inom detaljplanlagda områden i kommunens tätorter.

Gnosjö kommun har gjort en inventering och bedömning av vilka områden som faller inom begreppet utifrån plan- och bygglagens 1 kap. 4 §. Inventeringen och bedömningsgrunden finns som ett separat dokument.

6.5 Odling

Odlingsmöjligheter är en viktig del i kommunens grönsstruktur och bidrar såväl till den ekologiska som till den sociala hållbarheten. Grönnska och odling är viktigt för människans koppling till naturen och kan bidra till ökat välmående. Områden för kolonilotter och odlingar kan både vara lokaliserade utanför tätorter men även i tätorten med koppling till flerbostadshus. Genom att göra mark allmänt tillgänglig för odling skapas möjlighet att odla för dem som annars inte har någon trädgård, vilket bidrar till sociala möten och ökad integration. För äldre och sjuka skapas miljöer för rehabilitering och för barn möjligheter till lärdom om naturen.

6.6 Bebyggelse

Stor del av den bebyggelse som finns idag kommer att stå kvar en lång tid framöver. Därav kommer den stora delen av bostadsbeståndet och dess energianvändning vara densamma som idag.

För ett fortsatt attraktivt samhälle är det viktigt att denna bebyggelse kan hållas i bra skick och det är varje fastighetsägares skyldighet att det yttre kan representera kommunens arkitektoniska uttryck och bidra till en miljö som upplevs värdad. Vid renovering och ombyggnad ska energianvändningen alltid ses över och optimeras för att främja en hållbar utveckling.

För den del av bebyggelsen som kan anses vara kulturhistoriskt intressant måste alltid en avvägning ske. Renovering, om- och tillbyggnad får inte förvanska kulturmiljön.

Kommunens strategi:

- Arbeta för att bostadsbeståndet ska vara i bra skick.
- Ta fram ett bostadsförsörjningsprogram.

Kommunens strategi:

- Det bör finnas möjlighet för odling i närhet till områden bestående av flerbostadshus och hyresrätter.
- Mark ska avsättas för odling i och utanför tätorten. Dessa ska göras tillgängliga för olika samhällsgrupper.

6.7 Utformning av bebyggelse

Oavsett om det är ny-, om- eller tillbyggnad, renovering eller restaurering så ska bebyggelsen utformas med omsorg och med väl valda kulörer samt material. Bebyggelsen ska förhålla sig till den befintliga miljön och anpassas efter denna. Detta innebär ändå att ny bebyggelse kan ges djärva och moderna arkitektoniska uttryck men att en balans måste eftersträvas mellan nya och historiska formspråk. I kulturhistoriska miljöer får inga avsteg ske från den historiska arkitekturen. Byggnadens ursprungliga formspråk visar ofta en tidstypisk arkitektur vilket är viktigt att bevara för samhällets mångfald.

Det viktigaste är att samhället ses som en helhet där varje arkitektoniskt uttryck får ta sin del och inte överskuggar någon annan.

Mer detaljerade riktlinjer finns reglerade i detaljplaner och områdesbestämmelser.

Kommunens strategi:

- Ny bebyggelse ska kunna uppföras med djärva arkitektoniska uttryck men alltid relateras till platsens förutsättningar och historia.
- Platser med särskild kulturhistorisk miljö ska skyddas och regleras genom detaljplan.
- Kommunen ska ge rådgivning och information kring utformning av bebyggelse.

6.8 En levande landsbygd

Gnosjö kommun skapar en levande landsbygd genom att ge förutsättningar för boende i en naturskön och lantlig miljö. Bra förutsättningar för företag och därmed arbetstillfällen ger möjlighet för människor att leva och bo på landsbygden. Pendlingen till och från arbetsplatser tillgodoses genom en väl utbyggd kollektivtrafik där även snabba anslutningar till storstadsregionerna erbjuds.

Antalet sysselsatta inom jordbruk och skogsbruk har minskat under de senaste decennierna. Lönsamheten har också blivit mindre trots olika rationaliseringsåtgärder. Med minskad befolkning på landsbygden och förändringar inom jordbrukspolitiken har tidigare odlad mark samt ängs- och hagmarker delvis växt igen. Samspelet mellan tätorterna och landsbygden skall utvecklas genom att främja inköp av närproducerade varor.

Nya bostäder tillskapas samtidigt som befintlig bebyggelse värdas och utvecklas. Verksamheter kopplat till ett boende förstärker en positiv utveckling av landsbygden. Även möjligheten att bevara rekreationsområden och värna om vackra kultur- och naturmiljöer är viktiga delar i skapandet av den levande landsbygden.

För boende på landsbygden är kommunikationer och service viktiga förutsättningar för välbefinnande. Angeväget är att Trafikverket genomför förbättringsarbeten på det mindre vägnätet för att transporter skall fungera. Viktigt är också att skapa goda förutsättningar för boende på landsbygden genom att bredbandsuppkopplingar med hög kapacitet och mobiltelefoni med bra täckning garanteras. Tillhandahållandet av en god samhällsservice är självklar för en levande landsbygd.

Det krävs att stat och kommun tillsammans med ideella och privata aktörer blickar framåt. En levande landsbygd där natur- och kulturvärden värdas är också delmål för kommunens landsbygdsutveckling. För att vi ska kunna främja en fortsatt befolkningsökning och tillväxt samtidigt som landsbygdens värden också ska bevaras och förstärkas, är alla former av möjligheter till boende och verksamhet viktigt.

[Det nya landsbygdsprogrammet](#) håller på att utformas och kommer att vara klart under 2014. Beroende på innehållet i nya landsbygdsprogrammet tillkommer eventuellt nya strategier i slutversionen av översiktsplanen.

Till landsbygdsprogrammet knyts också en [regional handlingsplan för landsbygdsprogrammet](#) och ett [regionalt serviceprogram](#) för Jönköpings län.

Kommunens strategi:

- Verka för att öka antalet arbetstillfällen genom att stödja satsningar på landsbygden. Målet är att bevara en levande landsbygd med inslag av bärkraftigt jord- och skogsbruk.
- Projekt med inriktning på landsbygdsutveckling där of-fentliga, ideella och privata verksamheter är involverade ska prioriteras och stödjas.
- Stödja och uppmuntra initiativ till att nya bostäder byggs samt att det befintliga bostadsbeståndet underhålls och utvecklas. Bostadsbeståndets koppling till olika former av verksamheter skapar en positiv tillväxt på landsbygden.
- Verka för en bra och robust infrastruktur på landsbygden.
- Behålla och utveckla en god samhällsservice på landsbygden.
- Ta fram en varuförsörjningsplan.

Nytt område för landsbygdsutveckling i anslutning till Målskog.

6.9 Strandskydd

Strandskyddet är till för att säkerställa allmänhetens fri-luftsliv och tillgång till stränder samt att bevara de land- och vattenområden som är biologiskt värdefulla. Generellt så råder det 100 meter strandskydd upp på land och ut i vattnet från strandkanten. Kring Algustorpasjön, Hammarsjön och Norra Gussjön så är strandskyddet utökat till 200 meter.

Det strandnära boendet har på senare tid blivit synonymt med ett attraktivt boende och vattnets kraft är något som människan allt mer söker sig till i sitt vardagsliv. Denna typ av boende är viktigt för landsbygdsutveckling och är ett boende som är unikt för en landsbygdskommun. För att kunna erbjuda strandnära boenden så krävs det dispens från strandskyddet eller att det kan upphävas.

Kommunen är positivt inställd till landsbygdsutveckling och etablering av strandnära boende om strandskyddets syften långsiktigt kan säkerställas.

FAKTA

SCB redovisar kommunvis sträckor med kust och stränder i Sverige. Gnosjö kommuns insjöar och vattendrag omfattar 413 km, samt öar i insjöar 28 km. Gnosjö kommun har därmed 47 meter strand per person.

6.10 Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Det framtagna dokumentet för den tematiska fördjupningen Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) för Gnosjö kommun gäller tillsammans med denna översiktsplan. Framtagna kriterier, avvägningar, argumentation och konsekvensbeskrivningar gäller i enlighet med planens utpekade områden. Utöver dessa så tillkommer ett område öster om Hären som kommunen anser vara förenligt med lagstiftningen samt de kriterier som är framtagna i den tematiska fördjupningen Landsbygdsutveckling i strandnära lägen för Gnosjö kommun.

Gnosjö kommun har valt följande kriterier för landsbygdsutveckling:

1. Att på sikt kunna behålla skolorna och barnomsorgen på de mindre orterna, Kulltorp, Nissafors, Åsenhöga och Marieholm.
2. Att stödja kollektivtrafik och infrastruktur.
3. Att stödja inflyttning till Gnosjö kommun.
4. Att stödja kulturarv Marieholm.
5. Att försöka få dem som arbetar i Gnosjö att också bosätta sig där.
6. Att skapa förutsättningar för att nya näringar kan etablera sig på landsbygden

Befintliga LIS-områden

Hillerstorp - Flaten

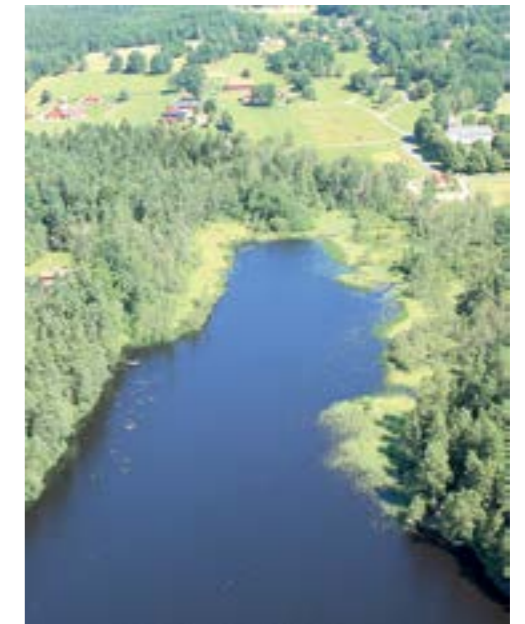
Ett område är utpekade i nordöstra delen av sjön i anslutning till camping. Området är avsett för både verksamhet och boende. Verksamheter är tänkta i anslutning till camping och boende i norra och södra delen av området. Flaten har delvis mycket flacka stränder och därför skall man vara restriktiv med prövning av fler områden på grund av översvämningsrisken.

Området kan långsiktigt antas ge positiva sysselsättnings-effekter och kan bidra till att upprätthålla serviceunderlaget i Hillerstorp. Flaten ingår i projektet Kulturarv Marieholm. Området uppfyller främst kriterierna 3, 4, 5 och 6.

Kulltorp - Albosjön

Här har pekats ut två områden vid sjöns norra del. Det västra området, norr om badplatsen är tänkt för verksamheter. Området vid sjöns nordöstra sida är en komplettering av befintlig bebyggelse.

Områdena kan långsiktigt antas ge positiva sysselsättnings-effekter och kan bidra till att upprätthålla serviceunderlaget i Kulltorp. Områdena uppfyller kriterierna 1, 2, 3 och 5.

Ett av våra möjliga strandnära områden för landsbygdsutveckling vid Albosjön i Kulltorp.

Marieholm, Åsenhöga, Götarp - Mosjön

Ett område vid sjön har pekats ut som lämpligt att pröva för bostadsbyggnation. Det ligger norr om sjön på en udde. Marken består av skog och åkermark och strax intill ligger en befintlig gård. Marken ligger ett par meter över sjöns vattennivå. Halva det utpekade området utgör LIS-område. Utmed byvägen bör kompletterande bebyggelse kunna komma till för att ytterligare stärka möjligheterna till landsbygdsutveckling. Marieholm hyser en viktig kulturhistorisk miljö som ska bevaras och utvecklas.

Området kan bidra till att upprätthålla serviceunderlaget i Marieholm och Åsenhöga, speciellt avseende skola och barnomsorg. Områdena förstärker det landsbygdsutvecklande syftet med "Kulturarv Marieholm". Områdena uppfyller samtliga uppsatta kriterier från 1 till 6.

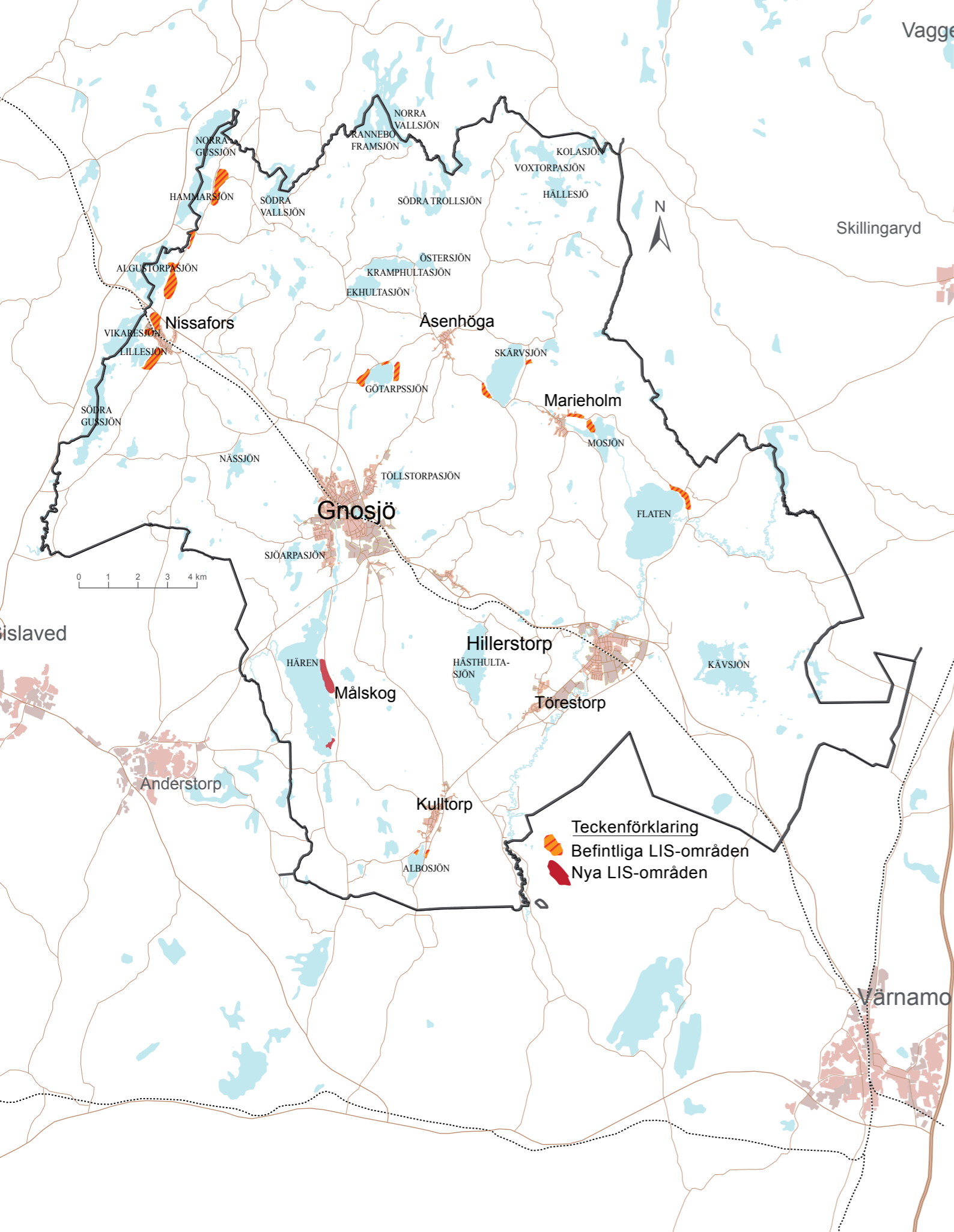
- Skärvsjön

Här har två områden pekats ut. I byn Smedjebo kan både norra delen med fritidshus och den södra delen med gårdar kompletteras med anpassad bebyggelse. Vid sjöns nordöstra del i en sydvästslutning kan ett helt nytt område prövas. Endast mindre delar ligger inom strandskydd och är utpekade LIS-områden.

Områdena kan bidra till att upprätthålla serviceunderlaget i Marieholm och Åsenhöga, speciellt avseende skola och barnomsorg. Områdena förstärker det landsbygdsutvecklande syftet med "Kulturarv Marieholm". Områdena uppfyller kriterierna 1, 2, 4 och 5.

- Götarpssjön

Här har flera områden valts ut. Halva områdena utgör

LIS- områden. Två områden, ett i öster med sommarstugor och ett i sydväst med permanentbostäder kan lämpa sig för att komplettera befintliga bostäder. Området på den västra sidan av sjön ligger invid områden utpekade i naturvårdsprogrammet Jönköpings län (1995) och i ängs- och hagmarkinventeringen (TUVA). Hänsyn till värden, inom dessa områden, ska tas vid en kommande planerad bebyggelse. På sjöns norra sida finns en byggnation som kan passa en verksamhet. Platsen kan bli en viktig del i kommunens satsning mot turismnäringen. Här finns idag ingen passage utmed stranden. Man bör i övrigt vara restriktiv med byggnation runt sjön så att inte attraktiviteten ”byggs bort”.

Områdena kan bidra till att upprätthålla serviceunderlaget i Götarp och Åsenhöga. Ny bebyggelse kan hjälpa till att bära kostnader för nyinvesteringar av vatten- och avloppsanläggning. Områdena uppfyller kriterier 1, 2, 3, 5 och 6.

Nissafors
 - Vikaresjön, Lillesjön

Område har pekats ut vid Vikaresjöns nordöstra strand samt utmed Nissan fram till väg 151. Området mellan vägen och järnvägen är tänkt för verksamheter. Detta område ligger inom yttre delen av skyddsområde för grundvattentäkt. Området söder om järnvägen är tänkt för bostäder.

Bostäder föreslås också inom området vid Lillesjöns östra strand. Endast mindre delar av de tre utpekade områdena omfattas av strandskydd och föreslås som LIS-områden. Hela området runt Nissafors och sjöarna finns upptaget i Naturvårdsprogrammet för Jönköpings län (1995). Hänsyn till detta ska tas vid kommande planering/byggnation.

Områdena kan långsiktigt antas ge positiva sysselsättningseffekter och kan bidra till att upprätthålla serviceunderlaget i Nissafors, speciellt avseende skola och barnomsorg. Områdena uppfyller kriterierna 1, 2, 3 och 6.

- Algustorpasjön

Tillsammans med Gislaveds kommun har Gnosjö tagit fram en fördjupad översiktsplan för Isabergsområdet. Algustorpasjön ingår i denna plan och det område som pekats ut i fördjupningen lämpade för exploatering ska enligt densamma avsättas som LIS-område.

Området som är utpekad sträcker sig längs stora delar av sjöns östra strand. Här kan ny bebyggelse tillkomma i mindre omfattning i anslutning till den befintliga. Det krävs att denna anpassas och planeras med omsorg för att utnyttja de befintliga strukturerna och inte störa landskapet eller förhindra allmänhetens tillgänglighet till sjön. Området ligger strax norr om skyddsområde för vattentäkt vilket måste beaktas vid exploatering. I södra delen finns troligen en hotad kärleväxt och i området finns även två bevarandevärda träd. I södra delen finns en verkstadsindustri som använt halogenerade lösningsmedel och är klassad som ett objekt med hög risk. Ny bostadsbebyggelse anses olämplig i direkt närhet till denna verksamhet.

Områdena kan långsiktigt antas ge positiva sysselsättningseffekter och kan bidra till att upprätthålla serviceunderlaget i Nissafors. Ny bebyggelse kan hjälpa till att bära kostnader för nyinvesteringar av vatten- och avloppsanläggning. Området uppfyller kriterierna 1, 2 och 3.

- Hammarsjön

Tillsammans med Gislaveds kommun har Gnosjö tagit fram en fördjupad översiktsplan för Isabergsområdet. Hammarsjön ingår i denna plan och de områden som pekats ut i fördjupningen lämpade för exploatering ska enligt densamma avsättas som LIS-områden. Två områden är utpekade varav ett är beläget i nordöstra delen av Hammarsjön och det andra söder om sjön i anslutning till Nissan.

I södra området finns kulturmiljön Nissafors bruk som var en industriell verksamhet med bergsbruk och metallframställning samt skogsbruk. Tillsammans med Gislaveds kommun har området planerats för att stödja turismnäringen och upplevelseindustrin.

Flertalet fornminnen i form av fornkärlar, tjärdalar och fossil åkermark bestående av terrasser finns i och runtomkring det norra området. Här finns även ett äldre soldattorp, tre bevarandevärda träd och troligen en sällsynt fågel som måste beaktas i fortsatt planering av området. Den nya bebyggelsen kan komplettera den befintliga och anpassas efter de strukturer som finns i landskapet. Det känsliga kulturlandskapet måste beaktas vid vidare planläggning och lovprövning.

Det södra området uppfyller framför allt kriterium 6 men ett utökat näringsliv stödjer i förlängningen även kriterierna 2 och 3. Kriterierna 1, 2 och 3 uppfylls i det norra området.

Nya Lis-områden

Målskog - Hären

Samhället Målskog beläget på östra sidan av Hären består av gårdar med jordbruksmark, bostäder och industrier. I det lilla samhället finns ca 10 företag med sammanlagt ca 60 arbetsplatser.

Norra delen av sjön Hären är viktig för turism, friluftsliv och sysselsättning. Trots en tydlig avskärmning från huvud tätorten kan den norra spetsen av sjön på sikt bli viktig som friluftsområde för tätortens långsiktiga utveckling. En koppling till tätorten hade gynnat verksamheter för friluftsliv. Tätortens friluftsliv vänder sig annars nästan helt uteslutande till området kring Töllstorps fritidsområde.

Som område, viktigt för huvud tätortens framtida utveckling, spelar Hären annars en obefintlig roll. Genom avstånd, tätortens naturliga avgränsning samt flertalet barriärer anses Hären i övrigt inte ha någon funktion för det tätortsnära friluftslivet. På grund av att sjön är lång så blir förutsättningarna annorlunda för sjöns olika delar, där relationen till tätorten blir svagare längre söder ut. Det föreslagna området ligger över sex kilometer ifrån Gnosjö centrum och kan inte anses vara inom huvud tätortens influensområde.

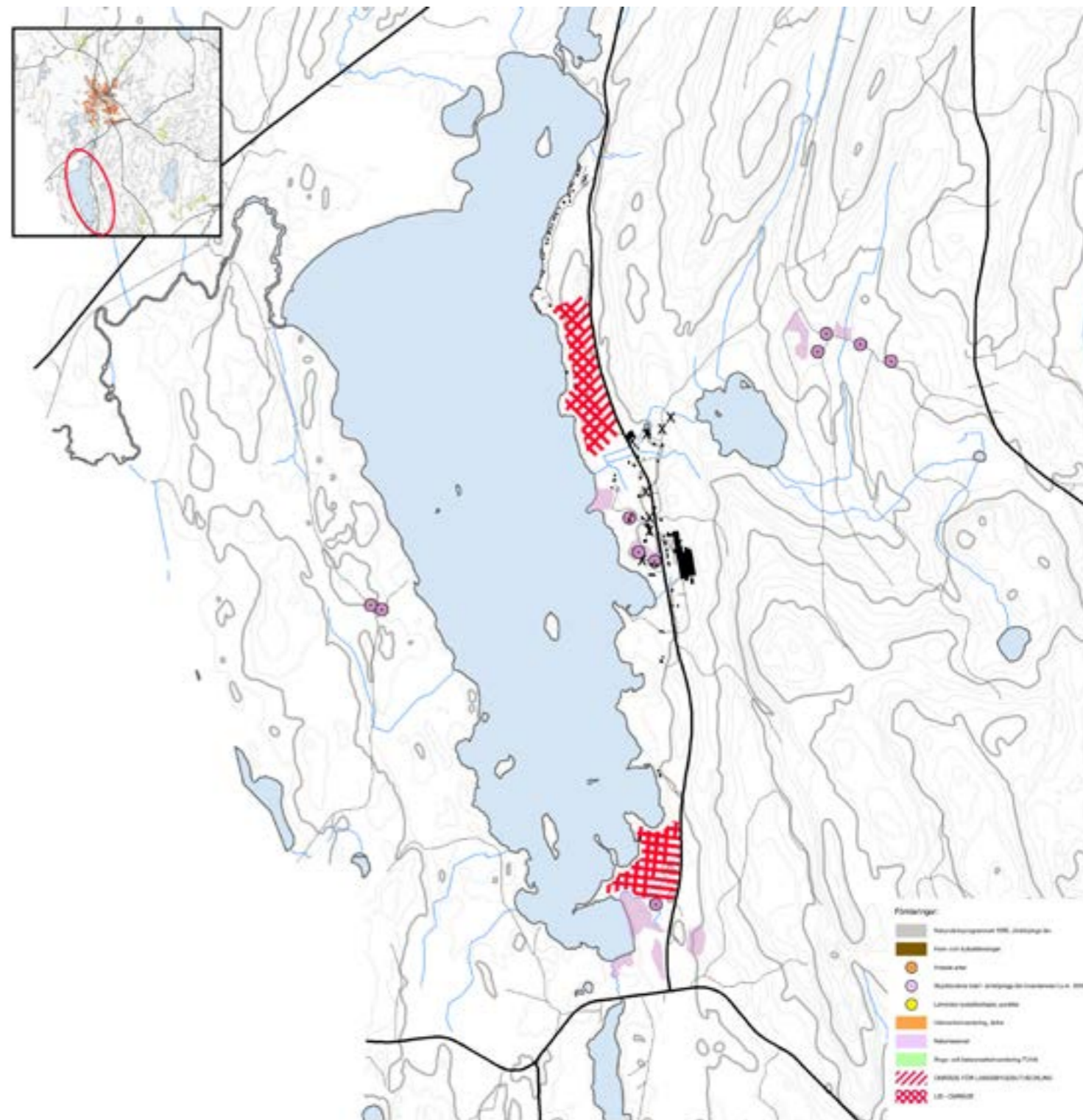
Beskrivning/ karaktärisering

Hären är belägen i kommunens sydvästra del några kilometer söder om Gnosjö tätort. Det är kommunens största och kanske mest värdefulla sjö. Den är huvudsakligen omgiven av barrskog. Sjöns vattenstatus bedöms till; Ekologisk status - måttlig och kemisk status - uppnår ej god. Vattnet innehåller kadmium och kadmiumföreningar samt kvicksilver och kvicksilverföreningar, åtgärder mot försurning pågår. Landskapet runt sjön är kuperat och förutom barrskog finns sankmark och öppet jordbrukslandskap. Här finns även ett område upptaget i våtmarksinventeringen, klass 2. Hären är en måttligt näringsrik brunvattensjö med stränder av sten, sand och grus.

I den norra delen finns bestånd av klockgentiana som är en hotad art. I södra delen finns större vassar, men i växtligheten finns också arter som sjötätel, myrtåg, spikblad och strandlummur. Fisktärna och häger har kolonier i sjön. Även storlom och fiskljuse häckar här. Flera ovanliga växtplankton har påträffats i sjön. Mört, abborre och brax dominerar det täta fiskbeståndet som består av minst 9 arter. Vimma, som är sällsynt i regionen, har ett svagt bestånd här liksom gös. Norra änden är internationellt känd som ett mycket bra vatten att meta i, främst efter brax. Även sjön i övrigt är välutnyttjad av sportfiskare. Hären

Målskog ligger vid sjön Härens östra sida.

LIS-karta Hären/Målskog.

betraktas som ett värdefullt vatten i Jönköpings län både avseende natur och fiske.

Bebyggelsen runt sjön är blandad. I norra delen av Hären finns campingplatsen, Vålorna. I nordöstra delen finns en större sammanhållen fritidsbebyggelse som är planlagd med områdesbestämmelser. Den största samlade bebyggelsen hittar man på östra sidan, samhället Målskog. Här ligger gårdar med jordbruksmark, bostäder och industrier. Vid den södra änden, vid byn Kallset öppnar landskapet upp sig. Vid sjöns sydvästra del återfinns enstaka fritidshus i gles tallskog. På sjöns västsida ligger den lilla byn Skog högt, med fin utsikt över Hären.

Där sjön är som bredast och har sitt utlopp, vid Härsand finns det många fornminnen och en fin sandstrand. Sjön har ett flertal badstränder varav badplatsen vid Vålorna är kommunal.

LIS- / Landsbygdsutvecklingsområden

Två nya Lis-områden pekas ut på östra sidan. Områdena ligger i nära anslutning till samhället Målskog. De föreslagna områdena ligger över sex kilometer ifrån Gnosjö centrum och kan inte anses vara inom huvudtätortens influensområde.

Landsbygdsutveckling

En byggnation kring Härens östra sida kan stödja inflyttningen till kommunen och verka för att de som arbetar i Gnosjö också bosätter sig här. Här finns goda förutsättningar för byggnation. Infrastrukturen är väl utbyggd, underlag finns för vatten- och avloppsutbyggnad samt flertalet verksamheter finns kring området. En byggnation gynnar näringslivets utveckling på landsbygden samt stötter orten Målskog. Orten är liten och en möjlig byggnation skulle kunna ha stor påverkan på ortens framtida utveckling. Områdena uppfyller främst kriterierna 3, 5 och 6.

Konsekvensbeskrivning

Strandskydd/Tillgänglighet: Området placeras inte närmare vattnet än 30 m. Därmed säkerställs allmänhetens tillträde till strandkanten och fri passage.

Ekonomi: Östra sidan om sjön har goda förutsättningar för byggnation. Infrastrukturen är väl utbyggd, underlag finns för VA-utbyggnad samt flertalet näringslivsverksamheter finns kring området.

Kommunens strategi:

- Att i möjligaste mån kunna behålla skolor och barnomsorg inom tätorterna.
- Stödja kollektivtrafik och infrastruktur så att hela landsbygden kan leva.
- Stödja inflyttningen till hela kommunen vilket bidrar till ett levande samhälle.
- Stödja kulturarv Marieholm med dess potential inom kulturarvs-, landsbygds- samt näringslivsutveckling.
- Verka för att de som arbetar i Gnosjö också bosätter sig här.
- Skapa förutsättningar så att nya näringar kan etablera sig på landsbygden.

Här är ett av de tio företag som ligger i Målskog.

6.11 Trygghet

Att skapa ett tryggt samhälle är en av kommunens viktigaste prioriteringar. Ett tryggt samhälle leder till ett levande och jämställt samhälle där alla har möjlighet att leva på sina villkor. I det trygga samhälle som Gnosjö kommun vill bygga upp finns framförallt två områden som är viktiga för kommunens attraktivitet. Dessa två områden är att skapa trygga och säkra färdvägar för barn och ungdomar till och från skola och andra viktiga målpunkter, samt att göra samhället tillgängligt för alla under hela dygnet oavsett kön, etnicitet, ålder eller funktionsnedsättning.

För förskola, skola eller annan utbildningslokal måste en säker skolväg kunna garanteras inom skolans upptagningsområde. Placering i samhället och utförande av närmiljön ska skapa en trygg och säker miljö både till och från lokalen samt för vistelse i den. Vid utförande av nya trafiklösningar längs stråk till och från målpunkter för barn och ungdomar ska gång- och cykeltrafikanter prioriteras. I första hand ska korsning ske i samma plan men vid tungt trafikerade leder så förordas planskilda korsningar.

Samhället upplevs ofta otrött i folktomma miljöer och i områden som ofta känns bortglömda. Speciellt känsligt blir det vid mörkrets inbrott och för utsatta grupper. Att samhället är utformat efter människan är det viktigaste för skapandet av en trygg miljö. Tätorter och allmänna platser ska utformas för människan till fots där bilen inte dominerar gaturummet. En blandning av bostäder och verksamheter är viktigt för att samhället ska bli aktivt större delar av dygnet och kännas tryggare. Personer med funktionsnedsättning ska, liksom alla andra, på ett enkelt sätt kunna röra sig genom samhället såväl på dagen som på kvällen. Belysningen är ett viktigt redskap för att skapa trygghet och tillgänglighet dygnet runt. Det handlar inte bara om att ha ljus utan om att ha rätt ljus i rätt mängd och på rätt plats.

Samverkan är viktigt för att kunna känna trygghet.

Kommunens strategi:

- Skapa trygga och säkra stråk till och från viktiga målpunkter för barn och ungdomar.
- Lokalisering av kommunal verksamhet riktad till barn och ungdomar ska ske så att en säker väg öppnas.
- Centrummiljön i tätorten ska prioriteras för gående.
- Ledstråk för personer med funktionshinder ska uppföras vid anläggandet av korsning där biltrafik möter oskyddade trafikanter.
- Belysningen ska bli en viktig del av det publika rummet och allmänna platser ska utformas för ett användande under dygnets alla timmar.
- Verksamheter ska samläggas tillsammans med bostäder för att skapa ett aktivt gaturum.
- Verka för en fortsatt utbyggnad av digital teknik.

6.12 Radon

Radon är en luktfri och osynlig radioaktiv gas som bildas i mark och berggrund. Vid höga halter radon i inomhusluft kan radon utgöra en hälsorisk.

Radon i bostäder kan komma från tre olika källor: mark, byggnadsmaterial och vatten.

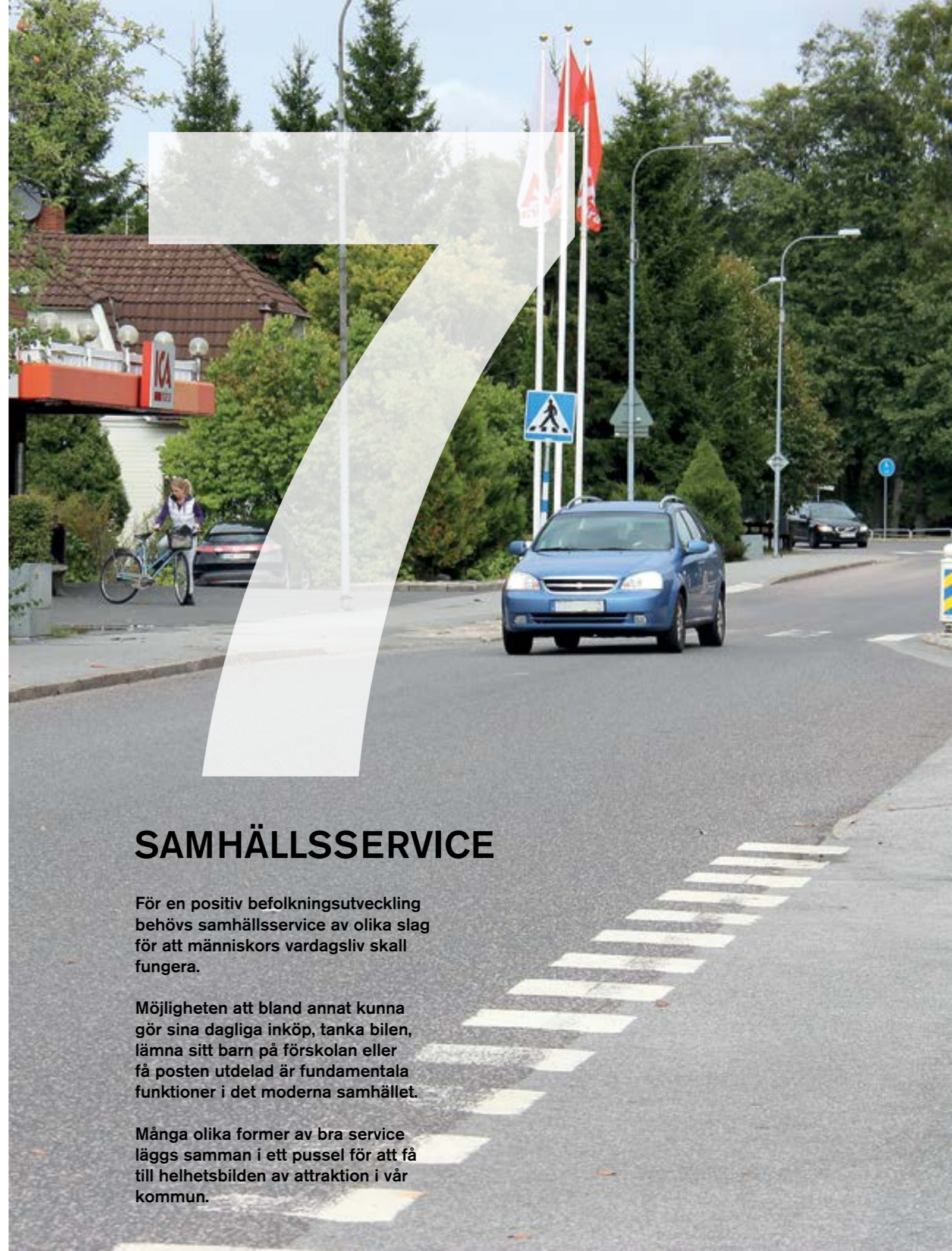
Markradon förekommer i all jord, men särskilt om fragment av alunskiffer ingår i jorden. Lufttrycket inomhus är ofta lägre än utomhus eller i marken. Om grundkonstruktionen i byggnaden är otät eller om marken släpper igenom mycket luft, kan luft som innehåller radon sugas in i huset.

Ett byggmaterial som avger radon är bland annat lättbetong ("blåbetong") som tillverkades och användes för husbyggnad under åren 1929-1975. Det är ovanligt att kommunalt dricksvatten innehåller höga halter av radon, men i vatten från bergboreade brunnar eller kalkkällor kan radon förekomma. Om dricksvattnet innehåller radon och används i hushållet så avges nästan all radon till inomhusluften. Små barn får i sig en större stråldos än vuxna och kan påverkas mer av radon i vatten.

Gränsvärden för radon i inomhusluft såväl som radon i vatten finns fastställda av statliga verk, bland annat Boverket och Livsmedelsverket. För att minska radonhalten i inomhusluften kan mer eller mindre omfattande åtgärder genomföras. Det handlar dels om att ändra lufttrycket inne i bostaden så att inte markluften når in i huset, dels om att täta grunder. Radon i vattnet kan man komma åt genom att kraftigt lufta vattnet med en särskild konstruerad radonavskiljare.

Kommunens strategi:

- Ge råd och information om radon och dess hälsorisker till fastighetsägare, exploatörer och byggherrar.
- Radonsäkert byggande bör alltid tillämpas.

SAMHÄLLSSERVICE

För en positiv befolkningsutveckling behövs samhällsservice av olika slag för att människors vardagsliv skall fungera.

Möjligheten att bland annat kunna göra sina dagliga inköp, tanka bilen, lämna sitt barn på förskolan eller få posten utdelad är fundamentala funktioner i det moderna samhället.

Många olika former av bra service läggs samman i ett pussel för att få till helhetsbilden av attraktion i vår kommun.

7.1 Handel, hotell och restauranger

Utbudet av handel i kommunen är relativt god, men för att behålla attraktionskraften i framtiden måste den utvecklas. För att få ett attraktivt centrum behöver centrum-bilden förätas. Korta avstånd och god tillgänglighet är en bra grund att bygga vidare på. Tillskapandet av små unika butiker, hotell och fler restauranger är positivt för samhället och något som ska stimuleras.

Övernattningsmöjlighet i form av hotell och vandrarhem är en viktig service för besökare och turister i kommunen. Möjlighet ska finnas att bo nära besöksmålet för turister eller centralt i tätorten vid affärsbesök. En hotellverksamhet kan även byggas ut med konferensanläggning och fungera som en viktig service för verksamheter och affärsbesök.

Kommunens strategi:

- Centrummiljön ska göras mer attraktiv för att ge förutsättningar för en utveckling av handel och restaurangverksamhet.
- Handel och restaurangverksamhet ska ges förutsättningar för att samlas till ett sammanhängande område i tätorten.
- Verka för utökning av handel som är inriktade på specialisering av sitt produktsortiment.
- En hotelletablering ska ske i anslutning till Store Mosse nationalpark.
- Verka för en hotelletablering med konferensanläggning i en central tätortsmiljö.

Förskoleverksamheten riktar sig till barn i åldern 1-5 och gör det möjligt att förena yrkesliv eller studier med ett föräldraskap.

7.2 Drivmedel

Inom Gnosjö kommun erbjuds det flera olika typer av drivmedel för motorfordon. De vanliga bensinmackarna för bensin och diesel har kompletterats med möjligheten att tanka gas. För elbilar byggs även infrastrukturen ut så att laddstolpar ska finnas i hela kommunen. Idag finns det flera laddstolpar i Gnosjö tätort samt vid Store Mosse.

Kommunens strategi:

- Verka för att det kan tillhandahållas tankställen för olika sorters drivmedel, både för motorfordon och för arbetsredskap.
- Det ska finnas laddstolpar för elbilar i varje tätort, vid stora turistmål och pendlingsparkeeringar.
- Fossila bränslen ska fasas ut.

Tillgång på drivmedel av olika slag är helt avgörande för kommunens utveckling.

7.3 Förskolor

Förskoleverksamheten lägger grunden för ett livslångt lärande och skall vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar i den. Förskolepedagogiken, där leken har stor betydelse, bygger på barns lust, nyfikenhet och behov av att få utforska sin tillvaro. Pedagogiken utgår från en syn på barnet som kompetent och med stora inneboende resurser.

Verksamheten ska vara ett komplement till hemmet och bidra till barnens utveckling. Den ska också vara ett stöd för föräldrar och göra det möjligt att förena yrkesarbete eller studier med ett föräldraskap.

I kommunen finns sammanlagt 16 förskolor med barn i åldern 1-5 år. Tre av dem är enskilda förskolor och drivs av annan huvudman.

Kommunens strategi:

- Täcka behovet av förskolor i alla tätorter.
- Skapa tillräckliga naturområden för lek i närhet till förskolor.
- Tillgängligheten till och säkerheten vid förskoleverksamhet ska vara god.
- Driva utvecklingen för användning av digitala verktyg inom förskolorna genom utbyggnad av digital infrastruktur.

7.4 Utbildning

Gnosjö kommun har totalt cirka 1000 elever i sex grundskolor. I kommunen finns låg-, mellan- och högstadieskolor och behovet av grundskoleplatser är täckt. De senaste åren har vi haft en märkbar elevminskning men i framtiden planar denna minskning ut.

Gnosjö kommun har en kraftig inflyttning av nyanlända till Sverige och detta ställer stora krav på resurser i form av svenska som andraspråk och modersmålsundervisning. Någon skola utmärker sig för att ta emot många nyanlända och här ser vi att integrationen kunde underlättas om det kunde skapas bostäder för nyanlända i olika delar av kommunen.

I kommunen finns Gnosjöandans kunskapscentrum (GKC) med ett ungdomsgymnasium och en vuxenutbildning med bland annat svenska för invandrare (SFI), samt högskolekurser.

Kommunens strategi:

- Tillgängligheten till utbildningslokaler ska vara god genom säkra gång- och cykelnät och bra kommunikationer.
- Driva utvecklingen för användning av digitala verktyg inom utbildningen genom utbyggnad av digital infrastruktur.
- Naturområden ska finnas i anslutning till utbildningsverksamhet så att praktisk pedagogik och fysisk aktivitet stimuleras.
- Utbildningsverksamhet och näringsliv ska ges förutsättningar för samarbete och samlokalisering. Gnosjö kommun ska kunna fungera som ett kluster för industriutveckling.

7.5 Kultur- och folkbildning

Bibliotek och studieförbund är viktiga för kultur- och folkbildning i kommunen. De ska stimulera till det livslånga lärandet.

Bibliotek kommer på sikt att spela en viktig roll för att ge invånarna möjlighet att utveckla [de åtta nyckelkompetenserna](#) som EU anser att alla individer behöver för bland annat personlig utveckling, aktivt medborgarskap, social integration och sysselsättning.

Kommunens strategi:

- Utveckla Gnosjö bibliotek till ett "Meröppet" bibliotek med självbetjäning, vilket ökar tillgängligheten till bibliotekets fysiska utbud och till bibliotekets lokalerna.
- Bibliotekets utbud ska anpassas till det framtida samhället.

7.6 Krisberedskap och krishantering

Kommunen är skyldig att planera för extraordinära händelser och ha en god krisberedskap. Detta arbete syftar till att analysera risker och sårbarheter samt genom planering och insatser minimera dessa så att kommunens beredskap mot stora påfrestningar ökar. Kommunens samhällsviktiga verksamhet och de oönskade händelser som identifierats finns i [Gnosjö kommuns risk- och sårbarhetsanalys](#). Bland händelserna återfinns omfattande längre elavbrott och utbrott av smittsam sjukdom.

Kommunens strategi:

- Det ska alltid finnas en aktuell och lättillgänglig risk- och sårbarhetsanalys samt en beredskap för att kunna hantera risker och kriser.

7.7 Skydd mot olyckor

Kommunen ska arbeta med insatser för att förebygga olyckor och bränder. Gnosjö kommun har i det antagna handlingsprogrammet för olycksförebyggande arbete angett att visionen är ett olycksfritt samhälle. Ingen människa ska omkomma eller skadas allvarligt i något av de prioriterade områdena brand, vatten och is, psykisk ohälsa och suicid, trafik respektive fall. Kommunens invånare ska också uppleva trygghet och skydd i vardagen.

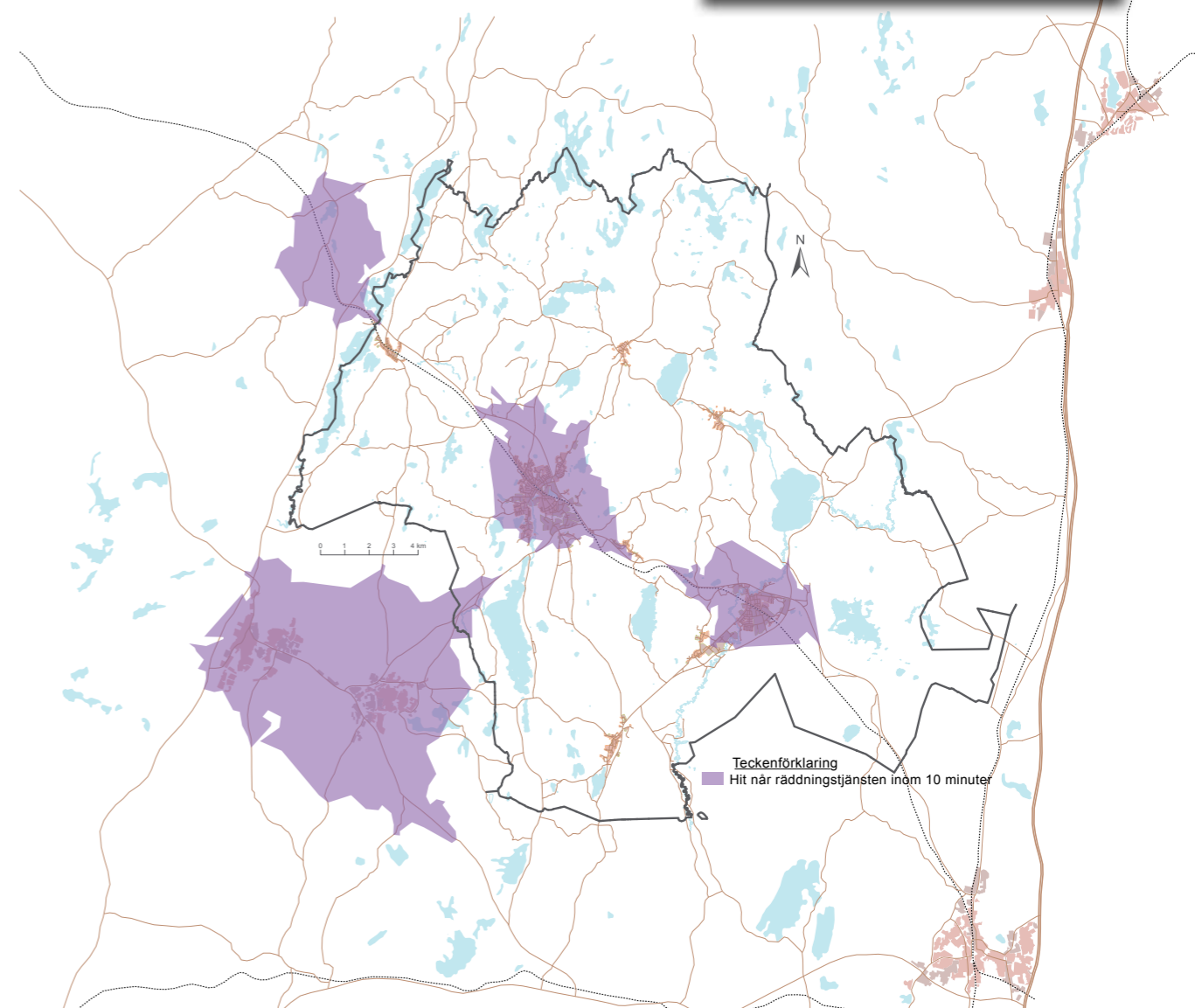
Gnosjö kommun ska arbeta med förebyggande åtgärder för att minimera antalet olyckor. Genom åtgärder i samhällsplaneringen kan stora och små olyckor undvikas eller begränsas. Det kan röra sig om exempelvis trafikplanering, insatsmöjligheter för räddningstjänsten eller strategisk placering eller utvidgning av industriområden.

Farligt gods transporteras främst på järnvägen och på länsvägarna 151 och 152. Vid byggnation närmare än 150 meter ska riskerna med farligt gods alltid beaktas. Den fysiska planeringen kopplat till industrier som hanterar farliga ämnen hanteras i kommande fördjupade översiktsplaner och i detaljplanarbetet.

Gnosjö och Gislaveds kommuner har gemensam räddningstjänst. Idag nås cirka 66 % av kommunens invånare av räddningstjänsten inom 10 minuters insatstid. Genom räddningstjänstssamarbete i länet kan en utryckningsgrupp förstärkas beroende på händelse. Genom införande av nya metoder och rutiner kommer fler personer att kunna nås av en snabb förstainsats av räddningstjänsten.

Kommunens strategi:

- Samtliga invånare ska kunna nås av räddningstjänsten inom 20 minuters insatstid.
- 80 % av invånarna ska nås av räddningstjänsten inom 10 minuters insatstid.
- En aktuell och lättillgänglig [plan för skydd mot olyckor](#) ska finnas.

På återvinningscentralen Gynnäs kan kommuninvånarna lämna in grovavfall för återvinning.

7.8 Renhållning

[Gnosjö kommun erbjuder renhållningskunder en miljöanpassad och kostnadseffektiv verksamhet.](#) Samarbete med andra kommuner eller bolag är en förutsättning för att kunna möta ökade krav på service och tillgänglighet.

Anläggningen i Gynnäs har en avslutad deponi som kommer att sluttäckas. Detta innebär att deponin ska omslutas med ett tätskikt.

Vid allmänna miljöer, exempelvis gator, affärstråk och parker, sker renhållningen rutinemässigt efter behov. Hundlatriner och papperskorgar töms efter förutbestämda rutiner samt utökas med nya efter behov. I kommunen finns två återvinningscentraler, Gynnäs och Nyhem. Flera av kommunens tätorter har återvinningsstationer. Det är viktigt att återvinningsverksamheterna kan anpassas och utvecklas efter kommande behov.

Kommunens strategi:

- Uppmuntra innovativa projekt för en effektivare och mer miljövänlig renhållning, vilket ska leda till att vi får bra och trivsamma boende- och arbetsmiljöer.
- Verka för att alla hushåll aktivt ska medverka till källsortering.
- Insamlingsplatser för källsortering ska finnas i anslutning till flerbostadshus.

7.9 Socialtjänst

Socialtjänsten är verksam för människor i alla åldrar. Det gemensamma är att det finns behov hos människor av stöd och hjälp från samhället. De insatser som erbjuds ska vara av god kvalitet. Förebyggande arbete är grunden. Om vi lyckas undvika att barn får illa, människor hamnar i missbruk eller utsätts för våld i nära relationer är det positivt för hela samhället.

I befolkningsprognosen kan vi se att det är i åldersgrupperna 65-79 år som den största ökningen finns. Fram till 2025 kommer gruppen att öka med cirka 25 %. Det innebär att vi ska fortsätta arbeta förebyggande för att dessa personer ska behöva hjälp och stöd så sent som möjligt i livet.

Åldersgruppen över 80 år ökar fram till 2025 med cirka 10 %. Bedömningen är att ökningen inte medför stora förändringar i vårdbehov som t ex kräver fler platser i särskilt boende. Samlokalisering av lokaler för särskilt boende kan bli aktuellt.

[För att ge äldre möjlighet att leva ett gott liv](#) är det mycket viktigt att fokusera på sociala insatser. Det kan till exempel handla om att ge stöd i att knyta nya sociala band och att upprätthålla de nätverk som finns. Här finns möjlighet till stora hälsovinster. Det är avgörande att vi motverkar ålderism och ser äldre som en resurs.

Fokus måste ligga på att bygga lägenheter som passar alla, inklusive äldre. Det är också viktigt att diskutera med invånarna vilket ansvar de själva är beredda att ta, både praktiskt och ekonomiskt. Boendet är något som måste fungera över tid och som kan möta de behov som uppstår i livets olika situationer.

Den digitala tekniken kommer att vara viktig för att kunna erbjuda kvalitativa insatser för den enskilde individen i hela kommunen.

Det finns ett uttalat behov av bra och tillgängliga bostäder i eget boende för äldre. En planeringsberedskap som täcker dessa behov är nödvändig.

Omsorgen om våra medborgare är grundläggande i den kommunala verksamheten.

Kommunens strategi:

- Alla ska kunna åldras i trygghet och självbestämmande med tillgång till en god vård och omsorg.
- Tillgängliga bostäder där äldre kan bo och bli omhändertagna på ett kompetent och säkert sätt med hög kvalitet.
- Det offentliga rummet och samhällets service ska vara tillgängligt för alla.
- Främja ett aktivt liv genom tillgänglighet till gångstråk, grönområden och mötesplatser.
- Påskynda utvecklingen för användning av digitala hjälpmedel inom socialtjänsten genom utbyggnad av digital infrastruktur.

På Töllstorps fritidsområde finns en mängd anläggningar för olika aktiviteter som exempelvis simball, sportball, konstgräsplan, skidspår, vandringsleder och vandrарhem.

Skateparken vid Bäckaskolan i Gnosjö är byggd för så kallad street-skating.

7.10 Fritid och idrott

Det finns ett varierat utbud av aktiviteter och anläggningar för fritid och idrott i Gnosjö kommun. Möjligheten till rekreation finns bland annat i form av ett stort antal vandringsleder med [Store Mosse nationalpark](#) som huvudattraktion. Ett stort antal skidspår samt närhet till Isabergsområdet ger fantastiska möjligheter att bedriva vinteridrott.

[Isabergsområdet](#) hyser flertalet anläggningar för såväl sommar- som vinteridrott och med en vision om skidome och skidtunnel ska säsongen kunna förlängas. Här bedrivs även många andra aktiviteter och i Gnosjö kommun finns bland annat en del av golfbanan som hör till området. Som aktivitetsområde har det stor potential där kommunen är med och utvecklar området.

Kommunens sim- och sporthall i [Töllstorp](#) håller en hög kvalitet och är en uppskattad oas för alla. I området finns även elljusspår och flera fotbollsplaner samt en konstgräsplan. Fotbollsplaner och tennisbana finns även på andra platser i kommunen.

I Gnosjö finns en [skatepark](#) och spontanidrottsplatser planeras att uppföras i kommunen. Kanotning och annat båtliv ges goda möjligheter i Nissan och Storån. I kommunen finns också skjutbanor och möjlighet till ridsport.

Tillgång till bio och teater finns på [Hammargården](#) som är ett aktivitetshus för barn och ungdomar.

Fritidsaktiviteter och idrottande ställer hela tiden nya krav på anläggningar och användandet av markområden. För att kunna tillmötesgå dessa förändringar och nya krav måste beredskap finnas och befintliga områden redo att utvecklas.

Kommunens strategi:

- Beakta klimatförändringarna när det gäller vintersporter och ha beredskap för att behov av inomhusanläggningar kan finnas i framtiden.
- Beakta nya trender, krav och behov av anläggningar som inte finns tillgängliga i dag. Befintliga anläggningar kan möjligen konverteras.
- Bevara och underhålla befintligt utbud av fritidsaktiviteter.
- Stödja en utveckling av nya fritidsaktiviteter.

Gnosjö bibliotek är ett nav i kommunens kulturverksamhet.

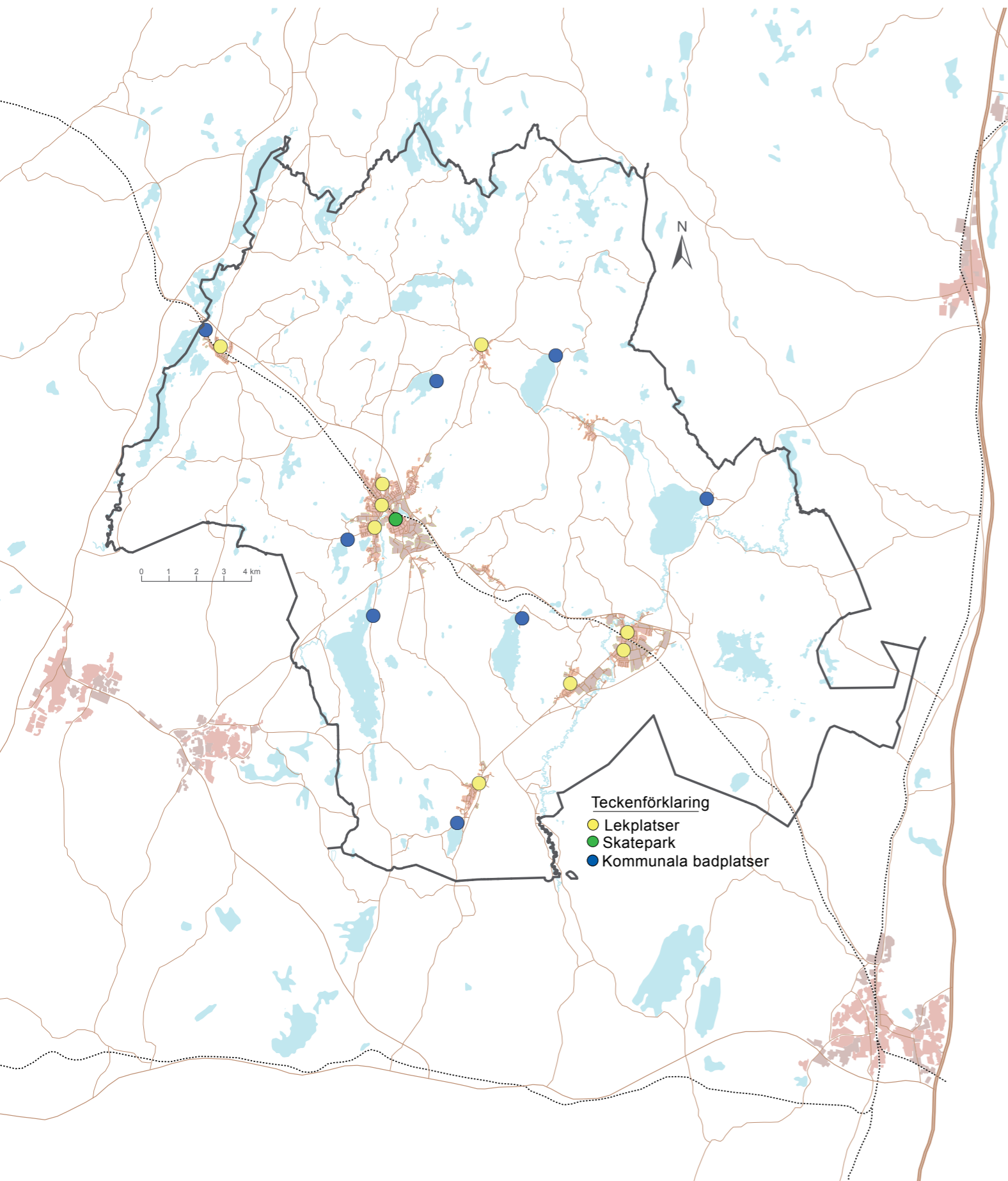
7.11 Kultur

En rik och meningsfull fritid med tillgång till och möjlighet att delta i kultur- och fritidsaktiviteter är viktigt både för livskvaliteten hos kommunens invånare och som attraktivitetsfaktor för att locka fler att flytta in till eller besöka kommunen.

Biblioteksverksamheten är den enda kultur- och fritidsverksamheten som är reglerad i lag. De nationella kulturpolitiska målen understryker särskilt vikten av att alla medborgare, oavsett förutsättningar, ska kunna ta del av och delta i kulturlivet.

Kommunens strategi:

- Kulturverksamheten ska utvecklas i enlighet med det [kulturpolitiska programmet](#) samt [Gnosjö kommuns turismstrategi](#).
- Öka kommunens attraktionskraft för såväl invånare, inflyttande och turister genom satsningar på ett brett kulturutbud.
- Konst- och utställningshall ska etablerats liksom kreativa mötesplatser för att knyta samman näringsliv, kultur och utbildning.

Töraparken i Törestorp är inte bara en handikappanpassad lekplats. Här finns även basketbana, fotbollsplan, volleybollplan, hockeyrink och pulkbacke.

7.12 Lekplatser

Kommunen har under senare år iordningställt samtliga lekplatser runt om i tätorterna. Utöver detta finns en ny-anlagd lekplats i Törestorp, **Töraparken**. Framtida lekplatser som kommer att anläggas kommer med stor säkerhet att utformas på helt andra premisser. Ökade krav på mer upplevelser och häftigare redskap kan förväntas.

Det är viktigt för barnens utveckling och välmående att det får finnas möjlighet till lek med direkt närhet till grönska. Detta skapar även mer trivsamma och lugna miljöer och bidrar till skydd från solens strålning.

Kommunens strategi:

- Alla lekplatser ska ha enkla och säkra anslutningar till tätorten.
- Vid nyetablering av lekplats ska unika upplevelser skapas.

7.13 Badplatser

I kommunen finns det ett flertal vackert belägna **badplatser**. Dessa når kommunens invånare under en relativ kort tid från sitt boende. Vidare finns två stycken campinganläggningar med två större badplatser där kommunen äger marken och delar av utrustningen. Anläggningarna drivs i privat regi. Vid **High Chaparrals camping** finns också möjlighet till bad i konstgjord sjö. Framtida utveckling av badplatser kommer ske i privat regi utmed Nissan i den västra delen av kommunen.

Kommunens strategi:

- Alla tätorter ska ha en enkel och säker anslutning till badplats.
- Provtagning ska ske vid alla badplatser och målet är att det alltid ska finnas badvatten av god kvalitet.

Lantbrevbäraren är grundläggande samhällsservice för en positiv landsbygdsutveckling.

7.14 Lantbrevbärare, postkontor och utlämningsställen

För en fortsatt levande landsbygd med möjlighet till boende och försörjning är all form av samhällsservice viktig. Regelbunden [postutdelning ger förutom bra service, även trygghet för människor på landsbygden.](#)

Inom Gnosjö kommun finns tre postkontor och utlämningsställen för post och paket. Utöver detta finns även lantbrevbärlinjer till kommunens innevånare.

Kommunens strategi:

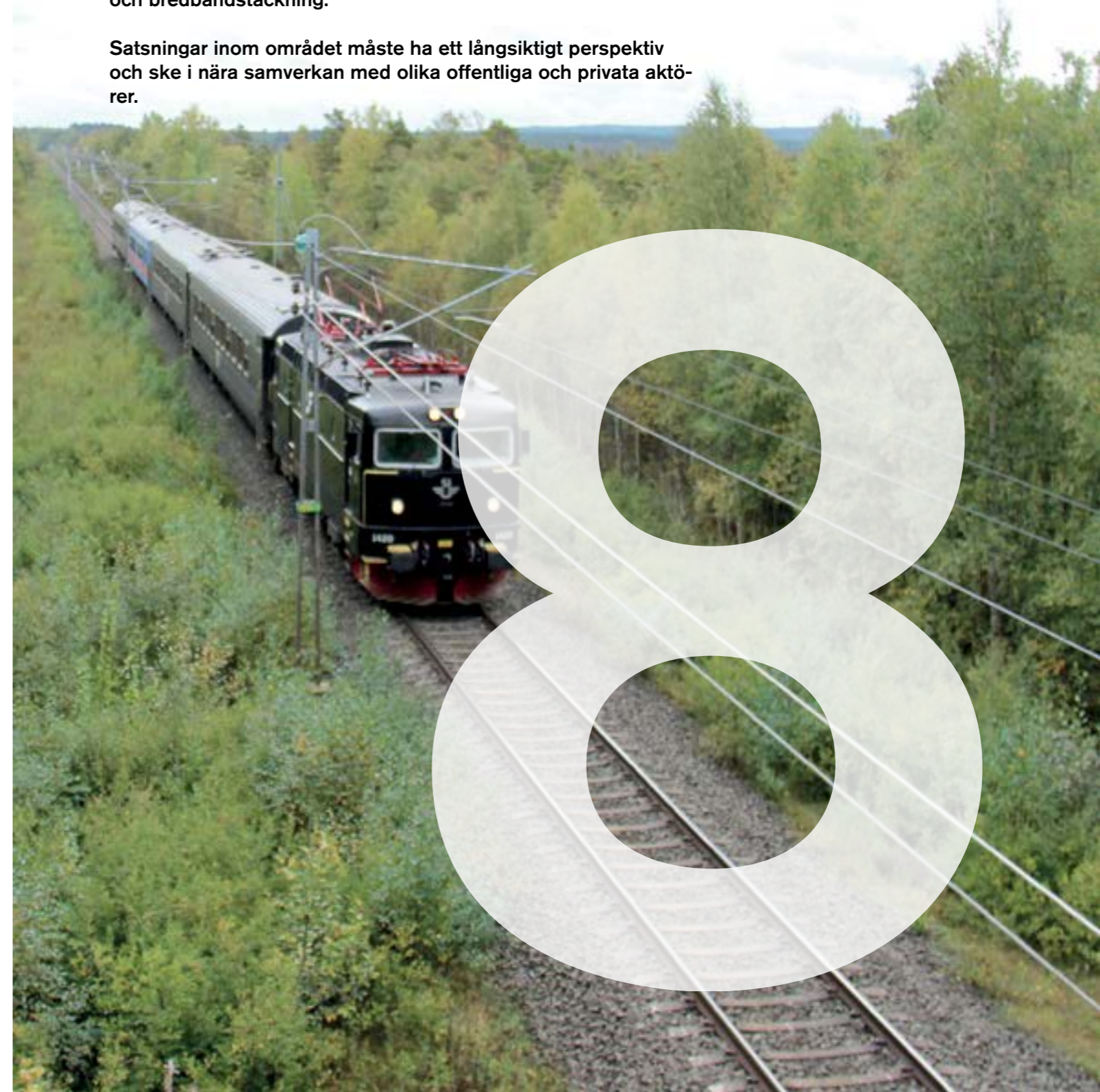
- Verka för att lantbrevbärare, postkontor och utlämningsställen finns kvar och utvecklas.

INFRASTRUKTUR

Robust och säker infrastruktur är viktigt att säkerställa för att möta människors behov, en stark näringslivsutveckling och framtida klimatförändringar.

För kommunen behövs satsningar bland annat på järnvägen, de allmänna vägarna, gång- och cykelstråk och inte minst mobil- och bredbandstäckning.

Satsningar inom området måste ha ett långsiktigt perspektiv och ske i nära samverkan med olika offentliga och privata aktörer.

8.1 Riksintresse infrastruktur

[Kust till kust-banan](#) som går genom kommunen är utpekad som [riksintresse av trafikverket](#), är av interregional betydelse och är av stor betydelse för kommunens fortsatta utveckling. Järnvägen sträcker sig från Göteborg till Kalmar samt Karlskrona via bland annat Borås, Värnamo och Alvesta och trafikeras av gods- och persontåg. Genom kommunen är järnvägen elektrificerad och enkelspårig. Stationsområdena i Gnosjö och Hillerstorp är även de av riksintresse och ingår i det funktionsanpassade nätet.

[Hagshults övningsflygplats](#) ligger i Värnamo kommun öster om Gnosjö kommun. Den är idag den enda återstående övningsflygplatsen i den sydligaste delen av landet och är av stor betydelse för försvarsmakten. Gnosjö kommun påverkas av flygplatsens stoppområde för höga objekt, såsom master och vindkraftverk. Sådana objekt kan utgöra flygsäkerhetsrisker om de placeras inom de särskilt angivna områdena för hinderfrihet.

8.2 Kommunikationer

Gnosjö är en kommun med stor arbetspendling och med mycket transporter till och från industrin. En säker och funktionell infrastruktur är av stor vikt.

Genom kommunen går Kust till kust-banan som ska utvecklas för en utökad persontrafik med fler stopp på stationerna inom kommunen. Regional- och lokaltåg ska trafikera banan med ökade möjligheter till snabba och säkra resor. Detta ökar arbetsmarknads- och studieområdet och leder till ökad tillväxt. Samtidigt skapas förutsättning för ökad turism på ett miljövänligt sätt.

[Utöver tågen ska busstrafiken fortsätta att utvecklas med tätare turer och bättre resmöjligheter kvällar och helger inom regionen.](#) Trafiken ska byggas ut och resmöjligheterna till olika regionala centra, till exempelvis Borås, Göteborg, Halmstad, Jönköping och Växjö, ska också förbättras.

Tåg är ett bekvämt och hållbart sätt att resa på.

Kommunens strategi:

- För boende på landsbygden och där inga regionalbussar går ska så kallad närtrafik och andra lösningar fortsätta att utvecklas så att alla invånare kan erbjudas goda resmöjligheter.
- Kommunikationerna ska byggas ut och resmöjligheterna till olika regionala centra till exempel Borås, Göteborg, Halmstad, Jönköping och Växjö ska också förbättras.
- Utvecklad lokaltågstrafik med resmöjligheter till och från Gnosjö, Hillerstorp, Kittlakull och Nissafors.
- Trafiksäkra anslutningar för turism mot High Chaparral och Store Mosse ska göras möjligt från Kittlakull.

NÄRTRAFIK

Möjlighet för den som bor på landsbygden, utan gatuadress, att åka kollektivtrafik till någon av kommunens tätorter. Även boende i tätorterna Marieholm, Åsenhöga och Nissafors kan använda sig av närtrafiken.

Mer info på Länstrafikens webbplats, www.jlt.se, klicka på "Resande" och därefter "Närtrafik".

FAKTA

8.4 Järnväg

Genom kommunen går Kust till kust-banan vilken förbinder västkusten från Göteborg till Kalmar och Karlskrona på östkusten. Spåret passerar också viktiga orter som Borås och Växjö där universitet och högskolor är etablerade. Trafiken trafikeras idag huvudsakligen av Statens järnvägar, SJ. Att järnvägen kan trafikeras med tätare pendeltrafik har diskuterats och är något som hade gynnat kommunen. Detta i synnerhet om dagens tågtrafik kräver färre stopp för att möjliggöra kortare restid mellan sträckans större orter.

Järnvägen har även en stor betydelse för godstransporter och utvecklingen av turism vilket kräver fler stopp vid stationer inom kommunen och rangeringsmöjligheter för anslutning till industrispår.

På lång sikt är det önskvärt med ett dubbelspår längs hela Kust till kust-banan där sträckan Alvesta-Göteborg prioriteras. För att skapa en maximal transportlösning måste dubbelspåret dras via [Landvetters flygplats](#). Planskildhet i Gnosjö, Hillerstorp och Nissafors ska prioriteras för en säker trafiklösning och stationsområdena i Gnosjö, Hillerstorp och Nissafors ska utvecklas för att göra resandet med järnväg mer tillgängligt och attraktivt.

Järnvägsanslutning för besökare till [High Chaparral](#) är ett möjligt utvecklingsområde där framtida turistströmmar kan njuta av en avkopplande resa på järnväg. Det är även möjligt att etablera ett hotell i anslutning till [Store Mosse](#) som därmed blir geografiskt placerad på en strategisk plats i anslutning till spårbunden trafik vid Kittlakull.

Cykeln är suverän som transportmedel, självklart med hjälmen på huvudet.

8.3 Gång- och cykelstråk

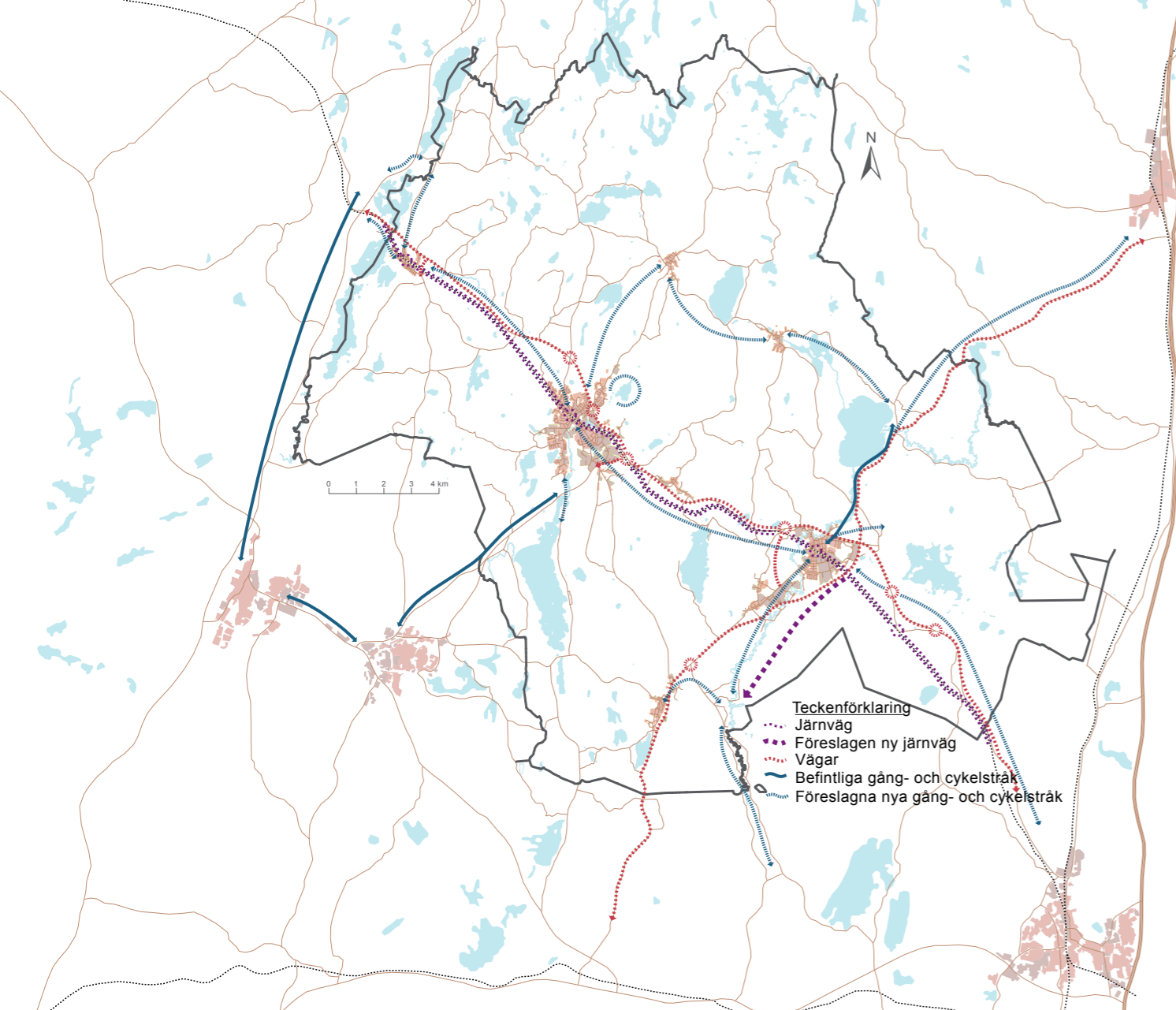
Gång- och cykelstråk har under många år anlagts i tätorterna och fortsatt arbete pågår med etappvisa utbyggnader. Krav från kommuninvånare framförs allt mer om vidare utbyggnad. Utbyggnaden har skett i centrala miljöer samt mellan boendeområden och skolor samt arbetsplatser. Gång- och cykelväg har också anordnats mellan Gnosjö och Anderstorp vilket öppnat för arbetspendling på cykel mellan orterna. Andra cykelstråk för att tillgodose arbetspendling, turism och upplevelse kan också komma att byggas framöver.

Kommunens strategi:

- Inom tätorten ska viktiga målpunkter kopplas samman med säkra gång- och cykelstråk, framförallt målpunkter riktade till barn och ungdomar.
- Koppla samman tätorterna med gång- och cykelstråk för att stimulera arbetspendling och tillgängliggöra olika fritidsaktiviteter för fler.
- En aktiv turism ska gynnas genom att med gång- och cykelstråk binda samman turismmålen och tätorterna.
- Ta fram en handlingsplan med prioriteringar för utbyggnad av gång- och cykelstråk.

Kommunens strategi:

- Sträckan Alvesta-Göteborg ska byggas ut med dubbelspår. Mark reserveras genom kommunen och stationsområdena utvecklas i berörda tätorter.
- Säkra passager skapas vid järnvägsövergångar då den trafikeras allt mer frekvent.
- Anslutningar för turism mot High Chaparral och Store Mosse ska göras möjligt från Kittlakull.

8.5 Vägar

Trafikverket har efter starka påtryckningar från kommunen och näringslivet genomfört ombyggnader av väg 152 Bredaryd-Skillingaryd samt väg 604 Gnosjö-Anderstorp. Numera passerar vägarna respektive samhälle utanför tätorterna Hillerstorp och Gnosjö. Detta har skapat en bättre trafiksituation i jämförelse med tidigare trafik som gick genom tätorterna.

Vägsträckan Gnosjö-Anderstorp har också medfört en god förbindelse mot väg 27. En standardförbättring av väg 152 Bredaryd-Skillingaryd är önskvärd då detta utgör en naturlig förbindelse mot E4 samtidigt är detta en viktig länk i det framtida stråket Nässjö-Hillerstorp-Smålandsstenar-Varberg/Halmstad. En angelägen åtgärd, inte minst för näringslivet, är en standardförbättring på väg 151 Hestra-Värnamo. Särskilt viktig är sträckan Gnosjö-Hillerstorp. Framförallt för den tyngre trafiken till Törestorp skapas en ny väg förbi Hillerstorp i väster. Denna kommer även fungera som in- och utfart till Brännehylte. In till Gnosjö förbättras infarten via Kungsgatan medan Götarpskrysset stängs av för biltrafik in till tätorten. Denna väg får istället huvudsaklig användning som cykelstråk. Vägen från Anderstorp mot Nissafors kommer att anslutas direkt ut till väg 151 med infart till Nissafors. Vi stöder också Gislaveds kommuns planer för förlängning av väg 604 från Anderstorp till väg 26.

De allmänna vägarna och det enskilda vägnätets standard och utbyggnad är särskilt betydelsefullt för boende på landsbygden där närhet till storstadsområden saknas. Det är främst boende, företag och turister som ställer allt högre krav på en god infrastruktur för att skapa en långsiktigt hållbar och levande landsbygd.

Länsväg 151 som är i stort behov av en standardhöjning.

Rätt bärighet på vägarna är en förutsättning för att hela Gnosjö kommun skall kunna leva och utvecklas.

Korsningen väg 151 och 623 (Götarpskrysset) måste förbättras.

Kommunens strategi:

- Standardförbättrande åtgärder sker på väg 151 och 152.
- Ombyggnation sker på väg 604, delen från väg 151 till Lidsjövägen, så att likvärdig standard uppnås på hela väg 604. Korsningen mellan väg 151 och 604 utformas på ett sätt så att en trafiksäker miljö uppnås.
- Infarterna till Gnosjö tätort ska göras mer trafiksäkra, där korsningen väg 151/623 (Götarpskrysset) stängs för biltrafik och korsningen väg 151/631 (Kungsgatan) förbättras.
- Infarten till High Chaparral från väg 152 mot väg 619 och korsningen 151 – 628 (mot Norrebo) ska förbättras så att en mer trafiksäker miljö uppnås.
- Övergångsställe vid avfart mot Fritidsvägen (GKC) från väg 631 åtgärdas.
- Vägdelar där bärighetsklass idag är BK2 och BK3 uppgraderas till BK1. Avser delar av väg 623, 631.1, 632, 634, 635, 636 samt 639.
- En ny förbifart väster om Storån byggs för tung trafik mellan Lv 151 och Törestorp med ny infart till Brännehylte.
- En ny förbifart öster om Nissafors byggs där väg 610/613 ansluter till väg 151.
- Ny beläggning på alla allmänna vägar samt underhåll och förbättringsarbete av befintlig beläggning ska utföras så att en godtagbar standard uppnås.
- Verka för att det enskilda vägnätet har en godtagbar standard.

8.6 Hamnar, flygplatser och godsterminaler

För kommunens näringsliv och invånare är många målpunkter utanför kommunens gränser viktiga. Bra infrastruktur och goda möjligheter att nå dessa målpunkter är av stor vikt för en god utveckling i Gnosjö.

Varor och gods måste smidigt gå att frakta till hamnarna i t.ex. Göteborg, Halmstad, Varberg och Karlskrona. Det samma gäller till de närbelägna godsterminalerna [Torsvik kombiterminal](#), [Vaggeryd logistikcenter](#) och [Höglandets kombiterminal](#).

För persontransporter är regionens flygplatser väsentliga. Bra infrastruktur och goda resmöjligheter måste finnas till [Jönköping Airport \(Axamo\)](#), [Landvetter \(Göteborg\)](#) och [Småland Airport \(Växjö\)](#).

Bra infrastruktur är viktigt för tillgängligheten till målpunkter utanför kommungränsen.

8.7 Kraftledningar

[Vattenfall](#) och [Eon](#) är de två större kraftledningsägarna som har kvar luftledningar inom kommunen. I synnerhet Eon markförlägger ett stort antal mindre ledningar runt om i södra delarna av landet och därmed också i Gnosjö kommun. Emellertid kvarstår dock ett antal större ledningar till Gnosjö och Hillerstorp vilka bör markförläggas, både för att det ger mindre magnetfält och för att markätgången är mindre. Detta skulle skapa bättre miljö för närområdet och boende utmed dessa stråk.

Trädsäkring har utförts varvid elbolagen anser att man har god status på anläggningen. Förhoppningsvis kan ny teknik och nya systemlösningar utvecklas genom fortsatt forskning och utveckling inom ämnesområdet.

Kommunens strategi:

- Kraftledningar ska grävas ner och samförläggas där så är möjligt.

8.8 Telekomunikationer

Lagen om telekommunikation ger medborgare rätt till telefoni till det fasta boendet. Normalt är det operatörens uppgift men [Post- och telestyrelsen \(PTS\)](#) kan ge stöd där så behövs.

Inom kommunen finns ett utbyggt nät av master för telekommunikationer. Trots detta saknar många platser i kommunen täckning och kapacitet för mobil telefoni. Olika aktörer täcker in delar av kommunen men ingen aktör har ett så utbyggt nät att täckning och kapacitet finns överallt.

Kommunens strategi:

- Påverka operatörerna till en fortsatt utbyggnad av mobilnätet, så att hela den geografiska kommunen får en god täckning och kapacitet.

8.9 Bredband

[Gnosjö kommun har en bredbandsstrategi](#). Syftet med denna strategi är att skapa en gemensam målbild i Gnosjöregionen samt att belysa utvecklingsbehoven ur ett samhällsperspektiv. Strategin syftar dessutom till att tjäna som underlag vid eventuella prioriteringsdiskussioner samt vara utgångspunkt i arbetet med att ta fram handlingsplaner inför kommande utbyggnad av bredband.

Kommunens strategi:

- Alla, både medborgare och näringsliv, skall uppleva att modern informationsteknik (IT) finns tillgänglig. År 2020 ska minst 90 % av medborgarna och näringslivet ha möjlighet att ansluta sig till bredband med minst 100 Mbit/s överföringshastighet.
- I samverkan med grannkommunerna verka för att resurser tillsätts för att stödja exempelvis byalag och samhällsföreningar att bygga ut bredband.
- Påverka operatörer och leverantörer för en fortsatt utbyggnad av bredband vilket stödjer en fortsatt utveckling av det digitala samhället och antalet e-tjänster som kan erbjudas.

Kommunen vill påverka operatörerna till en fortsatt utbyggnad av mobilnätet.

8.10 Ledningsnät för gas

[Eon Gas AB](#) genomförde utbyggnad av gasledningsnätet från västkusten via Hyltebruk fram till Gislaved och Gnosjö kommuner under 2000-talets början. Flera kommunala fastigheter och ett antal privata samt industrifastigheter anslöt sig till detta nät. För en del industrier som t.ex. gjuterier var gasen en bra energikälla att tillföra direkt in i tillverkningsprocessen.

Det finns även ett tankställe i Gnosjö tätort för gasdrivna fordon.

Kommunens strategi:

- Verka för fler framtida anslutningar till det befintliga gasledningsnätet inom kommunen.

NÄRINGSLIV OCH SYSSELSÄTTNING

Gnosjö kommun har ett rikt näringsliv och ett gott företagsklimat, som ofta prisas. Näringslivet är en viktig del av kommunens utveckling och det är av stor vikt att näringslivet ges goda förutsättningar för fortsatt framgång.

Viktigt är uppmärksamhet och förutsägbarhet för att fånga upp forskningens framsteg på nya marknader.

9.1 Näringsliv

I Gnosjö kommun har tillverkningsindustrin av tradition varit central och viktig. En stor andel av befolkningen sysselsätts direkt eller indirekt genom industrin. Tillverkningsindustrin kommer att vara viktig även i framtiden och det goda företagsklimatet i kommunen, som ofta prisas, är viktigt att värda och utveckla. Strukturen med många små företag, i huvudsak familjeägda, kännetecknas av snabba beslutsvägar och stor flexibilitet vilket underlättar att följa förändringar i omvärlden.

I Gnosjöregionen har ett gemensamt arbete genomförts för att identifiera viktiga områden för näringslivets fortsatta utveckling. Omvärldsbevakningen blir alltmer betydelsefull då vi påverkas av den globala utvecklingen.

Gnosjö kommun ingår även i [Science Park-systemet](#) som gör vårt län unikt när det gäller utveckling och nytänkande. Science Park Jönköping är en mötesplats för kunskapsintensiva företag och drivna entreprenörer med förmågan att se möjligheter i nya tekniker och affärer.

Kommunens strategi:

- Kompetensförsörjning genom till exempel täta kontakter med studerande vid högskolor i form av projekt och examensarbeten.
- Kontinuerlig omvärldsbevakning.
- Kompetensutveckling för de som redan är i arbete och utbildningsplatser för de som saknar sysselsättning.
- Profilerings av [Gnosjöregionen](#) som en unik plats för företagande.
- Förbättrad infrastruktur och kommunikation.
- Attraktiva boendemiljöer.

9.2 Mark för näringslivet

[För att näringslivet ska kunna ges möjlighet att etablera sig, utvecklas och finnas kvar krävs attraktiv mark.](#) Olika verksamheter ställer skilda krav, men viktigt för alla är mark som har god tillgänglighet med närhet till de funktioner som verksamheten behöver. Större industrier och störande verksamheter ska kunna etablera sig med goda möjligheter att expandera och med närhet till god infrastruktur. För icke störande verksamheter där behovet av närhet till tätort är viktig kan detta ges genom förtätning och integreras med fördel med bostadsändamål.

Industrimark finns detaljplanlagd i Gnosjö, Hillerstorp, Kultorp och Nissafors och ett område öster om Gnosjö är avsatt för industrimark genom en fördjupad översiktsplan. Tillgång till god infrastruktur är nödvändigt för alla verksamheter och särskilt viktigt för industrier med stora flöden.

Kommunens strategi:

- Skapa och erbjuda attraktiva lägen för verksamheter.
- Möjligheten att tillskapa verksamheter vid byggnation av central mark ska alltid prioriteras.
- För större verksamheter ska alltid det framtida behovet av expansion utredas. Eventuellt ska krav ställas på att köpa mark för framtida behov.
- Ha en fortsatt god beredskap för byggnation av verksamheter genom att bevara och vid tillfälle utöka marktillgångarna när potentiella ytor finns tillgängliga.
- Nybyggnationer ska ta hänsyn till översvämningsrisker och åtgärder bör vidtas för att skydda befintliga verksamheter.
- Produktion och trafik till och från verksamheter ska ej ha negativ påverkan på människors levnadsmiljö.

Ett traditionellt och hålligt skogsbruk bedrivs i Gnosjö kommun.

9.3 Jord- och skogsbruk

Kommunen har en självklar roll i arbetet med en lokal och allsidig näringslivsutveckling i både tätorter och på landsbygden. Jord- och skogsbruk som heltidsarbete och som kombinationssysselsättning är av fortsatt stor betydelse för landsbygden.

En långsiktig och hållbar utveckling av naturresurserna är önskvärd i hela kommunen. Bevarande av kulturmiljöer, odlingslandskap, ängs- och hagmarker och inte minst en attraktiv landskapsbild är också av vikt för kommunen och de lokala miljömålen.

Skogens långsiktiga produktions- och miljömål är viktiga beståndsdelar när nya framsteg mot andra användningsområden växer fram. Det kan till exempel vara fråga om att tillverka tyg av massa från björk, men även nya forskningsområden inom medicin och energi är aktuella.

Ett attraktivt och levande landskap är en viktig grundförutsättning för att utveckla turismnäringen. Jord- och skogsbrukets betydelse för denna utveckling är stor.

Ett kommunalt mål är att erbjuda en dialog med både heltids jord- och skogsbrukare och kombinationsföretagare i syfte att klarlägga näringens betydelse i kommunen. Det kan vara fråga om att undersöka utvecklingsmöjligheter och möjliga samarbeten.

Kommunens strategi:

- Stödja ett bevarande och en utökning av åkermarken.
- Arbeta för bevarande av det öppna odlingslandskapet.
- Stödja möjligheten till hållbar vidareförädling av skogsprodukter.
- Verka för att jord- och skogsbrukare även blir en del av turismnäringen.
- Följa aktuell forskning och verka för att hållbar energiproduktion främjas.

I Gnosjö kommun finns flera stora turistmål, bland annat Store Mosse nationalpark, västernparken High Chaparral och friluftsområdet Isaberg Mountain Resort.

9.4 Turism och besöksnäring

Gnosjö kommun har en turistisk strategi som följer den nationella strategin, med visionen att fördubbla sin turistiska omsättning till år 2020. För att nå dit gäller det att sätta upp delmål år för år.

Vägen fram till fördubblad omsättning 2020 byggs på ett förbättrat samarbete med ortens starka aktör, [High Chaparral](#), som idag svarar för ca 90 % av kommunens turistiska omsättning. Förhoppningen är att man, genom aktivt samarbete, kan få deras besökare att spendera tid och pengar i andra delar av kommunen. [Isaberg Mountain Resort](#) (belägen i Gislaveds kommun) är också en stor aktör, med potentiella gäster för stimulerande av den lokala ekonomin. Detta gäller även Store Mosse nationalpark med sitt naturum och sina vandringsleder.

Övriga komponenter i arbetet mot målet 2020 ligger i ett aktivt arbete med god turismsservice, en på årsbasis välarbetad marknadsplan, kompetensutveckling av våra lokala aktörer genom analyser/utbildningar, samt turistiska evenemang. I grund och botten handlar det om att genom aktivt arbete få turisterna på orten att konsumera mer även utanför våra starkaste besöksmål, genom bättre samarbete och högre medvetande hos samtliga aktörer.

Kommunens strategi:

- Den turistiska omsättningen ska dubblas till år 2020.
- Vara Skandinaviens bästa destination för industriturism.

9.5 Besöksmål

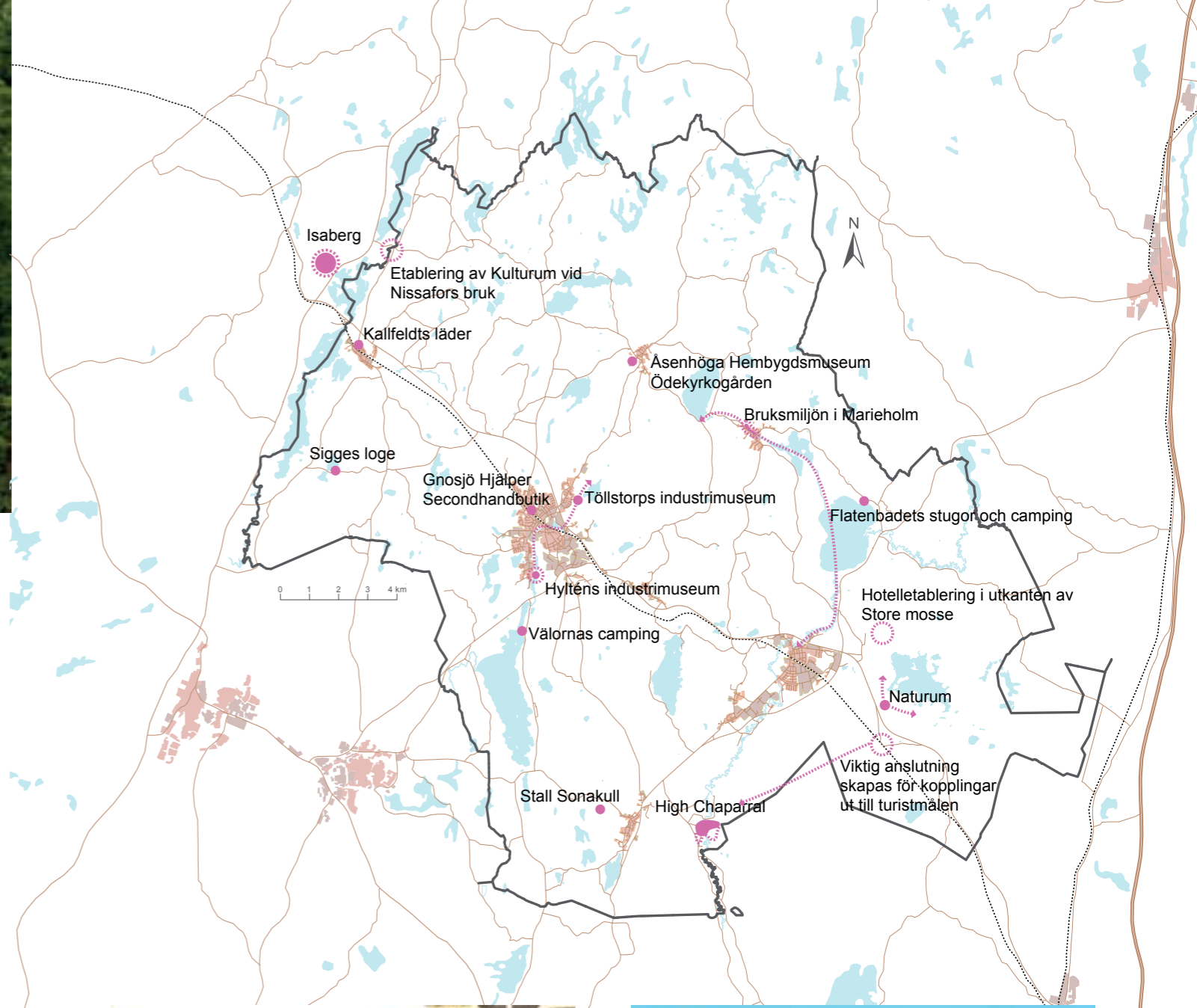
Det gäller att driva ett aktivt utvecklingsarbete med kommunens existerande besöksmål. Det kan till exempel innebära att kommunen bidrar med stöd för marknadsföring, kontaktnät och hjälp vid tillståndssökande.

Av vikt är också att korta ner de politiska beslutsvägarna för att fatta snabba beslut vid utvecklingsarbete och komma med konkreta förslag på utvecklingsområden.

Långsiktigt måste regionen dels verka för ett ökat aktivitetsutbud, men även åtgärda den kapacitetsbrist som råder på högkvalitativt boende för privat- och affärsresenärer. För att möta behovet kan attraktiva lägen erbjudas intressenter för byggnation av hotell eller konferensanläggningar.

Kommunens strategi:

- Via turistverksamhet skapa och behålla intresset för Gnosjö kommun som besöksmål för olika turistgrupper. Detta genom att beskriva vilken variation som kan erbjudas beroende på var man befinner sig i kommunen.
- I samverkan med grannkommuner och High Chaparral skapa länkar till kommunens övriga besöksmål.
- Verka för samordnad paketering av attraktiva besöksmål.

Västernparken High Chaparral.

Sexstolsliften på Isaberg Mountain Resort.

9.6 Nya näringar

Gnosjö domineras sedan länge av en stark tillverkningsindustri. För att möta framtiden gäller det att vi lyckas bredda näringslivet och få mer variation i produktionen av varor och tjänster där nytänkande och utveckling står i fokus.

[Gnosjöandans entreprenörscentrum \(GEC\)](#) finns sedan 2012 och verkar som ett stöd för nystartade företag. Av de nya företag som startas idag är få tillverkningsföretag då det medför väldigt höga startkostnader. På så sätt verkar GEC främst med att stötta företag inom tjänstesektorn. GEC ska fortsättningsvis jobba för att uppnå en bra fördelning mellan tjänste- och tillverkningsföretag, där dessa olika grenar av näringslivet kan dra nytta av varandra. GEC ska stötta blivande entreprenörer och företagare med stöd och kontakter för att utveckla innovationer.

Kommunens strategi:

- Ett mer specialiserat samarbete med grannkommuner och regioner ska utvecklas.
- Gnosjöandans Entreprenörscentrum ska fungera som ett stöd för de som vill starta nya företag, främst inom tjänstesektorn, och centret ska fortsätta att utvecklas som en naturlig kreativ mötesplats.
- Utveckla och upprätthålla goda kontakter inom innovation och nyföretagande med olika företagsstödjande organisationer.
- All kommunal verksamhet ska fortsättningsvis arbeta aktivt för att bevara ett bra näringslivsklimat med snabba beslutsvägar.

9.7 Fördjupad samverkan

[Regeringens mål för forskningspolitiken](#) är att Sverige ska vara en framstående forskningsnation, där forskning och innovation bedrivs med hög kvalitet och bidrar till samhällets utveckling och näringslivets konkurrenskraft. Samverkan mellan universitet och högskolor, forskning, offentlig sektor, kultur och näringsliv är mycket viktigt. Gnosjö kommun tillsammans med näringslivet ska verka för goda kontakter med omvärlden för att dra nytta av de landvinningar som görs inom forskning och annat utvecklingsarbete. Samarbete med grannkommuner och regionen är också viktiga i detta sammanhang.

Kommunens strategi:

- För att skapa bra förutsättningar till fördjupad samverkan ska kommunen bidra och delta i olika sammanhang där förutsättning för vidareutveckling kan ske.

MARKNADSFÖRING

Gnosjöandan; ett välkänt varumärke som bevaras, vårdas och utvecklas för framtiden. Så välkänt att varumärket formas till ett riksintresse.

För att marknadsföra vår kommun är det viktigt med en gemensam satsning där alla framhåller och är stolta över de fina kvaliteter som finns i vår kommun.

Trots att Gnosjöandan är ett abstrakt fenomen präglas Gnosjö kommun på ett mycket konkret sätt av den kultur och inställning som hör samman med andan.

10.1 Gnosjöandan

Gnosjöandan är idag ett välkänt begrepp, både nationellt och internationellt. Regionen har blivit ett framgångsrikt småföretagarområde. Den företagsamhet och initiativkraft som finns här idag, har under många år växt fram genom ett nätverk som står för kunnskap, kvalitet och modern industriteknologi. Samarbete och gemenskap är viktigt mellan oss i regionen.

Definitionen av Gnosjöandan är enligt Nationalencyklopedin "Den företagarsvänliga anda som anses råda i Gnosjö och dess grannkommuner".

Gnosjöandan är ett inslag i kulturen i Gnosjöregionen. Den har gjort regionen till ett framgångsrikt småföretagarområde. I vidare bemärkelse används uttrycket om regioner som kännetecknas av driftighet, småföretagande och informella nätverk, och ses då som motsats till områden färgade av bruksmentalitet. Regionen har sedan länge haft rika sociala nätverk, bland annat ett stort antal frikyrkor och starka nykterhets- och idrottsrörelser. Gnosjöandan är sedan 1997 ett av Gnosjö kommun registrerat varumärke.

För att Gnosjö kommun och "Gnosjöandan" ska behålla sitt idag starka varumärke inom främst entreprenörskap, gäller det att hela tiden utveckla och vårda varumärket. Det förutsätts även att lokalbefolkningen står bakom Gnosjöandan för att varumärket ska hålla i framtiden.

Något av det man lägger i begreppet Gnosjöandan är stort yrkeskunnande, arbetsamhet, sparsamhet, ödmjukhet och respekt, nätverk, samverkan, entreprenörskap, svagt klasstänkande, korta avstånd mentalt och geografiskt, flexibilitet samt smäländsk klurighet.

Kommunens strategi:

- Varumärket Gnosjöandan ska förstärkas genom olika marknadsföringsaktiviteter.
- Arbeta för [Gnosjöandan som ett framtida riksintresse](#).

10.2 Livskvalitet

Vid marknadsföring av platser gäller det att kraftsamla invånare, näringsliv och offentliga aktörer kring ett gemensamt arbete med enhetlig, långsiktig och strategisk utveckling för en aktiv marknadsföring. På så sätt skapas goda förutsättningar för att lyckas i en allt hårdare konkurrens om investeringar, nya invånare och turister.

Marknadsföring handlar om att definiera och ta fram kvaliteter som svarar mot behoven, möter utmaningarna och skapar mervärden. Att kommunicera och konkretisera kommunens höga värden är viktiga delar i att säkerställa förväntningarna på marknadsföringen. Utmaningen handlar om ett strukturerat och konsekvent arbete mot uppsatta mål.

Kommunens strategi:

- Marknadsföra kommunen så att den blir mer känd både inom och utanför kommungränsen.
- Gnosjö kommun ska locka investerare, nya invånare och turister samt marknadsföra sig som en attraktiv arbetsgivare.
- Få invånare att verka som ambassadörer för orten, vilket ger ett högt och trovärdigt marknadsvärde.

Niklas Ögren
Samhällsbyggnadsenheten
010-2236340

Gnosjö kommun
Samhällsbyggnadsnämnden
33580 Gnosjö

Översiktsplan för Gnosjö kommun

Gnosjö kommun har under utställningen översänt rubricerad översiktsplan till Länsstyrelsen enligt 3 kap. 14 § plan- och bygglagen.

Länsstyrelsens roll i planprocessen

Under utställningstiden ska Länsstyrelsen avge ett granskningsyttrande över planförslaget. Av yttrandet ska det framgå om förslaget inte uppfyller lagkraven vad gäller riksintressen, miljö kvalitetsnormer, redovisning av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, mellankommunal samordning och bebyggelsens lämplighet i förhållande till hälsa och säkerhet samt risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Riksintresse

Länsstyrelsen konstaterar att planen inte tillgodoser riksintresset för vindbruk.

I kommunens norra del finns ett område utpekad för riksintresse vindbruk. Kommunen anser i översiktsplanen att vindkraft är olämplig i de delar som berör riksintresset för friluftsliv Isaberg-Rannebo. I övriga delar av riksintresset för vindbruk anser kommunen att det är svårt att tillfredsställa riksintresset med hänsyn till bebyggelsestrukturen.

Riksintressen enligt 3 och 4 kap miljöbalken behandlas i övrigt på ett tillfredsställande sätt i översiktsplanen.

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormerna för luft och vatten är redovisade på ett tillfredsställande sätt.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Av Länsstyrelsens granskningsyttrande ska det framgå om redovisningen av LIS-områden är förenlig med 7 kap. 18e § första stycket miljöbalken, det vill säga uppfyller kriterierna för LIS-områden.

Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att de utpekade LIS-områdena uppfyller kriterierna för LIS-områden. Länsstyrelsen anser dock att de nya områdena vid sjön Hären har en ofullständig beskrivning av vilka kriterier som gäller för respektive område samt saknar redovisning av förutsättningar för friluftsliv, beskrivning av naturvärden och möjligheten att säkerställa fri passage.

Mellankommunal samordning

De mellankommunala intressena är beskrivna på ett tillfredsställande sätt.

Hälsa och säkerhet, Risken för olyckor, översvämning eller erosion

Det är bra att kommunen formulerar en strategi för hur risker för ras, skred och erosion ska hanteras i den fortsatta planläggningen.

Däremot hänvisar kommunen till dokumentet "Klimatanpassning i fysisk planering - Vägledning för Länsstyrelserna" för att konstatera att det inte finns identifierade risker för erosion, skred och ras inom kommunen. Som vägledning ger den en mycket övergripande bild på nationell nivå och kan inte direkt överföras till kommunnivå. Lokalt kan det finnas områden med sämre geotekniska förhållanden.

Övrigt

Strandskydd:

När det gäller kommunens strategier för strandskydd kap. 6.9 måste dessa följa gällande lagstiftning, och det måste också finnas särskilda skäl enligt Miljöbalken för dispens och upphävande av strandskydd. Av strategin att döma ges sken av att kommunen kan godta "ändrad livssituation" som särskilda skäl vilket är direkt missvisande.

Anneli Wirtén
Länsråd

Niklas Ögren
samhällsplanerare

Kopia till

Lantmäterimyndigheten
SGI

Internt per e-post

Miljö- och samhällsbyggnadsavd. Niklas Ögren, Kerstin Ljungblad
Diariet

ORDLISTA

Art- och habitatdirektivet - Anger vilka arter och naturtyper som ska skyddas inom EU. Vilka dessa är har gemensamt bestämts av medlemsländerna inom EU. I direktivet upptas över 1 000 arter varav ca 150 finns i Sverige

Avloppsvatten/spillvatten - Avloppsvatten från bad, disk och tvätt i främst hushåll (grävatten eller BDT-vatten), avloppsvatten från toaletter (svartvatten) och avloppsvatten från industrier.

Avrinningsområde - Landområde, inklusive sjöar, som avvattnas via samma vattendrag. Områdets avgränsning bestäms av topografin som skapar barriärer (vattendelare) mot andra avrinningsområden. All nederbörd som faller inom avrinningsområdet rinner ut i havet via enbart ett vattendrag.

Barriärer - Fysiska barriärer som identifieras i översiktsplanen. Kan utgöras av t.ex. järnvägar och kraftledningar

Biodiversitet/biologisk mångfald - Variationsrikedomen bland levande organismer av alla ursprung och de ekologiska komplex i vilka dessa organismer ingår; mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem.

Bygglov - Tillstånd att bygga eller ändra byggnad. Bygglov krävs enligt plan- och bygglagen vid yttre utformning och placering på tomt, ändrad användning, vissa anläggningar, skyltar m.m. Inom detaljplan medges bygglov om åtgärden stämmer med detaljplanen.

Detaljplan - Reglerar enligt plan- och bygglagen markanvändning, byggrätter och utformning av byggnader och mark. Detaljplanen medger under genomförandetiden en byggrätt som överensstämmer med planen. Detaljplaner är juridiskt bindande.

E-tjänster - En service som medborgare och företag kan använda för att uträtta olika ärenden som de har. Denna service tillhandahålls på elektronisk väg till exempel med en dator, mobiltelefon eller via avancerad telefonservice. För att e-tjänsten ska anses vara offentlig krävs det att det är en offentlig myndighet som tillhandahåller tjänsten.

Ekologisk hållbarhet - Ekologisk och miljömässig del av hållbar utveckling. Det handlar om att garantera nuvarande och kommande generationer möjligheter till en god livsmiljö och välfärd genom att skydda naturresurser, ekosystem och miljö.

Ekologisk status - Beskrivning av det ekologiska tillståndet

det i sjöar och vattendrag. Kan vara ”hög”, ”god”, ”måttlig”, ”otillfredsställande” eller ”dålig”.

Ekonomisk hållbarhet - Balanserad tillväxt som på lång sikt inte leder till skuldsättning eller förstörelse av grundläggande tillgångar.

Enskilda avlopp - Avlopp som inte är anslutna till det kommunala avloppssystemet.

Exploatering - betyder utnyttja vilket innebär att en resurs används. En vanlig användning är i betydelsen att man bebygger ett naturlandskap, eller använder det för jordbruk eller gruvarbete.

Extraordinär händelse - En händelse som avviker från det normala och innebär en allvarlig störning eller en överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner

Fastighet - Ett markområde (en tomt), som är fast egendom med tillhörande fastighetstillbehör (t.ex. byggnader, andra anläggningar och växtlighet).

Flerbostadshus - Bostadshus med fler än tre bostadslägenheter. Flerbostadshus kan även innehålla lokaler.

Frångänglighet - Frångänglighet innebär att om utrymningsvägar inte är tillgängliga och användbara hela vägen till säker plats, dvs. utomhus, ska utrymningsplatser anordnas i publika lokaler.

Funktionsblandning - Blandning av olika användningsområden inom ett geografiskt avgränsat område. T.ex. bostäder och verksamheter som inte är störande för omgivningen.

Fördjupad översiktsplan - FÖP - Plan som upprättas för mindre geografiska delar och gäller parallellt med den kommunomfattande översiktsplanen.

Förnybar energi - Energi som kommer ur naturliga processer i naturen.

Försurning - Innebär att sura ämnen tillförs marker och vattendrag i högre takt än de bortförs eller neutraliseras. Den största källan till försurningen i Sverige är förbränning av fossila bränslen. Kväveoxider och svaveldioxid är de två ämnena i avgaserna som försurar mest. En stor del av dessa ämnen förs med vindarna från land till land. I naturen finns det också gott om naturliga försurningsprocesser, till exempel upptag av växtnäring och nitrifikation.

Förtätning - Nybyggnation inom tätortens gränser, i motsats till att bygga på ny mark utanför tätorten.

Gaturum - Utrymme i staden som utgörs av gator och omgivande byggnader

GIS - Står för geografiska informationssystem och avser datoriserade informationssystem för hantering och analys av lägesbundna data. Enkelt uttryckt kan GIS sägas vara en kombination av kartor och tabellinformation som lagras och hanteras i datorn.

GIS-tjänst - Kartor med allmän information om län, kommuner och tätorter. Respektive länsstyrelse har möjlighet att påföra beskrivningar till dessa objekt. Kartorna kan visa information som bl. a. belyser riksintressen, skyddad natur och miljöstörande verksamheter.

Grönstruktur - All yta som inte är hårdgjord - parker och andra grönområden inklusive yt- och grundvatten.

Hållbar utveckling - Utveckling som tillgodoser våra behov idag utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina. Det hållbara samhället är ett samhälle där ekonomisk utveckling, social välfärd och sammanhållning förenas med en god miljö. Det handlar om att långsiktigt förvalta och investera i mänskliga, sociala och fysiska resurser.

Integration - den process där invandrare får medborgarskap, etablerar sig i det svenska samhället, och där det svenska samhället anpassas efter den förändring i befolkningssammansättningen som invandringen innebär.

Kapacitet - Största möjliga trafikflöde som kan passera ett visst trafiksnitt. Begrepp som används inom trafikplanering.

Kemisk status - Den kemiska statusen grundas på halter av ett antal prioriterade ämnen eller ämnesgrupper samt ytterligare åtta andra substanser. Ämnena och ämnesgrupperna finns redovisade i dotterdirektiv (2008/105/EG) till vattendirektivet. Kemisk ytvattenstatus klassificeras som god alternativt uppnår ej god status.

Kulturminnesvård - Offentlig verksamhet som är avsedd att skydda och vårda och sprida upplysning om vårt fysiska kulturarv. Kallas också kulturmiljövård.

Kulturmiljölagen (KML) - Anger grundläggande bestämmelser till skydd för viktiga delar av kulturarvet.

Lagen innehåller bland annat bestämmelser för skydd av värdefulla byggnader liksom fornlämningar, fornyfynd, kyrkliga kulturminnen och vissa kulturföremål.
Landsbygd - All bebyggelse som inte är tätort (se definition för tätort).

Livsmedel - Matvara, dryckesvara, njutningsmedel eller annan vara som är avsedd att förtäras av människor med undantag läkemedel.

Markanvändning - Funktionell bestämning av ett geografiskt område, utifrån hur marken används.

Meröppet - Meröppet innebär att biblioteket, förutom ordinarie bemannade öppettider, är öppet på kvällar och helger utan personal. Du kan alltså gå till biblioteket när det passar dig. När biblioteket är obemannat kan man låna och återlämna, hämta reservationer, använda dator och trådlöst nätverk, kopiera och nyttja bibliotekets lokaler för möten, studier med mera. Du måste registrera dig på biblioteket som meröppetanvändare.

MIFO-metod - (MIFO = Metodik för Inventering av Förorenade Områden) - Metoden bygger inledningsvis på grundliga kart- och arkivstudier och i ett senare skede på analys av prover från olika medier (jord, grundvatten, ytvatten och sediment). MIFO-metoden är indelad i två faser: - En orienterande studie (fas 1) - En översiktlig undersökning i fält (fas 2). I slutet av bägge faserna görs en riskklassning. Metodiken för detta är lika oavsett fas, och bygger på en sammanvägd bedömning av kemikaliernas farlighet, föroreningsnivå, spridningsförutsättningar och omgivningens känslighet/skyddsvärde. Inventerade objekt placeras i en av fyra riskklasser.

Miljöbalken - Central miljölag som trädde i kraft 1999 och samlar och har skärpt den tidigare miljölagstiftningen. Det övergripande syftet med miljöbalken är att främja en långsiktigt hållbar utveckling.

Miljökonsekvensbeskrivning - MKB - Processen att identifiera, förutse, utvärdera samt förebygga biofysiska, sociala och övriga relevanta konsekvenser av en föreslagen exploatering innan avgörande beslut är tagna och åtgärderna gjorda. Rimliga alternativ ska också identifieras, beskrivas och bedömas. Används för att få en helhetssyn av den miljöpåverkan som en planerad verksamhet kan medföra.

Miljö kvalitetsnormer - Juridiskt bindande styrmedel i miljöbalken. Det finns idag normer för utomhusluft, fisk- och musselvatten samt omgivningsbuller.

Modersmålsundervisning - En elev kan få undervisning i modersmål om en eller båda av elevens vårdnadshavare har ett annat språk än svenska som modersmål och om språket utgör ett dagligt umgängesspråk i hemmet.

Målpunkt - Platser eller attraktioner som utgör slutmålet för olika typer av resor.

Natura 2000 - Nätverk inom EU som verkar för att skydda och bevara den biologiska mångfalden. Områden vars natur är värdefull ur ett EU-perspektiv ska ingå i Natura 2000, vilket innebär att de klassas som områden med särskilda skydds- eller bevarandevärden.

Naturminne - Små områden med särpräglade träd, flyttblock, etc. kan skyddas som naturminne.

Naturreservat - Kan inrättas av både stat och kommunen för att bevara naturvärden och ge möjlighet för besökare att uppleva områdena.

Omland - Omgivande landsbygd runt en stad eller tätort.

Områdesbestämmelse - Bestämmelse som kan tas fram istället för detaljplan, och som används när endast ett fåtal frågor behöver regleras, exempelvis gällande utformning av bebyggelse eller maximal byggnadsarea. Områdesbestämmelsen är juridiskt bindande.

Omvärldsbevakning - En organisatorisk aktivitet att införskaffa underrättelser om omvärlden (till exempel konkurrenter och marknader) i syfte att positionera organisationen, dess produkter och tjänster. Omvärldsbevakning för att bevaka konkurrenter och marknadsförändringar är viktigt för alla organisationer.

Pendling eller arbetspendling - regelbundet resande, oftast hemifrån till arbets- eller studieplats och tillbaka. Ordet pendling används typiskt endast om regelbundna resor där sträcka eller restid är relativt lång.

Planläggning - Planering av mark- och vattenanvändning samt utveckling av bebyggelse och anläggningar.

Plan- och bygglagen - PBL - Denna lag innehåller bestämmelser om planläggning av mark och vatten samt om byggande. Bestämmelserna syftar till att med beaktande av den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

Riksintresse - Värden av nationellt slag. Områden som omfattas av riksintresse ska skyddas mot påtaglig skada. Kommunen tolkar och uttrycker nationella mål i samråd

med länsstyrelsen utifrån underlag från de nationella verken.

Rödlistade arter - Arter av växter och djur som på kort eller lång sikt är hotade till sin existens. Artdatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet har huvudansvar för att upprätta listor över hotade arter som sedan fastställs av Naturvårdsverket. Listan revideras vart femte år.

Sammanhållen bebyggelse - Utgörs i regel av 10-15 hus där tomterna gränsar till varandra eller skiljs åt av en väg, park eller liknande ytor. Men även områden med minst tre hus på två tomter kan utgöra en sammanhållen bebyggelse.

Segregation eller segregering - definieras i Nationalencyklopedin som det rumsliga åtskiljandet av befolkningsgrupper.

Skydds nivå - Krav på en enskild avloppsanläggnings reningseffekt enligt NFS 2006:7, kan vara "hög" eller "normal".

Sluttäckning - Med sluttäckning menas att deponin täcks över med flera lager olika material. Varje lager har en speciell funktion i täckningen. Målet med täckningen är att så lite vatten som möjligt ska nå avfallet i deponin och laka ur föroreningar i vår natur. Kravet på sluttäckningens genomsläpplighet är högt. För en icke-farligt avfall deponi gäller att endast 50 liter per kvadratmeter och år får lakas ur deponin när den är sluttäckt.

Social hållbarhet - Den sociala dimensionen av hållbar utveckling. Social sammanhållning och delaktighet, jämställdhet, sysselsättning och lärande, barns och ungdomars utveckling, en levande kultur samt trygghet etc. Utgångspunkten för en socialt hållbar utveckling är att välfärdsystemen bidrar till långsiktig stabilitet, flexibilitet och trygghet.

Socialtjänst - Består av vård, äldreomsorg, stöd till missbrukare, stöd och service till personer med funktionsnedsättning och även individ- och familjeomsorg. Socialtjänsten lyder under kommunens Sociala utskott.

TWh (terrawattimme) - Energi enhet, förkortas TWh. 1 TWh = 1 000 000 000 kWh.

Tillgänglighet - Möjlighet för en viss grupp att vid en viss tidpunkt att kunna nå en viss plats eller funktion. Avstånd, tid och kostnad är parametrar som brukar tas med i beräkningen.

Tätort - Tätbebyggt område med minst tvåhundra invånare där avståndet mellan husen är mindre än tvåhundra meter.

Vattenråd - Vattenråd är regionala eller lokala samver-

kansorgan för vattenfrågor. Här kan berörda aktörer mötas och gemensamt diskutera problem och idéer inom sitt område.

Växthusgas - Gaser som släpper igenom solens kortvägiga strålning, men absorberar delar av jordens värmestrålning. Förhöjda halter leder därför till ett högre temperatur vid jordytan. Exempel på växthusgaser är vattenånga, koldioxid och metan.

